

DIALÓGUS

**A Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Karának alumni kiadványa**

2019

Uwe Hellmann díszdoktori oklevele

A kutatást az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító számú, Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban című projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap és Magyarország költségvetése társfinanszírozásában valósul meg.

Erdélyi Szabolcs, Dr. Karsai Krisztina, Dr. Gál Andor, Dr. Juhász Krisztina,
Dr. Pétervári Máté és Dr. Tamási Éva közreműködésével
szerkeszti: Dr. Balogh Elemér

Felelős kiadó: Dr. Görög Márta
az SZTE Állam- és Jogtudományi Karának dékánja

<http://www.juris.u-szeged.hu>

Műszaki szerkesztés: „Norma” Nyomdász Kft.
Hódmezővásárhely
Készült az Innovariant Nyomdaipari Kft.-ben

Tisztelt Olvasó!

Nem mindennapi, eseményekben gazdag 2019-es év áll mögöttünk, amelyben az oktatói, kutatói életpályák értékes eredményekkel gazdagodtak, számos tudományos rendezvényünk, nemzetközi együttműködésünk mutatja kollégáink tudományos, szakmai elkötelezettségét, karunk imponáló potenciálját.

Az egyetemi / kari közösség egy nagy család, ahol érték a tudás, egymás tisztelete, a szolidaritás, az összetartás. A szeptember 9-i vihar egész karunkat, a kar valamennyi hallgatóját, oktatóját, dolgozóját olyan próbatétel elé állította, amelyre a főépületünk kilencvennyolc éves történetében még nem volt példa.

Kari közösségünk a nyári pihenést követően megújult erővel kezdte meg a 2019/2020-as akadémiai évet. Egy teljes hétig haladt minden az elmúlt közel száz évben megszokottak szerint, amikor 2019. szeptember 9-én, hétfőn hatalmas, eddig még nem látott vihar csapott le Szegedre, megrongálva főépületünk tetőszerkezetét, liftjét, betörve ablakait, milliós károkat okozva a főépületben. Az épületben tartózkodók személyi biztonságának garantálása mellett a károk felmérésén túl a károk enyhítésére, illetve további károk megelőzésére, az oktatás valamilyen keretek közti mederbe terelése volt az elsődleges célunk. A tető mintegy kettőszáz négyzetméternyi területen felcsavaro-

Görg Márta

dott, s a vihar következményeként a környező utcákban, illetve házakban landoltak a gerendák, tetőcserepek. Üvegliftünkben is jelentős károk keletkeztek, betört az üveg, a belső udvaron öles gerendák, katasztrófa állapotot keltő képek fogadták azt a kis csapatot, amelynek tagjai számára biztosított volt az épületbe való belépés lehetősége. Az isteni gondviselésnek köszönhető, hogy aznap személyi sérülés nem történt: a vihar azt követően csapott le, és sodorta a százéves gerendákat a belső udvarra, amikor a hallgatók a szünetről eltávozván azt már elhagyták, az előadásokon vettek részt... Aznap reggel a lift elromlott, így senki sem tartózkodott benne... A károk felmérését követően egyértelművé vált, épületünk életveszélyes állapota miatt használhatatlan. Meg kell oldani a dékáni hivatal elhelyezését és az oktatás kubaturális feltételeinek biztosítását.

Kiválóságunkat nem csupán a HVG, vagy a Figyelő rangsora adja, ahol karunk az oktatói kiválóságot tekintve a dobogó tetején áll, és a **legjobb vidéki kar** címet tudhatja magáénak, hanem az is, hogy nem csak siker esetén állunk egymás mellett, hanem a bajban is. A szegedi jogászoknak az érték, a tudás tisztelétén túl ez az egyik legfontosabb erénye, leginkább az különböztet meg bennünket más jogi karoktól, hogy közösségben gondolkodunk, s a közösségért teszünk. Összefogtunk, s közös erővel úrrá lettünk a nehéz helyzeten. Ebben partnerként támogattak bennünket mind a hivatásrendek, mind pedig a karok. Példátlan összefogás alakult ki az oktatási kubatúra megoldása érdekében, ahol tantermeket ajánlottak fel egyetemünk karai, A Gál Ferenc Főiskola, a Csongrád-Csanád Megyei Kormányhivatal, a Szegedi Ítéltábla, a Szegedi Törvényszék, a Szegedi Ügyvédi Kamara, a közjegyzők, melyért e hivatásrendek képviselőinek ismételt köszönettel tartozom.

Köszönettel tartozom karunk polgárainak, oktatóknak, kutatóknak, adminisztratív kollegáknak és hallgatóknak egyaránt azért, hogy közös összefogással úrrá lettünk ezen a nem mindennapi helyzeten. A szeptember 9-i héten már nem volt oktatás, a levelezős hallgatóink arra a hétvégére eső oktatásának tantermi igényét viszont már meg tud-

tuk oldani, szombaton, szeptember 14-én este pedig már mind a kollegáknak, mind a hallgatóknak meg tudtam küldeni a tantermi beosztás 1.0 verzióját. Ennek a helyzetnek a kezelése méltán mutatja, kiváló csapat dolgozik karunkon, amelyre méltán lehetünk büszkék.

E hasábokat is megragadva köszönetemet szeretném kifejezni Prof. Dr. Balogh Elemér prodeán úrnak a 2016-2019-es dékáni ciklusában kifejtett munkájáért, az elért eredményekért. Köszönettel tartozom azért is, mert több évtizednyi elévülhetetlen érdemet szerzett kari alumni közösségünk kialakításában és megtartásában, a kar jelenkori történetének dokumentálásában.

Végül, de nem utolsó sorban köszönettel tartozom annak a több tíz, sőt százezer alumnusunknak, akik elkötelezték a jog és az igazságosság, a szakmai alázat és a szegedi jogi kar iránt. Kíváncsi vagyok, hogy a veszélyhelyzet elmúltával számtalan alkalmunk nyíljon konferenciákon, képzéseken való találkozásra, vagy éppen gyermeküket, unokájukat köszönthessem elsőéves hallgatónként!

Kellemes olvasást és feltöltődést kívánva,

Tisztelettel:

Prof. Dr. Görög Márta
dékan

Tartalom

Köszöntő	3
Konferenciák	7
Büntetésvégrehajtási konferencia és zárka-kiállítás a jogi karon	7
A tudományos karrier kiindulópontja	8
Az új büntetőeljárási törvény első éve	14
„Schultheisz 120”	15
Symposium European Criminal Justice	16
Szegedi Jogtörténeti Napok	17
Ember – Gép – Jog 3.0.	23
PhD	24
Árkosy Lilla	24
Zebari Dildar F.	27
Kruzslicz Péter Pál	28
Marencsák Zsolt	31
Sziebig Orsolya Johanna	33
Habilitáció	36
Révész Béla	36
Szalai Anikó	39
Legújabb MTA doktorunk	42
Badó Attila	42
Szemle	44
130 éves a felsőbíráskodás Szegeden	44
Hrvatsko-ugarska nagodba	47
Jogtudósok titkai	48
Az Egész-séges ember	51
Exkluzív	53
Szegedi útravalóval a világban	53
Élmény	58
Egyetem a dombtetőn	56
Hallgatói <i>workshop</i> Isztambulban	58
Látogatás az AREL Egyetemen Isztambulban	59
Crime and Punishment Film Festival	61
Tudományos kirándulás Messinába	61
ICC Moot Court Competition 2019	63
Vendégelőadóként Drezdában	66
Dreiländer Seminar	67

Erasmusom Belgiumban	69
Élményem Louvain-la-Neuve városában	72
NetzWerk Ost – West	74
Nemzetközi jogtörténeti konferencia Bécsben	76
Erasmusom Anglia egyik legszebb kikötővárosában, Portsmouthban	79
Viva Las Canarias!	81
Szakmai tanulmányúton New York-ban	83
Évfolyam-találkozók	85
Visszaballagtak a 'vén' diákok	85
„Volt egyszer, és még ma is van egy ÉVFOLYAM”: az 1979-es	88
Egy 25 éves évfolyam-találkozó margójára	90
Kultúra	93
Bátyi Zoltán jogász-író pályaképe. Beszélgetés a jogi zsurnalizmus szegedi úttörőjével	93
Alapítványi hírek	96
Könyvkiadás	96
Élet a Karon	97
Az Európai Bizottság Magyarországi Képviselőténak vezetője Karunkon	97
Bécsi jogtörténész szegedi látogatása	99
Szupercella	100
Frázisok és emberek	104
Megállapodás az Alkotmánybírósággal	117
Uwe Hellmann professzor, Karunk legújabb díszdoktora	118
Nemzetközi Jogi Ki Mit Tud?	120
A Nemzetközi Magánjogi Tanszék mint H2020 konzorciumvezető	122
Az üzleti jogi oktatás és kutatás aktuális irányai	123
In memoriam	128
200 éve született Berde Áron	128
100 éve született Fonyó Antal	133
Hofszang József emlékezete	134
Krónika	135
Kari Hírek	135
A kartellfelügyelet kutatása	139
Kitüntetések	141
Diplomaosztó	143
Díszoklevelet kaptak	144

Büntetésvégrehajtási konferencia és zárka-kiállítás a jogi karon

2019. április 2-án 'Humán tudományok a reintegráció sikeréért' címmel tudományos konferenciára került sor a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, az SZTE Állam-és Jogtudományi Kara, valamint a Magyar Börtönügyi Társaság közös szervezésében.

A magyar büntetés-végrehajtás történetét feldolgozó szakmai konferencia-sorozat keretében az előadásokból képet kaphattunk a Szegedi Fegyház és Börtönben folytatott reintegrációs tevékenységekről, az életfogytiglani szabadságvesztésre ítélt fogvatartottak speciális pszichológiai kezelésének sajátosságairól, a fogvatartottak egészségügyi ellátásának kihívásairól, a kecskeméti anya-gyermek részleg működéséről, a szabadságelvonásnak a fogvatartott családtagjaira gyakorolt hatásairól, a pönológia tudományában bekövetkezett paradigmaváltásról.

A konferenciával párhuzamosan az érdeklődők egy interaktív börtönügyi kiállítást is megtekinthettek a Lófari

épületünkben. A rendezvény sokszínűségét jelzi, hogy bemutatásra kerültek fogvatartottaktól elkobzott tárgyak, illetve általuk készített művészeti al-

A kiállított mobil minizárka

kotások, a résztvevők megnézhatték a végrehajtási szervezet saját gyártású kisfilmjeit, a testület által rendszeresített kényszerítő eszközöket, kipróbálhattak egy mobil mintazárkát és megkóstolhatták a fogvatartottak által készített pékárukat is.

*Dr. Juhász Zsuzsanna
egyetemi docens*

A konferencia előadóit Balogh Elemér dékán köszönti

A tudományos karrier kiindulópontja

XXXIV. OTDK: három szekció, negyvenkét versenyző, huszonöt díj, rengeteg élmény és kaland

Az Országos Tudományos Diákköri Tanács 2019. március 21. és április 26. között rendezte meg a XXXIV. OTDK szekcióinak versenyeit. Hét városban tizenhat tudományterületi szekció tartott ülést, amelyeken 492 tagozatban 4118 pályamunkát mutattak be a versenyzők. A tizenhat szekcióból háromban is képviseltette magát a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara, ugyanis a jogász-, a társadalomtudományi-, valamint a had- és rendészettudományi szekciókba is neveztek a Kar hallgatói dolgozataikkal.

Elsőként a jogászhallgatók versenyeztek 2019. április 10–12. között a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen. A két évvel ezelőtti miskolci rendezvényt követően így ismételtén Budapest adhatott otthont a versenynek, amelyen karunk

30 versenyzővel és 18 opponenssel vett részt. Emellett hét zsűritagot is delegált a 29 tagozat bíráló bizottságaiba. *Dr. Balogh Elemér* egyetemi tanár (Magyar állam- és jogtörténet II. tagozat), *Dr. Ember Alex Frigyes* egyetemi docens (Munkajog és szociális jog tagozat), *Dr. Fantoly Zsanett* egyetemi tanár (Büntető eljárásjog és kriminalisztika tagozat), *Dr. Görög Márta* egyetemi tanár (Polgári jog II. tagozat), *Dr. Karsai Krisztina* egyetemi tanár (Büntetőjog II. tagozat), *Dr. Nagy Zsolt* egyetemi docens (Jog- és állambölcsélet tagozat) és *Dr. Tóth Judit* egyetemi docens (Alkotmányjog II. tagozat) vettek részt a pályamunkák értékelésében.

A háromnapos rendezvény során sikeresen szerepeltek a Kar hallgatói: tizenkét tagozatban összesen tizenhat ver-

Az Állam- és Jogtudományi Szekció szegedi versenyzőinek és opponenseinek egy 'csokra' (balról): Horváth Kornél, Botos Mibály, Galina Ildikó, Salgó Nóra, Nagy Botond, Nemes Nikolett, Horváth Regina és Cseh Mária Viktória

senyzőt díjazott dolgozatáért a rangos zsűri, míg három szegedi opponenst saját tagozata legjobbjának találtak. Az Állam- és Jogtudományi Szekcióban az Eötvös Lóránd Tudományegyetem szerezte meg a legtöbb díjat, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem a második lett, míg a dobogó harmadik fokát összesen húsz díjjal a Szegedi Tudományegyetem foglalhatta el ebben a mutatóban. A konferencián szerzett tapasztalatokon kívül is élményekkel gazdagodhattak a hallgatók, a színvonalas verseny fényét a rendezők által biztosított kísérőprogramok is emelték. A megnyitót az Olasz Kultúrintézet termében tartották, amely 1865-től az Országházba való beköltözésig a Képviselőház épületként szolgált. Az állófogadások különleges hangulatát pedig a Magyar Nemzeti Múzeum díszterme biztosította, amely a Főrendi Tábla, majd Főrendi Ház ülésterme volt. Az országgyűlésnek a 19. század második felében otthont adó termek 'vendégszeretét' élvezhették a rendezvény résztvevői. A versenyláz alól felsza-

badult hallgatók csütörtök este dunai hajózás keretében kapcsolódhattak ki, amely örök emlékké vált minden versenyző és opponens számára.

Időrendben másodikként 2019. április 16–18. között a Had- és Rendészettudományi Szekció versenye következett. Az Óbudai Egyetemen tartott versenyen négy szegedi hallgató mutatta be dolgozatát, akik közül hárman díjazást is kaptak. Három hallgatót is *Dr. Révész Béla* segített konzulensként, míg *Mezőfi Viktória* a Bűnügyi Tudományok Intézetét képviselte. A szegedi büntetőjogi iskola már nem első alkalommal nevezett versenyzőt ebbe a szekcióba, amelyben már korábban is szép eredményeket értek el. Ezt a hagyományt 2019-ben is folytatták, ugyanis a szegedi hallgató kriminológiai dolgozatával különdíjat nyert. Érdeemes még megemlíteni, hogy *Eleven Márk* előnevezett hallgatóként még nemzetközi tanulmányok alapszakos képzése során elkészített dolgozatával versenyzett szegedi színekben, ám a munkát már az NKE

A szegedi csapat a Nemzeti Múzeum lépcsőjén

hallgatójaként mutatta be. A szegedi műhelyből származó dolgozattal első helyen végzett, míg a másik munkáját NKE-hallgatóként második hellyel és különdíjjal értékelték. Szintén unikum, hogy *Süli Szabina Mercédesz* politológia alapszakos hallgatóként nyert jogosultságot, de a dolgozatát már nemzetközi tanulmányok mesterszakos hallgatóként mutatta be a döntőben.

Végül harmadikként 2019. április 24–26. között a társadalomtudományi szekcióban versenyeztek hallgatóink. A nemzetközi tanulmányok és politikatudományok alap- és mesterszakos hallgatók *Szakács Ildikó Réka* mesteroktató és *Hajzer Gergő* tudományos segédmunkatárs munkájának is köszönhetően a Szent István Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Karán két alszekcióban mutatták be pályamunkáikat. A nemzetközi tanul-

mányok alszekcióban hat, a politikatudományok alszekcióban két dolgozattal versenyeztünk, egy harmadik helyezést és egy különdíjat elnyerve.

Emellett a Kar legfontosabb 2019. évi OTDK-hoz kapcsolódó sikerét az Országos Tudományos Diákköri Tanács 2019. október 31-én tartott díjátadóján érte el, amelyen *Krusóczki Bencét* az ezen és az előző OTDK-n elért eredményeinek is köszönhetően *Pro Scientia Aranyéremmel* tüntették ki, így 2011 után ismételten joghallgató nyerhette el a díjat.

Ezúton gratulálunk minden versenyzőnek és opponensnek, valamint köszönjük a felkészítő oktatók és a szervező intézmények remek munkáját!

Szakács Ildikó Réka
mesteroktató és
Dr. Pétervári Máté
adjunktus

A Társadalomtudományi Szekció szegedi versenyzőinek egy csoportja kísérő tanárunkkal (balról): Szakács Ildikó Réka, Rafai Fanni, Pintér Tibor, Gál Rita, Pintér Katalin, Virágh Benjámin és Filó Vivien

Állam- és Jogtudományi Szekció		
Előadó (konzulens)	Tagozat	A dolgozat címe
I. díjat nyert		
Balaton Anna Lívía (Dr. Juhász Zsuzsanna egyetemi docens)	Büntetés-végrehajtási jogi és kriminológiai tagozat	Innovatív börtönépítéset. A ma ötlete, a holnap börtöne
Botos Mibály Bálint (Dr. Homoki-Nagy Mária egyetemi tanár)	Magyar állam- és jogtörténet II. tagozat	A veszélyes üzemi felelősség jogtörténeti vizsgálata, különös tekintettel a bírói joggyakorlatra
II. díjat nyert		
Krusóczy Bence (Dr. Homoki-Nagy Mária egyetemi tanár és Dr. Varga Norbert egyetemi docens)	Magyar állam- és jogtörténet I. tagozat	A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara szerepe a tisztességtelen versenycselekmények kapcsán
III. díjat nyert		
Horváth Regina (Dr. Kertész Dr. Váradi Szilvia adjunktus)	Európai jogi tagozat	Az okoseszközök világának kockázatai a GDPR tükrében, avagy mennyire vagyunk biztonságban?
Pokker Zoltán Péter (Dr. Sulyok Márton adjunktus)	Alkotmányjog IV. tagozat	A mesterséges intelligenciával rendelkező robotok jogi szabályozása, különös tekintettel az élethez való jog sérelmére
Prikkel Petra (Dr. Gyenge Balázs tudományos segédmunkatárs és Dr. Kamplér Béla egyetemi docens)	Pénzügyi jog I. tagozat	Kriptoadó, avagy a XXI. század bányaadója
Salgó Nóra (Dr. Badó Attila egyetemi tanár)	Alkotmányjog III. tagozat	A bírói függetlenség összehasonlító megközelítésben
Különdíjat nyert		
Balaton Anna Lívía (Dr. Juhász Zsuzsanna egyetemi docens) Igazságügyi Minisztérium különdíja	Büntetés-végrehajtási jogi és kriminológiai tagozat	Innovatív börtönépítéset. A ma ötlete, a holnap börtöne
Batiz Krisztián (Dr. Gál Andor adjunktus) Legfőbb ügyész különdíja	Büntetőjog I. tagozat	Az akaratszabadság kérdésének büntetőjogi jelentősége

Báró-Farkas Csaba László <i>(Dr. Balogh Elemér egyetemi tanár)</i> Pázmány Péter Katolikus Egyetem dékánjának különdíja	Egyetemes jogtörténeti és római jogi tagozat	A párbaj megítélése hazánkban a Csemegi-kódex után, angolszász kitekintéssel. Felülírhatja-e a társadalmi elvárás a törvényi normát?
Bécsi Botond László <i>(Dr. Fantoly Zsanett egyetemi tanár)</i> Budapesti Ügyvédi Kamara különdíja	Büntető eljárásjogi tagozat	Hatékony védelemhez való jog az új büntetőeljárási törvény tükrében
Botos Mibály Bálint <i>(Dr. Homoki-Nagy Mária egyetemi tanár)</i> Igazságügyi Minisztérium különdíja	Magyar állam- és jogtörténet II. tagozat	A veszélyes üzemi felelősség jogtörténeti vizsgálata, különös tekintettel a bírói joggyakorlatra
Kardos Vivien Kata <i>(Dr. Kovács Péter egyetemi docens)</i> Nemzeti Infokommunikációs Szolgáltató Zrt. különdíja	Közigazgatási jog I. tagozat	Jogi informatikai trendek vs. hallgatói valóság
Nagy Botond <i>(Dr. Badó Attila egyetemi tanár)</i> Alapvető Jogok Biztosa Hivatalának különdíja	Alkotmányjog III. tagozat	A bírák kiválasztásának összehasonlító vizsgálata
Németh Kata <i>(Dr. Fantoly Zsanett egyetemi tanár)</i> Magyar Ügyvédi Kamara különdíja	Büntető eljárásjogi tagozat	A büntetőeljárás nyilvánosságának jogszabályi hátterében húzódó alapjogi kollíziók feltárása, különös tekintettel az ágazati titokvédelemre
Pokker Zoltán Péter <i>(Dr. Sulyok Márton adjunktus)</i> Alkotmánybíróság különdíja	Alkotmányjog IV. tagozat	A mesterséges intelligenciával rendelkező robotok jogi szabályozása, különös tekintettel az élethez való jog sérelmére
Salgó Nóra <i>(Dr. Badó Attila egyetemi tanár)</i> Alkotmánybíróság különdíja	Alkotmányjog III. tagozat	A bírói függetlenség összehasonlító megközelítésben
Szecske Enikő <i>(Dr. Sulyok Márton adjunktus)</i> Pázmány Péter Katolikus Egyetem dékánjának különdíja	Alkotmányjogi IV. tagozat	Az információs szabadságjogok érvényesülése a rendvédelemben
Szőllősi Zita Adrien <i>(dr. Varga Imre tanársegéd és Dr. Szabó Imre egyetemi tanár)</i> Magyar Ügyvédi Kamara különdíja	Polgári eljárásjogi és nemzetközi magánjogi tagozat	Az osztott perszerkezet és az időszerűség

Varga Zita (Dr. Gellén Klára egyetemi docens) Wolters Kluwer különdíja	Médiajogi tagozat	Dinamikus technológiai tendencia vs. spirális körforgás? – a médiajogi tárgyi hatályának visszatérő kérdései
A legjobb opponens díját kapta		
Csjernyik Tímea	Agrár-, szövetkezeti és környezetvédelmi jogi tagozat	
Mészáros Balázs	Alkotmányjog III. tagozat	
Zsurzsa Zsolt	Polgári eljárásjogi és nemzetközi magánjogi tagozat	

Had- és Rendészettudományi Szekció		
Előadó (konzulens)	Tagozat	A dolgozat címe
I. díjat nyert		
Eleven Márk (Dr. Révész Béla egyetemi docens)	Nemzetbiztonsági tagozat	Az új típusú alternatív digitális fizetőeszközök egyes nemzetbiztonsági kérdései
Különdíjat nyert		
Mezőfi Viktória (Dr. Molnár Erzsébet adjunktus) Országos rendőrfőkapitány különdíja	Kriminológia és kriminálisztika tagozat	Megtörtént. Viktimológiai vizsgálódások a szexuális bűncselekmények körében
Süli Szabina Mercédesz (Dr. Révész Béla egyetemi docens) Magyar Hadtudományi Társaság különdíja	Biztonság- és védelempolitikai tagozat	„Bukott kémek” a szocializmusban. Értekezés a Belovai-ügyről

Társadalomtudományi Szekció		
Előadó (konzulens)	Tagozat	A dolgozat címe
III. díjat nyert		
Rafai Krisztina Fanni (Dr. Jubász Krisztina adjunktus)	Nemzetközi tanulmányok tagozat	A 2008-as pénzügyi-gazdasági válság izlandi kezelésének tanulságai
Különdíjat nyert		
Pintér Tibor (Miletics Péter mesteroktató) Magyar Hadtudományi Társaság különdíja	Nemzetközi tanulmányok tagozat	Az al-Shabaab és a szomáli klánrendszer kapcsolata

Az új büntetőeljárás törvény első éve

A Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Bűnügyi Tudományok Intézete 2019. május 15-én *workshop*-ot szervezett 'Az új büntetőeljárás törvény első éve az elmélet és a gyakorlat tükrében' címmel. A Kar oktatói által folytatott diskurzus az új büntetőeljárás törvény elmúlt egy évének tapasztalatait részint az elmélet oldaláról, az oktatók, kutatók szemszögéből, részint pedig az egyes jogász hivatásrendek képviselőinek nézőpontjából igyekezett értékelni.

A Szomora Zsolt egyetemi tanár által megnyitott tudományos tanácskozás felvezető előadásában Fantoly Zsanett egyetemi docens az új büntetőeljárás törvény keletkezésével kapcsolatban ismertette azokat az elveket, garanciákat és jogalkotási célkitűzéseket, amelyek megvalósítása társadalmi és szakmai elvárásként jelentkezett a kodifikációs tevékenység során. Urbán Zoltán, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei rendőrfőkapitány, c. egyetemi docens előadásában a nyomozás fel-

derítési és vizsgálati szakaszra bontásával, a védelemhez való jog biztosításával és az ügygondnok jogintézményével foglalkozott és ismertette a nyomozó hatóság eddigi ezirányú tapasztalatait. Lőrinczy György, a Szegedi Fellebbviteli Főügyészség ügyésze, c. egyetemi docens előadásában szintén érintette a nyomozás két fő szakaszra különítését, továbbá kifejtette, hogy az ügyészségnek új kihívást jelent a szankció konkrét mértékének/tartamának megjelölése.

Az ún. 'mértékes indítvánnyal' összefüggő gondolatait osztotta meg a résztvevőkkel Ragány Zoltán ügyvéd, a BTI mesteroktatója is, továbbá beszámolt az előkészítő ülésről kapcsolatos védői tapasztalatairól is. Hegedűs István, a Szegedi Ítéltábla kollégiumvezetője, c. egyetemi docens előadásában nem csupán az előkészítő ülésről, hanem ezen túlmenően a rendes perorvoslatokkal kapcsolatos, gyakorlatban felmerülő problémákat vizsgálta, és a lehetséges megoldásokról adott tájékoztatást. Juhász Zsuzsanna egye-

Fantoly Zsanett megtartja felvezető előadását

temi docens előadásában a nemzetközi szakirodalom által legismertebb formájában videokonferencia-tárgyalásnak elnevezett jogintézménnyel, annak eljárásjogi és büntetés-végrehajtási vetületével foglalkozott. *Lichtenstein András* tanársegéd előadásában ismertette a büntetőeljárás hatósági alanyainak viszonyrendszerét az új törvényben. Ennek keretében vizsgálta az ügyészség és a nyomozó hatóság kapcsolatának dogmatikai alapjait, továbbá az ügyészség és a bíróság viszonyát ille-

tően a bizonyítás általános szabályainak jelentőségét (Be. 164. §) emelte ki.

Az előadásokat követően élénk szakmai diskurzus bontakozott ki az előadók és a hallgatóság tagjai között egyaránt. A *workshop* szervezői és résztvevői erre tekintettel elhatározták, hogy a jövőben rendszeressé és tematikussá teszik a hasonló jellegű büntető eljárásjogi eszmecserét.

dr. Lichtenstein András
tanársegéd

„Schultheisz 120”

Emlékkonferencia

2019. május 24-én a Bűnügyi Tudományok Intézete, valamint a Magyar Katonai Jogi és Hadijogi Társaság közös szervezésében került megrendezésre a „Schultheisz 120” emlékkonferencia, *Schultheisz Emil* egykori debreceni, majd szegedi büntetőjogász professzor, hadbíró születése 120. évfordulójának tiszteletére.

Az MTA Szegedi Akadémiai Bizottság Székházában megrendezett konferencia előadói Schultheisz Emil munkásságához kapcsolódó témákban tartottak előadásokat. *Balogh Elemér* dékán, valamint *Kardos Pál* közigazgatási államtitkár köszöntő beszédét követően az előadások megtartására két, egymást követő szekcióban került sor. Először Schultheisz Emil katonai büntetőjogász, hadbírói munkásságához kapcsolódó, ám hatályos jogi aktualitással is bíró katonai jogi előadásokon vehetett részt a hallgatóság. E szekcióban *Karsai Krisztina*, intézetvezető egyetemi tanár elnöklete alatt *Kardos Sándor*, a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának nyugalmazott habilitált egyetemi docense, *Bögöly Gyula*, a Kaposvári Regionális Nyomozó Ügyészség vezető ügyésze, *Csiha Gábor*, a Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség megbízott katonai osztályvezető ügyésze, valamint *Törő Sándor*, a Csongrád Megyei Főügyészség főügyészhelyettese, Karunk címzetes egyetemi docense, a Bűnügyi Tudományok Intézetének munkatársa tartottak előadást katonai büntetőjogi témákban.

A konferencia második szekciója Schultheisz Emil életművének nem katonai részéhez kapcsolódó témák köré épült fel. *Molnár Gábor* kúriai bíró, a Pázmány Péter Katolikus egyetem adjunktusa a megbízhatósági vizsgálatokkal kapcsolatos gyakorlati tapasztalatokról beszélt, *Hoffmann Tamás*, a Budapesti Corvinus Egyetem egyetemi docense prezentálásában a háborús bűncselekmények új Btk.-ban megjelenő szabályozási problematikáit ismerhette meg a hallgatóság. A szegedi Bűnügyi Tudományok Intézetének képviseletében tartott előadást *Szomora Zsolt* egyetemi tanár, a Btk. nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményekkel kapcsolatos

fejezetének egyes szabályozási kérdéseiről, valamint Molnár Erzsébet, adjunktus a vezetői felelősségről mint önálló bűnkapcsolatról. E szekció levezető elnöke Nagy Ferenc, a Bűnügyi Tudományok Intézetének *professor emeritusa* volt.

A rendezvényen bemutatásra került a Magyar Katonai Jogi és Hadijogi Tár-

saság kiadásában és *Fejes Erik*, a Központi Nyomozó Főügyészség katonai ügyészenek gondozásában megjelent, Schultheisz Emil katonai büntetőjogi értekezéseit tartalmazó kötet.

*Dr. Molnár Erzsébet
adjunktus*

Symposium European Criminal Justice

2019. október 7–9. között rendezte meg az SZTE ÁJTK Bűnügyi Tudományok Intézete a 'Symposiumon European Criminal Justice' c. nemzetközi konferenciát, Szegeden, a rektori hivatal épületében. Az eseményen 14 előadó tartott előadást angol nyelven az európai bűnügyi együttműködés legkülönbözőbb aspektusait áttekintve.

Többek között idetartozott a kölcsönös bizalom, valamint kölcsönös elismerés elvének értelmezése és gyakorlati visszatükröződése, az uniós jogharmonizációs kérdések, illetve a tagállami és uniós jog kollíziós kérdései. A magyarok mellett olasz, francia, német, ro-

mán és holland előadók is képviselték magukat a rendezvényen. Közöttük voltak egyetemi oktatók, valamint gyakorló jogászok is, így az egyes elméleti feltevéseket hatékonyan egészítették ki a gyakorlati tapasztalatok, ezzel is gyümölcsöző eszmecserét és vitákat generálva. Intézetünk előadói között voltak *Karsai Krisztina* intézetvezető professzor asszony, *Lichtenstein András* tanársegéd, valamint *Hussein Jasmine* PhD hallgató. Az eseményen bemutatták Karsai Krisztina európai büntetőjogi témában angol és magyar nyelven írt tankönyvét is.

*Dr. Molnár Erzsébet
adjunktus*

A képen (balról): Stefano Ruggeri büntetőjogász, Messinai Egyetem (Olaszország); Dominik Brodowski Saarbrückeni Egyetem (Németország); Garamvölgyi Balázs legfőbb ügyéségi ügyész és Törő Andrea legfőbb ügyéségi ügyész

Szegedi Jogtörténeti Napok

A jogtörténész doktoranduszok és kutatók országos seregszemléje

Kilencedik alkalommal került meg-
szervezésre a kétévente megrendezendő
Szegedi Jogtörténeti Napok a Szegedi
Tudományegyetem Magyar Jogtörténe-
ti Tanszéke által *Homoki-Nagy Mária*
professzor asszony vezetésével 2019.
november 13–15. között a Szegedi Aka-
démiai Bizottság székházában. A konfe-
rencia tematikáját színesítette, hogy az
első magyar szerzői jogi törvény meg-
születésének 135. évfordulójára emlé-
kezve külön szekció foglalkozott a szer-
zői jogi kérdésekkel, amely a Szellemi
Tulajdon Nemzeti Hivatalának kezde-
ményezésére és támogatásával valósul-
hatott meg. Emellett a konferencia fi-
nanszírozásához jelentősen hozzájárult
az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító
számú projekt.

A konferencia első napján az ország
jogtörténettel foglalkozó doktorandu-
szai ismertethették legújabb kutatása-
ikat, amely lehetőséggel élt is tizenkét
PhD-hallgató, így a fiatalok fejlődéséről
átfogó képet kaphatott a szakmai kö-
zönség. *Homoki-Nagy Mária* megnyitó
beszédét követően először a Pécsi Tu-
dományegyetem jogtörténészeit ezen a
napon két doktoranduszhallgató kép-

viselte, a tudományos műhely hagy-
ományaihoz híven középkortörténeti
témával. *László Balázs* előadásában a *ius
regium* megjelenését mutatta be a kora-
beli jogforrásokban az államalapítás
korszakában, míg *Bíró Zsófia* a nádor
kúriai bíraskodását elemezte. Mindket-
tőjük témavezetője *Béli Gábor* tanszék-
vezető egyetemi docens, aki a közép-
kori jogtörténet elismert kutatója. *Rigó
Balázs*, az Eötvös Lóránd Tudomány-
egyetem Római Jogi és Összehasonlító
Jogtörténeti Tanszékének tanársegédje
pedig egy szellemtörténeti témával érke-
zett Szegedre. A doktori értekezésének
témáját mutatta be ez alkalommal, ami
a patriarchális államelmélet és annak a
társadalomra gyakorolt legitimációs ha-
tása a kora újkori Európában.

A Nemzeti Közszolgálati Egyetemről
érkező *Bathó Gábor* a hatalmi ágak el-
választásának egyik jelentős kérdésével
foglalkozott, ugyanis az 1869:IV. tc.
egyik nem megfelelően rendezett eleme
volt a hatásköri összeütközések elbírálá-
sa. A törvény ekkor még nem gondosko-
dott olyan megfelelő szerv felállításáról,
amely e kérdések eldöntésére alkalmas
lett volna, így a minisztériumot hatal-

A konferencia közönsége a SZAB Dísztermében

Képesy Imre és Drócsa Izabella, a háttérben pedig Bató Szilvia a konferencia második napján

mazta fel e feladat ellátására. Ez a megoldás viszont némiképp ellentétben állt a hatalmi ágak elválasztásával. Az izgalmas alkotmánytörténeti témát követően *Tímár Balázs* a magyar bírósági szervezet változásait szemlélítette, amelyek a trianoni békeszerződés okán létrejött határváltozások miatt következtek be.

Nagy Péter, a Károli Gáspár Református Egyetem doktorandusza szintén a doktori értekezésének témáját mutatta be: az erdélyi református egyházi bíráskodás a 19. században. *Szépvölgyi Enikő* pedig a győri jogi kar képviseletében vett részt szociális jogi témájú előadásával a konferencia első napján. A dualizmus kori szegényügy bemutatása volt a prezentáció célja, amelyet a korszakban a községi szabályozás keretében rendeztek. A nemzetközi példák magyarországi hatásának ismertetésére is hangsúlyt fektetett az elsőéves PhD-hallgató. A tudományos tanácskozáson az ország jogi karainak ifjú jogtörténészei mellett a Pécsi Tudományegyetemhez kötődő szekszárdi műhely PhD-hallgatója, *Matla Gabriella* is ismertette legújabb kutatásait, amelyek a spanyol gyermekvédelmi

jogszabályok (Siete Partidas, Moyano-törvény, Benot-törvény) feldolgozását célozták.

A büntetőjogtörténet világába kalauzolta el a hallgatóságot *Biczó András*, aki az 1686. évi *Praxis Criminalis* és a Bodó Mátyás 18. századi *Jurisprudentia Criminalis* című munkája közötti kapcsolatot feltáró kutatásait mutatta be. A Debreceni Egyetem jogtörténettel foglalkozó, elsőéves PhD-hallgatója sikerrel bizonyította, hogy a büntetőjogtudomány meghatározó művére jelentős befolyással bírt az alsó-ausztriai büntetőtörvénykönyv. *Drócsa Izabella*, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem végzős doktorandusza a szintén büntetőjogi témájú disszertációjának egy fejezetét mutatta be, amely az 1921. évi III. törvény, azaz a 'rendtörvény' bírósági gyakorlatát vizsgálja. A szegedi konferencián a Sallai Imrével és Fürst Sándorral szemben lefolytatott statáriális per jogtörténeti vetületeit ismertette. Előbb *Krusóczki Bence* a Magyar Jogtörténeti Tanszék képviseletében a tisztességtelen versenycselekmények miatt indult eljárások ítéletei alapján szemlélítette a jóerkölc

fogalmának és az üzleti tisztességnek a kapcsolatát a két világháború közötti korszakban. *Szivós Kristóf* pedig szintén polgári perjogi kérdéseket vizsgált, ugyanis a polgári perrendtartásról szóló 1911. évi I. törvénycikk peralapítási szabályozását elemezte dogmatikai alapon szintén levéltári források segítségével. Az előadásának kuriózumát adta, hogy a Civilisztikai Tudományok Intézete oktatójaként dolgozta fel példás módon a jogtörténeti témát.

A konferencia második napjának délelőtti óráit az első magyar szerző jogi törvényhez (1884:XVI. tc.) kapcsolódó előadásoknak szentelték a szervezők. Ez *Legeza Dénes* közreműködésének köszönhető, aki a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának Tájékoztatási és Innovációtámogatási Főosztály főosztályvezetője, doktori fokozatát pedig a Szegedi Tudományegyetemen szerezte a szerzői jogot és annak forgalomképességét történeti szempontból vizsgáló dolgozatával. A tudományos tanácskozás e blokkja hat prezentációból állt. A szekció nyitóelőadását a BME-n és az ELTE-n egyaránt oktató *Grad-Gyenge Anikó* tartotta, akinek a hatályos szerzői jog áll kutatásainak homlokterében. Azt igazolta, hogy a szerzői jog olyan különleges jogterület, ahol a jogtörténet témakörébe tartozó törvényeknek is lehet

még hatályos jogi relevanciája. Ehhez az Országház u. 28. szám alatti budapesti épület példáját használta fel, amelynek építéstörténetén keresztül vette végig az építészeket megillető jogosultságokat.

A bevezetőt követően a történeti témák kerültek előtérbe. Előbb *Szabó Béla* egyetemi tanár, a Debreceni Egyetem Jogtörténeti Tanszékének vezetője a kora újkori *universitasok* működésébe nyújtott betekintést a közönség számára, mivel a doktori cím megszerzéséhez szükséges *dissertationok* és *disputatiok* magyarországi vonatkozásaival foglalkozott előadásában. E munkák szerzőséggel kapcsolatos vetületeire helyezte a hangsúlyt, amely egy igen érdekes távlatát tárta fel a témának, mivel nehézséget jelent az alkotók és annak szellemi termékeinek elkülönítése a jelen kutatói számára. Ezen tudományos művek ugyanis az egyetemi oktatók és tanítványaik közös szellemi termékei voltak. Ezután *Legeza Dénes* irodalomtörténeti érdekességekben bővelkedő beszámolóban ismertette a Szerzői Jogi Szakértő Bizottság működését, amelyet a blokk apropóját szolgáltató törvény alapján hoztak létre. E testület célja az eljáró bíróságok segítése volt a szerzői jogi jogsértéssel kapcsolatos ügyekben szakvéleményadással. Az újonnan létrehozott szerv különlegességét adta, hogy Jókai

A konferencia résztvevőinek 'csapatképe'

Mór volt az első elnöke, míg alelnöke Arany László.

A szórakoztató előadás után az EL-TE-ről érkező egyetemi docensnek, *Völgyesi Leventének* köszönhetően ismételtén néhány évszázadot 'visszarepülhetett' a közönség, mivel a középkori egyházi gyűjteményekben található hamisításokra hívta fel a figyelmet. A szerzői jogi kérdések tárgyalását záró két prezentáció pedig már hatályos jogi témákkal foglalkozott. *Szomora Zsolt*, a vendéglátó intézmény büntetőjog-professzora egyedülként a résztvevők közül a téma büntetőjogi szegmenseire koncentrált a Szegedi Ítéletábla egy ítéletéből kiindulva. A jogesetelemzés egy épületterv felhasználási jogaival szemben bekövetkező jogsértés kapcsán vetett fel kérdéseket. A blokk utolsó előadója pedig *Timár Adrienn* volt, aki a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának képviselőjeként vett részt a szegedi rendezvényen egy, a fotók és a fotózás témáját történetiségében szemléltető prezentációval. A fotósokat megillető szerzői jogosultságok mellett a képeken ábrázolt személyek jogosultságait sem hagyta figyelmen kívül.

A szellemi tulajdonhoz kapcsolódó blokk után kapott helyet még további két magánjogtörténeti kutatási beszámoló, amelyeknek mindkét készítője a Pécsi Tudományegyetem oktatói 'gárdájába' tartozik. *Béli Gábor* a korai rendi kor magánjoga kapcsán kimunkált kutatási eredményeit ismertette, amelynek keretében a nemesek, majd szerviensek végrendelkezési gyakorlatára helyezte a hangsúlyt. *Herger Csabáné* egyetemi docens pedig e korszaktól 'nagyot lépve' a 20. század közepének családjogi gyakorlatát mutatta be a Pécsi Királyi Törvényszéknek.

A nap második felében a büntetőjogtörténet vette át a szerepet. Az EL-TE-t képviselő *Mezey Barna* professzor az 1878:V. tc. (Csemegi-kódex) büntetési rendszerét szemléltető előadásával kezdte meg a szekcióban folyó munkát. A büntető törvénykönyv részleteiben nem szabályozta a büntetés-végrehajtást, így e feladatot egy igazságügyminiszeri rendelet töltötte be, amelynek részletes elemzése volt a professzor célja. *Nánási László* pedig ugyanennek a korszaknak az egyik hangsúlyos problémájával foglalkozott, ugyanis a dél-alföldi betyárok

Balogh Judit, Korsósne Delacasse Krisztina, Mezey Barna, Béli Gábor (balról jobbra) hallgatja a konferencia egyik előadását

királyi biztos által való megfékezésének jogi háttérével és körülményeivel ismertette meg a közönséget. *Korsósné Delacasse Krisztina* Béli Gáborhoz hasonlóan Pécsről érkezett és szintén rendi kori témát dolgozott fel, mivel a család perbeli magatartások büntetőjogi megítélésének elemzésére építette fel beszámolóját. *Papp László* pedig ehhez kapcsolódva perjogi téma bemutatására vállalkozott. A debreceni jogtörténész az osztrák polgári perrendtartás, így főként az 1781. évi *Ordo Judiciarius* jogorvoslati rendszerét vizsgálta a magyar érvényesülésének tükrében. A szintén debreceni *Megyeri-Pálffy Zoltán* a töle már megszokott módon interdiszciplináris témát hozott Szegedre, amelynek következtében a jog változásának az építészetre gyakorolt hatását mutatta be. Látványos, gazdagon illusztrált prezentációja a Pestvidéki Királyi Törvényszék épületszerkezeti felépítésének felvázolását célozta, amelynek köszönhetően az 1907. évi I. Büntetőnovella által generált változások váltak megismerhetővé. A következő előadó, *Bató Szilvia* Csanád vármegye bírói gyakorlatával szemléltette a szokásjog érvényesülését az emberölési cselekményekkel kapcsolatos eljárásokban. A levéltári példákra támaszkodó kutató rámutatott arra, hogy a szokásjogra építő bíraskodás kevéssé foglalkozott a dogmatikai kérdésekkel. Ezt követően [*Diószegi*] *Szabó Pál*, a Szegedi Tudományegyetem tudományos munkatársa középkori oklevelek alapján mutatta be a perdöntő bajvívás jogintézményét az Anjou-korszakban. A Miskolci Egyetem Jogtörténeti Tanszékének adjunktusa, *Lehotay Veronika* zárta a büntető-jogtörténeti előadások sorát és egyben a tudományos tanácskozás második napját egy, a Horthy-korszak bírói gyakorlatára reflektáló témával. A

leggyakrabban elkövetett bűncselekményi kör, a vagyon elleni bűncselekmények levéltári feldolgozása során elért legújabb kutatási eredményeit ismertette meg a hallgatósággal, amelyet követően a résztvevők 'fehér asztal' mellett folytathatták az eszmecserét és a szakmai kapcsolatok ápolását.

A konferencia harmadik napján az alkotmánytörténeti tematikájú kutatások kaptak teret. *Varga Norbert* egyetemi docens vezető elnöksége mellett így *Peres Zsuzsanna* kezdte meg az előadások sorát. A Nemzeti Közszerológati Egyetem egyetemi docense a pozsonyi, Mailáth családi levéltárban általa felfedezett, Erdélyre és Magyarországra vonatkozó közigazgatási reformjavaslat bemutatására vállalkozott, amely II. József nézeteit tartalmazza. A dualizmus korszakát feldolgozó előadások követték őt, így elsőként *Szabó István*, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem professzora Kossuth Lajos elhíresült Cassandra-levelének alkotmánytörténeti vetületeit elemezte. A PPKE jelenlegi dékánja arra a megállapításra jutott, hogy a Kossuth által Magyarországra eljuttatott dokumentum érvrendszere közjogi szempontból gyenge lábakon állt, inkább az indulatok felkorbácsolása volt a célja. A Miskolci Egyetemről érkező *Koncz Ibolya Katalin* tanszékvezető egyetemi docens a dualizmus kori gazdaságpolitika szabályozásközpontú ismertetését célozta, majd *Nagy Janka Teodóra*, a Pécsi Tudományegyetem szekszárdi tagintézményének egyetemi tanára jogi néprajzi témában adott elő. A bonyhádi zsidó közösség szegénygondozási megoldásait vizsgálta egészen a 18. századtól az I. világháborúig.

A délelőtti első kávészünete után az ELTE Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszékének két oktatója ismertette a szintén a dualizmus korához kapcsol-

Horváth Attila, alkotmánybíró a Tanácsköztársaság jogi vetületeiről tart előadást

lódó kutatásait. A konferencia e szekciójának levezető elnöke *Máthé Gábor*, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem *emeritus* professzora volt. *Képesy Imre* tanársegéd a korabeli szlovák sajtóban a horvát-magyar kiegyezés megítélését vizsgálta, amely kapcsán a hallgatóság betekintést nyerhetett a szlovák nemzetiségi törekvésekbe a kiegyezés utáni években. *Bódiné Beliznai Kinga* egyetemi docens a magyar bírói felelősség szabályozásának bemutatására vállalkozott, így az 1871:VIII. tc. által létrehozott jogintézmény eljárásjogi és anyagi jogvetületeiben merülhetett el a közönség. *Balogh Judit*, a Debreceni Egyetem egyetemi docense ezt követően szintén a bíróságtörténet témakörére irányította a figyelmet a Hajdúszoboszlói Királyi Járásbíróságon lefolytatott rendszeres felügyeleti vizsgálatok nyomán. Ezeknek a célja a szervezeti-igazgatási jellegű ellenőrzés, amelynek keretében a működés törvényességét vizsgálták és a szervezetrendszer hatékonyságát mérték. E kérdéseket levéltári forrásokkal gazdagon illusztrálta prezentációjában, így az egyes példákkal a szabályozás gyakorlati megvalósítását világította meg.

Beke-Martos Judit a konferencia egyetlen nemzetközi témájával jelentkezett,

mivel a szuverenitás és a hatalommegosztás megjelenéseit mutatta be az Amerikai Egyesült Államok alkotmányában. A Ruhr Universitát Bochum oktatója rámutatott arra, hogy a tagállamok együttműködési kísérletei ösztönözték a fejlődést, viszont a tárgyalások és a kompromisszumok elérése rendkívül időigényes volt. *Horváth Attila* alkotmánybíró a Tanácsköztársaság százéves évfordulója alkalmából annak állam- és jogtörténeti kérdéseivel ismertette meg a hallgatóságot. A vörös terror történeteit és Kun Béla szerepét is érintette a korabeli fotókkal látványossá tett prezentációjában. A háromnapos konferencia záró előadását az Andrássy Gyula Budapesti Német Nyelvű Egyetemről érkező *Frey Dóra* tartotta a két világháború közötti nemzetiségi jogokról Magyarországon. Ekkor a dualizmus korának nemzetiségi elveihez tért vissza a jogalkotás, amely már nem mutatkozott a korszakban problémásnak, ugyanis a trianoni békeszerződés következtében minimálisra szorult vissza a Magyarországon élő nemzetiségek száma.

A tudományos tanácskozás zárszavában a konferencia főszervezője, *Homoki-Nagy Mária* kifejtette, hogy a szervezők döntésének megfelelően ezúttal a 'szege-

di jogtörténeti iskola' tagjai csupán hallgatóságként vettek részt a konferencián, így elmondható, hogy a magyar jogtörténész szakma majdnem hiánytalanul képviseltette magát a rendezvényen, amely így a szakmai kapcsolatépítésnek is kiváló terepet nyújtott a szakmai ismeretek bővítése mellett. Az immáron komoly hagyományokra visszatekintő rendezvény így ismételten elérhette célját, hogy 'összehozza' néhány napra a jogtudomány történeti vetületeivel foglalkozó kutatókat.

*Dr. Pétervári Máté
adjunktus*

*Homoki-Nagy Mária zárszavában köszönetet
mond a hallgatóságnak
a konferencián való részvételükért*

Ember – Gép – Jog 3.0.

2019. november 20-án immáron harmadik alkalommal került Karunkon megrendezésre 'Az ember – gép – jog' címet viselő koncepció- és prezentációs verseny joghallgatók számára.

A rendezvényen több jogi kar hallgatói is megmérettették magukat, akik a témakiírásra igen sokszínű és változatos jogi problémákkal, illetve azok lehetséges megoldási módjaival készültek. Így hallhattunk előadást a tartalomszolgáltatók felelősségéről, a drónok által készített felvételek bizonyítási eszközként való felhasználhatóságáról, a világ első robot

állampolgáráról, a *cybercrime*, *cyberspace*, *darknet* kérdéseiről, a mesterséges intelligencia büntetőjogi felelősségéről, az elektromos rollerekről, a modern jogi információs rendszerek hatásáról az ügyvédek anyagi felelősségére. A technológiai fejlődéssel felmerülő problémák beazonosításán, megfogalmazásán túlmenően a verseny kitűnő lehetőséget kínált a versenyzők számára arra is, hogy kipróbálják előadókészségüket az ún. Pecha Kucha prezentációs technika alkalmazásával.

*Dr. Juhász Zsuzsanna
egyetemi docens*

A konferencia szellemes plakátja

Karunk új doktorai

Árkosy Lilla „Az árujelzőktől a védjegyig” címmel védte meg doktori értekezését.

Doktori értekezésem írásakor arra a kérdésre kerestem a választ, amelyre az egész dolgozat is koncentrált, hogy miként jutunk el az árujelzőktől a védjegy jogintézményének megjelenéséig. Emellett vizsgáltam azt is, hogy vannak-e ókori előzményei az árujelzőknek, a védjegyeknek, legalább azok funkcióit tekintve. Érdekes kérdés továbbá, hogy miért nem jelent meg hamarabb a védjegy? Miért csak a 19. századtól kezdődően beszélhetünk védjegyről? A védjegy definíciója a napjainkban hatályos 1997. évi XI. számú védjegy-törvényünkben szerepel, amely szerint: „Védjegyvoltalomban részesülhet min-

den grafikaiag ábrázolható megjelölés, amely alkalmas arra, hogy valamely árut vagy szolgáltatást megkülönböztessen mások áruitól vagy szolgáltatásaitól.” Ebből kiindulva vizsgáltam, hogyan jutottunk el e törvényi fogalom megalkotásáig. A védjegy multifunkcionális, mivel rendkívül sok funkciót tölt be a gazdasági életben, amelyek megnevezésre is kerültek hatályos védjegy-törvényünk preambulumban: „A magyar piacgazdaság fejlődésének előmozdítása, a megkülönböztetésre alkalmas árujelzők használatán alapuló verseny feltételeinek javítása, a fogyasztók tájékozódásának elősegítése érdekében, összhangban Magyarországnak a szellemi tulajdon védelme terén fennálló nemzetközi és európai uniós jogi kötelezettségeivel,

Árkosy Lilla

az Országgyűlés a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról a következő törvényt alkotja.” A védjegyjogot is tartalmazó szellemi alkotások jogának viszonylagos önállósága abból ered, hogy az e jogterületen létrejövő jogviszonyok jellegzetes, specifikus tárggyal bírnak, illetve sajátos jogviszonyai külön törvényekben kerülnek szabályozásra, vagyis tételes jogi alapokkal rendelkeznek.

A védjegyjog Magyarországon a polgári jogon belüli jogterületnek számít, mind a magyar civilizisztikai tudomány állásfoglalása, mind az áruviszony-elmélet, mind a struktúra-elmélet értelmében. Az áruviszony elmélet alapján az áruviszony fennállásához három feltétel megléte szükséges. Egyik, hogy az összes áruviszonyban az egymáshoz az árucseré révén kötődő felek bizonyos elkülönültsége fejeződjék ki. A második feltétel, hogy megtörténjen az áruk kölcsönös vagy az áru és a vételár kicserélése, hisz ez fejezi ki a felek egymásközi kapcsolatát. Az utolsó feltétel, hogy a csereviszony és a reálaktus társadalmilag meghatározott érték szerint menjen végbe. *Világby Miklós* azt a következtetést vonta le a szocialista társadalmi közegekből, hogy a polgári jog minden mozzanata, az összes jogintézménye végső soron az áruviszonyból, mint materiális alaptól származtatható.

A védjegyek megjelenését megelőzően csupán hasonló funkciókat betöltő ókori, középkori és újkori jelzetekről, kezdetleges árujelzőkről beszélhetünk, amelyek szintén tömörített információkat szolgáltatnak az általuk megjelölt árurol. Ezek különféle funkciókat töltöttek be, igazolták az áru származását, eredetét vagy minőségét. Az 'árujelzők' kifejezés az ugyanolyan vagy hasonló áruk egymástól történő megkülönböztetésére szolgáló jelzetek, megjelölések,

jelek gyűjtőneve, és a szellemi tulajdon tárgyai. A szellemi alkotásokkal szemben nem az összes iparjogvédelmi oltalmi forma tekinthető 'alkotásnak'. Az árujelzőknél maga a megjelölés és az általa megjelölt áruk eredete, vagyis annak előállítója, forgalmazója, származási helye közötti kapcsolat, tehát az eredetjelző funkció és az ehhez kapcsolódó információs többlettartalom indokolja a jogi oltalmat. Tehát e funkciók még nem összpontosultak a későbbi védjegy jogintézményében, valamint e funkciók ekkor még élesen nem is váltak el egymástól. Magának a védjegynek, mint jogintézménynek tehát rendkívül sok funkciója van, amely védjegyfunkciók az idő múlásával egyre inkább bővültek. Kérdéses, hogy ezek a funkciók mikor jelentek meg?

Védjegyről ugyan nem beszélhetünk a 19. századig, mégis kutatásaim eredményeként arra jutottam, hogy a modern értelemben vett védjegy bizonyos funkciói már az ókorban megjelentek. Tehát kérdéses, hogy a védjegy terminológia használata mikortól jogos? A szakirodalom első védjegy törvényünk megjelenéséhez köti, azaz 1890-hez, azonban véleményem szerint már az 1858-as védjegypátens létrejöttétől alkalmazható volt jogosan a védjegy terminológia hazánkban is. A védjegyeknek eleinte csupán három fő funkciója volt: a származás- és minőségjelzés, a megkülönböztetés, vagyis a megfelelő információszolgáltatás biztosítása az adott árurol. A származást jelző funkció a megjelölt áru származásával, és eredetével kapcsolatos, amelynek köszönhetően ma a védjegy tájékoztatja a vásárlókat, hogy melyik cég gyártja az adott árut. Fontos funkció emellett a minőségi garancia, amely meghatározott áru minőséget garantál és a megkülönböztető-képesség,

amely révén különbség tehető az egyes áruk között a védjegy segítségével. A védjegy megkülönböztető funkciójának köszönhetően képes arra, hogy árukat és szolgáltatásokat megkülönböztessen más áruktól és szolgáltatásoktól, és a védjegy e jellemzőjén alapul a gazdasági életben részt vevő versenytársak közötti verseny, illetve a fogyasztók ez alapján tudnak választani és tájékozódni, továbbá ma ez a törvényi szabályozás legfontosabb eleme, a védjegyek alapvető követelménye. Így a védjegynek véleményem szerint e megkülönböztető funkciója a leglényegesebb. Fontos az információsztolgáltató funkció is, hiszen a védjegy tömörített információkat tartalmaz, azonban ez nem válik el élesen az előbbi funkcióktól.

Lényeges a későbbiekben az üzletszerző funkció is, amely jelentős mértékben növeli az áru értékesíthetőségét. E funkció leginkább akkor kerül előtérbe, amikor új versenytárs tűnik fel a piacokon, hisz a fogyasztók nagyobb bizalommal veszik a már jól bevált védjeggyel ellátott árukat, szemben az ismeretlen árukkal. A védjegyek üzletszerző funkciójának rendkívüli jelentőségét támasztja alá a volt szocialista országok külkereskedelmének statisztikája, amely szerint a védjegyes árukat 15–20%-kal magasabb áron el lehetett adni, mint a védjegy nélküli, semleges árukat. Emiatt a frissen megjelenő versenytársaknak muszáj igyekezniük, megfelelő reklám- és marketing tevékenységet folytatniuk, amely megvalósításához nyújtanak segítséget a védjegyek. A kapitalista viszonyokban egy adott védjegyjogosult vállalat profitjának állandóságát vagy akár növelését biztosítják a védjegyek.

A védjegyfunkciók közül a megkülönböztető, az információsztolgáltató, és a származás- illetve eredetjelző funkció a

kereskedelem megjelenése óta jelen van a piacokon, amióta az ember kereskedelmi illetve alkotói tevékenységet folytat, ugyanis a *naturalis ratió*ból (természetes ésszerűségből) következik, hogy a különböző személyek saját áruikat megkülönböztessék mások termékeitől az értékesítés során. Megjelent az ókorban és a középkorban is a származás- és eredetjelző funkció, amelyek az amfora és téglapecsétek formájában valamint az *aedilis curules* és az *agoranomoi* (római és görög piacfelügyelők) által lefektetett szabályok révén tűntek fel. Ez utóbbi a rabszolgák adásvételénél került előtérbe, amikor az eladó köteles volt közölni a rabszolga nemzetiségét a vevővel, igazolva ezzel áruja eredetét. Ezek mellett a minőségjelző funkciót hozta a felszínre az ókorban az *agoranomosok* (athéni piacfelügyelők) tevékenysége, akik az áruhamisítást szankcionáló szabályaikkal meghatározott minőség biztosítására kötelezték az eladókat.

Nagyon halványan már észlelhető a vállalatjelző funkció is, abban a tekintetben, hogy az egyes árukon szereplő jelzések utaltak a gyártó vagy készítő személyére. Viszont ekkor még vállalatokról nem beszélhetünk, mégis például a középkori céhek esetében az adott céhek a céhjelzése révén lehetett következtetni a megjelölt árut létrehozó céhre. Tehát az egyes védjegyfunkciók megjelentek az ókorban és a középkorban is, kérdéses tehát, hogy miért nem jelent meg korábban a védjegy is? Miért nem volt rá szükség korábban? Miért nem volt védjegy az ókorban és a középkorban? A válaszok kutatásakor még számos további kérdés is felmerült, amelyek a további munkára adnak ösztönzést.

Dr. Árkosy Lilla
tanársegéd

Zebari Dildar F. „Investment Protection under the Energy Charter Treaty” címmel védte meg doktori értekezését.

A disszertáció középpontjában az Energia Charta Egyezmény áll, különös tekintettel az energia exportőr országok érdekeire és a témakör befektetésvédelmi aspektusaira. A szerző doktori értekezése már az elején felveti a legjelentősebb kutatási kérdéseket: milyen szinten biztosítja az Energia Charta Egyezmény a külföldi befektetések védelmét, mennyiben tér el a nemzetközi gyakorlattól az Egyezmény alapján fizetett kártalanítás, valamint, hogy van-e az Egyezménynek szabályozás befagyasztó (*regulatory chill*) hatása. Ezt egy módszertani kérdéseket ismertető rész követi, amelyben kiemeli a legfontosabb kutatási feladatokat és kifejti a felhasznált kutatási módszereket (kvalitatív kutatás, deskriptív, analízáló és jogeset-elemző módszerek), valamint röviden ismerteti a kutatás általános szerkezetét. Ezek után a szerző részletesen bemutatja és megvizsgálja az Energia Charta Egyezmény történelmi háttérét és felépítését.

A módszertani és történelmi bevezetés után a szerző értekezésében át is tér az Energia Charta Egyezmény vitamegoldó mechanizmusának vizsgálatára, illetve arra, hogy az energia exportőr és importőr országok miként viszonyulnak az Egyezményhez. Következő lépésként pedig két anyagi jogi kérdést emelt ki az egyezmény vonatkozásában: a kisajátítás és a kártalanítás kérdésének szabályozását. Ehhez kapcsolódóan a szerző elvégzett egy részletes jogeset elemzést, összefoglalva és vizsgálva az összes 10. és 13. cikkhez kapcsolódó elérhető jogesetet.

A kisajátítás és kártalanítás kiemelt áttekintése után a szerző a befektetésvédelem és az Energia Charta

Zebari Dildar F.

Egyezmény kapcsolatát kutatta, három lépésre bontva: először is, hogy meddig terjed az energiabefektetések védelme az Egyezmény szempontjából, a kártalanítás mértéke hogyan viszonyul más beruházási vitákkal kapcsolatos kártalanításokhoz, és az úgynevezett szabályozás befagyasztó hatás miként jelenhet meg az Energia Charta Egyezmény vonatkozásában. Az utóbbi probléma kapcsán kiemeli, hogy mivel az Egyezmény alapvetően az energia importőr országok igényei szerint lett elfogadva, ezért az energia exportőr országok potenciálisan ki vannak annak téve, hogy jogalkotásukat korlátozzák külföldi befektetői érdekek az Egyezmény rendelkezései alapján. Az esetjogi vizsgálat alapján viszont megjegyezte, hogy a kérdés összetettsége miatt rendkívül nehéz egyértelmű választ adni arra a kérdésre, hogy az Egyezménynek van-e szabályozás befagyasztó hatása.

Az összefoglaló előtti utolsó fejezetben Zebari Dildar F. szülőhazájára, Irakra, illetve ezen belül a Kurd Régióra is kitér. Kifejti az energiagazdaság

szerepét és jelentőségét a régió számára, a befektetésvédelem jelenlegi állapotát, valamint az aktuális jogi kereteket is megvizsgálja az értekezés szempont-rendszere alapján. A terület nemzetközi viszonyaira tekintettel, Iraknak könnyedén konfliktusa támadhat Törökországgal energiátranzit kérdésekben, így a stabilitás megteremtése érdekében az országnak érdekében állhat az Energia Charta Egyezményhez történő csatlakozás.

A disszertáció utolsó fejezetében a szerző összefoglalja a kutatás alapját képező három kérdésre adott válaszokat, részletesen kifejtve mindegyiket: az Energia Charta Egyezmény a jelenlegi geopolitikai helyzetben, és az alternatív lehetőségekhez viszonyítottan, megfele-

lően biztosítja a külföldi beruházások védelmét. Az Egyezmény alapján megítélt kártalanítások mértéke pedig nem tér el lényegesen a nemzetközi gyakorlattól ezen a téren. Az Egyezménnyel kapcsolatos kihívások összegzése után a szerző arra a következtetésre jut, hogy az esetleges hátrányok ellenére is előnyös lenne országa számára az egyezményhez való csatlakozás, mivel legalábbis részben megoldást kínálna az energia-gazdasági nehézségeire. Az értekezés értékét növeli, hogy az Energia Charta Egyezményt főleg az energia exportőr országok szemszögéből kutatja, szemben a tipikus energia importőr szemszögéből történő kutatásokkal.

*Dr. Víg Zoltán
adjunktus*

Kruzslicz Péter Pál „A nemzeti alkotmányosság tagállami alapjai: a nemzeti szuverenitás és a nemzeti alkotmányos önazonosság, különös tekintettel a francia jogelméletre és a magyar joggyakorlatra” címmel védte meg doktori értekezését.

Lehetetlenre vállalkozik az, aki két oldalban kísérel meg összefoglalni mintegy tíz esztendő kutatásai alapján készült közel kétszáz oldalas doktori értekezését. Bár nemzetközi gyakorlata és sikere vannak annak a még merészebb kezdeményezésnek, amely három percben – ugyan előszóban, nem írásban – hívja fel doktori kutatásaiak összefoglalására a doktorandusz hallgatókat. A lehetetlenre mindig kihívásként tekintettem, de szerényen beismerem saját korlátjaimat. Igyekszem tehát összefoglaló helyett egy rövid bemutatását adni doktori kutatásaimnak, és az azok alapján elkészült értekezésemnek.

Kruzslicz Péter Pál

Több, mint tíz évvel ezelőtt kezdtem kutatni Trócsányi László professzor vezetésével. Választott témámat az általam – elfogultan, ahogyan ez ilyen esetben lenni szokott – legérdekesebbnek tartott két jogterület: az alkotmányjog és az Európa-jog határára helyeztem. Felkeltette kíváncsiságomat az a nyilvánvaló ellentmondás, amely a két rendszer mindkettő

által saját magának vindikált kizárólagossága miatt egy folyamatosan megjelenő és feloldhatatlan feszültséget okoz. A kezdetektől úgy gondoltam, hogy a feszültséget mind elméleti mind gyakorlati oldalról érdemes lenne alaposabban megvizsgálni.

A Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán szerzett jogász oklevelem mellett, részben azzal párhuzamosan folytatott tanulmányaim során megszereztem a Jean Moulin Lyon 3 Egyetem Európa-jog mesteroklevelét is. E két egyetemi oklevél és az azokhoz vezető tanulmányok – úgy gondolom, és ezért mindkét *alma mater*emnek hálával tartozom – jó alapot adott arra, hogy megfelelő háttérrel kezdhessem meg doktori munkámat. A háttérrel pedig még kedvezőbbé tette, hogy elnyertem a francia kormány ösztöndíját, amelynek köszönhetően összesen másfél évet kutathattam Lyonban.

A Jean Moulin Lyon 3 Egyetemen, ahova beilleszkedni persze nem volt egyszerű, de egy évtized távlatából elmondhatom: sikerült és nagyon is megérte; egy termékeny környezetbe kerültem. *Christian Philip* professzor vezetése mellett a mintegy féltucat, az ottani Európa-tanulmányok Intézetéhez tartozó doktorandus hallgatók csoportja adta azt a szellemi közeget, amelyben egy ekkor még elsősorban elméleti irányú kutatómunkát kezdhettem meg. A franciaországi félévet nem nehéz röviden összefoglalni: nagyon sokat tanultam. Emellett azonban, és erre különösen büszke vagyok, egy közösség részévé is váltam. De, hogy a témáról azért közelebbről is írjak, ezeknek az elméleti kutatásoknak köszönhetően kristályosodott ki bennem az is, hogy valójában – egészen pontosan – a két jogterület, és az azokon kialakuló jogrendszerek határán, vagy, hogy keményebben

fogalmazzunk, ütköző zónájában miről is lenne érdemes mélyebben gondolkodnom és írnom. Arra a kiinduló pontra jutottam, hogy bár mindkét jogrendszer alapja saját kizárólagossága, mégis nem csupán a gyakorlat szükségszerűsége, hanem az elmélet megfelelően értelmezett keretei között is, kell, hogy legyen békülési pont.

Miközben tehát a kutatómunkám alapján megírt értekezés a nemzeti alkotmányosságból kiindulva vizsgálja a két jogrendszer viszonyát, ahogyan erre a címe is utal, tagállami alapokat keres, azaz azt elemezi, hogy miként fér meg egymás mellett a nemzeti alkotmányjog és az Európa-jog. Ehhez elsősorban általános elméleti alapokat tár fel, másodsorban pedig a nemzeti alkotmányjog egy nagyon régi és egy nagyon új alapelvére támaszkodik: a nemzeti szuverenitásra és a nemzeti alkotmányos önazonosságra. Az elméleti alapok és az alkotmányos jogelvek vizsgálata azonban párhuzamos is, hiszen így lehetséges utóbbiak előbbiek szerinti megfelelő értelmezése.

Egyrészt kutatásaim, azok nyomán a vonatkozó hatalomgyakorlással, annak alkotmányos alapjaival kapcsolatos elméleteknek, és azok történeti fejlődésének vizsgálata, illetve a kapcsolódó alkotmányos alapelvek gyakorlati alkalmazásának tapasztalatai, és az alkotmányos és Európa-jogi joggyakorlat összehasonlító elemzése vonatkozásában gazdag anyagot biztosítottak a munkámhoz; másrészt az értekezés elkészültét közvetlenül megelőzően és – ahogyan az lenni szokott – az első műhelyvitára szánt változatának lezárását követően néhány nappal az annak tárgyában különösen érdekes magyar alkotmánybíróági ítélkezési gyakorlat is megszületett, így a végső értekezésemben ennek elemzése is bekerült. A téma tárgyalása során pedig lehetőség nyílt arra,

hogy az elméleti tételek helytállóságát, illetve a fogalmak gyakorlati alkalmazását egy esettanulmányon keresztül is megvizsgálhassam. Amikor a migrációval kapcsolatos jogi vitákat választottam munkám záró fejezetének témájául, bár a választás, különösen a kérdést övező politikai viták, és azok gyakran zavaros értelmezése miatt, igen kockázatos volt, utólag úgy látom, helyesen döntöttem. A példa ugyanis éppen e sajátos környezetre, ahol erős politikai folyamatok, sőt értékalapú érvrendszerek feszülnek egymásnak a nyitás és az önazonosság megtartása között, kitűnő lehetőséget biztosított arra, hogy elemzéseim tételeit tisztán jogi szempontból, de az ebben a környezetben megjelenő gyakorlat tükrében ismét megfogalmazhassam.

Így az esettanulmányon keresztül egészen egyértelműen tudtam megfogalmazni az elméleti alapon levont közvetkeztetésemet: a nemzeti alkotmányjog részéről éppen ezen elméleti alapok pontosabb átgondolásával kellene nagyobb elővigyázatosságot tanúsítani ahhoz, hogy a vizsgálatom során tapasztalt fogalmi zavarok elkerülhetők legyenek, és a szuverenitásból és a nemzeti önazonosságból fakadó alkotmányos követelmények hatékonyan érvényesülhessenek; miközben az uniós jog oldalán egészen átfogóan lenne szükség átgondolni az uniós közhatalmi cselekvény tényleges alkotmányos korlátait ahhoz, hogy az uniós autoritás működésének hatékonyságát biztosítani lehessen.

Az alkotmányos alapok, és az azokra vonatkozó elméletek, ahogyan azt a történeti vizsgálat is bizonyítja, rugalmasak, változók. E változás azonban nem jelenti azt, hogy az azokon alapuló lényeges alkotmányos elvek, és ezáltal a nemzeti alkotmányosság kiüresedne. Éppen ellenkezőleg: az elméleti alapok megfelelő értelmezésével az elvek olyan tartalom-

mal tölthetők fel, amely hidat képez a tagállami és uniós közhatalom-gyakorlás, és az azon alapuló jogrendszerek között, mindazonáltal e hidat a tagállami alkotmányos követelmények egyúttal korlátokkal is ellátják, amelyek azonban inkább segítik a viszony biztonságos fenntartását, mint akadályozzák annak folyamatos és gyakorlati kialakítását.

A kutatás, az értekezés megírása, annak megvédése alatt nagyon sokat tanultam, és azóta is folyamatosan gazdagodom tudásban, hiszen a doktori fokozat megszerzésével sem az érdeklődésem nem lankadt, sem maga a téma feldolgozása nem ért véget: *ars longa, vita brevis est*. Sőt, a téma kapcsán új kérdések is megfogalmazódnak bennem, amelyekkel a jövőben is szeretnék tudományos igénnyel foglalkozni, így például a szuverenitás vonatkozásában a demokrácia elve, a nép-, vagy akár a nemzeti szuverenitás alapján a hatalom-gyakorlás módja kapcsán támaszt következtetésem szerint alkotmányos követelményt, amely a jelenlegi nemzeti és nemzetfeletti hatalomgyakorlási rendszerekben igen érdekes kérdéseket vet fel.

Amellett pedig, hogy sokat tanultam, nagyon sok értékes emberrel ismerkedhettem meg, és – minden szerénységem mellett – úgy érzem, hogy egy olyan magyar és francia kapcsolatrendszer alakíthattam ki, amelynek fenntartására hosszú távon is igyekszem erőt fordítani. Akár a szigorúan vett szakmai kereteken túl is, bár egy-egy beszélgetésben, vitában nehezen választható sokszor el a tisztán szakmai és a személyesebb elem, úgy tapasztalom, hogy sok barátot szereztem, sőt egy közösség fiatal, de annál lelkeesebb tagjává válhattam. Remélem, hogy befogadásomat követően hasznos tagja is lehetek e közösségnek.

Dr. Kruzsliz Péter Pál
tanársegéd

Marencsák Zsolt „A kis- és közép vállalkozások munkajogi szabályozásának kérdései, különös tekintettel a differenciált szabályozásra” címmel védte meg doktori értekezését.

A kis- és közép vállalkozások munkajogi szabályozásával kapcsolatos problémakör egy vékony, ám annál fontosabb szelete a tágabb értelemben vett munkajognak, mivel a kkv-szektor gyakorlatilag minden országban – a kis- és közép vállalkozások létszámánál fogva – meghatározó szerepet tölt be a makrogazdaságban és a foglalkoztatásban. A kis- és közép vállalkozások foglalkoztatáshoz való hozzájárulása a legjelentősebb a különböző méretű cégeken belül, így a kkv-szektor több munkalehetőséget generál, mint a nagyvállalatok.¹ A kisvállalkozások e szerepének felismerése a kkv-szektor növekedésével, a '90-es évek második felében jelent meg az Európai Unió foglalkoztatáspolitikájában és gazdaságpolitikájában. Ekkortól találhatunk arra jelentősebb számú utalást, hogy az EU tudatosan figyelembe veszi a kisvállalkozások igényeit a különböző gazdaságpolitikai és foglalkoztatáspolitikai

Marencsák Zsolt

kai célok, stratégiák kialakítása során. E folyamattal párhuzamosan hazánkban is megjelent a foglalkoztatáspolitikában és gazdaságpolitikában a kisvállalkozások támogatása, igényeinek figyelembevétele. A kkv-szektor munkajog oldaláról történő támogatásának gondolata a jelenleg hatályos Munka Törvénykönyve elfogadása előtti időkben bontakozott ki, mikor is az Mt. előkészítése során számos alkalommal felszínre került, hogy a munkáltatók többsége a kkv-szektorba tartozik, mely munkáltatóknak a foglalkoztatási igényei és képességei eltérnek a nagyobb vállalkozásokétól. Ennek keretében felmerült a differenciált munkajogi szabályozás gondolata is, miszerint a kisebb munkáltatókra olyan munkajogi szabályokat kell megalkotni, amelyek kevésbé jelentenek terhet számukra, vagyis figyelembe kell venni gazdasági erejüket és foglalkoztatási képességeiket.² Ezen elképzeléseket a 41/2009. (III. 27.) AB határozat lényegileg 'megtorpedózta', ugyanakkor a vita – megítélésem szerint – nem zárult le, mivel számtalan ellenvé-

1 Lásd bővebben: de Kok, Jan – Deijl, Claudia – Veldhuis-Van Essen, Christi: Is Small Still Beautiful? Literature Review of Recent Empirical Evidence on the Contribution of SMEs to Employment Creation, International Labour Organisation (ILO) and Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ), 2013; Reinecke, Gerhard – White, Simon: Policies for Small Enterprises: Creating the Right Environment for Good Jobs, ILO, 2004, 22; Collins, Christopher J.: Alternative systems of human resources practices and performance in small entrepreneurial organizations, in: Cooper, Cary L. – Burke, Ronald J.: Human Resource Management in Small Business, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, UK – Northampton, MA, USA, 2011, 93.

2 Berke Gyula – Kiss György – Lőrincz György – Pál Lajos – Pethő Róbert – Horváth István: Tézisek az új Munka Törvénykönyve szabályozási koncepciójához. Összefoglalás, in: Pécsi Munkajogi Közlemények 2009/3, 149.

lemény fogalmazódott meg azóta is a kisvállalkozások munkajogi szabályozását illetően, melyeket az értekezés kritikusan elemezve mutat be.

A probléma forrása onnan ered, hogy ha ugyanazok a szabályok alkalmazandók a kisvállalkozásokra, mint a nagyobb, akár több ezer főt foglalkoztató, tőkeerős multinacionális munkáltatókra, akkor a szabályozás nem veszi figyelembe a kisvállalkozások foglalkoztatási igényeit és képességeit. Ugyanakkor, ha mentesítjük a kisvállalkozásokat a munkajog által meghatározott bizonyos kötelezettségek teljesítése alól, akkor az ott foglalkoztatott munkavállalók kerülhetnek rosszabb helyzetbe azon munkavállalókhöz képest, akik egy nagyobb vállalkozásnál kaptak munkát. Ez utóbbi megoldás viszont a kisvállalkozások munkavállalóinak alapvető munkavállalói jogait, különös tekintettel az egyenlő bánásmódhoz fűződő jogot sértheti, így az ő helyzetüket rontja a munkaerőpiac egyéb szereplőjéhez képest. Ráadásul empirikusan kimutatott tény, hogy a kisvállalkozások munkavállalói általában rosszabb körülmények között kénytelenek dolgozni, mint a nagyobb vállalkozásoknál alkalmazott személyek, alacsonyabb bérért, hosszabb munkaidő mellett, az egészséget és biztonságot garantáló szabályok érvényesülése nélkül. Amennyiben pedig azzal szeretnénk támogatni a kisvállalkozásokat, hogy a munkajogi szabályok, vagy legalábbis azok egy része alól mentesítjük őket, akkor az számos – az értekezésben részletesen ismertetésre kerül – hátránnyal járhat a munkavállalókra nézve. Mindezt, ha annak fényében tesszük, hogy az Európai Unió egyik célja a foglalkoztatás bővítése a kkv-szektorban, akkor komolyan kell venni e felvetéseket is, mivel több millió munkavállaló helyzetét érintheti a szabályozás ilyen irányú elmozdulása.

Természetesen a helyzet ennél sokkal összetettebb, és a kkv-szektor `kihívásainak` számos aspektusa van, amelyből az értekezés kizárólag a munkajogi problémakör kritikai igényű, és teljeskörű elemzésére tesz kísérletet. Annak ellenére, hogy célként kizárólag a munkajogi kérdéskör vizsgálatát tűztem ki, számos esetben egyéb, főként foglalkoztatáspolitikai kérdéseket is érintek, és vizsgálók a szükséges mértékig.

A kisvállalkozások mentesítése a munkajog és a munkajogilag releváns szabályok alkalmazása alól, vagy pusztán a gyakorlatban a kikényszerítés elmáradása látszólag csekély pozitív gazdasági hatással jár együtt, ugyanakkor a munkavállalók jogi helyzetét, munkavégzési körülményeit, szociális biztonságát jelentős mértékben rontja. Meggyőződésem szerint, a munkajog megfelelő alkalmazása nem gátolja a gazdasági növekedést és fejlődést, sőt az innovatív szabályozási megoldások fontos szerepet játszhatnak a megfelelő szabályozási környezet kialakításában, biztosítva a tisztességes foglalkoztatás feltételeit, miközben segítik a kisvállalkozások növekedését és előmozdítják jogszerű működésüket.

A munkavállalók jogainak védelme és a tisztességes foglalkoztatás feltételeinek biztosítása gazdasági érdek, mivel az államnak sokkal fontosabb, hogy állampolgárai számára a munka világában a biztonság és a tisztességes feltételek garantáltak legyenek. A munkavállalók jogi védelme, az állam bevételeinek védelmét is jelenti, mikor pedig a tisztességes foglalkoztatás feltételeiről beszélünk, köztük a tisztességes – lehetőleg minél magasabb, de termelékenység alapján indokolt – berről, az az államnak is érdeke. A termelékenység és a magas bér rossz munkakörülmények, (munkavállalói) jogok hiányában nem értelmezhetőek. Nem

véletlen, hogy az EU foglalkoztatáspolitikája is a tudás alapú gazdaságra helyezi a hangsúlyt, és a munkavállalók képzését esszenciális fontosságúnak ítéli, mivel a termelékenységnek és a versenyképességnek elengedhetetlen alapja a megfelelően képzett, motivált munkaerő, amelyről egy munkáltató nem is álmodhat, ha nála a foglalkoztatás minősége gyenge, és a munkavállalókat nem illetik meg jogok. Mindez már túlmutat a dolgozat

szűk értelemben vett témakörén, ugyanakkor alátámasztja azt a következtetést, miszerint tudásalapú, versenyképes gazdaságban szükség van a megfelelő munkajogi védelemre és a tisztességes foglalkoztatás feltételeinek biztosítására.

*Dr. Marencsák Zsolt
manager, kamarai jogtanácsos
(OTP Bank Nyrt.),
megbízott oktató (KRE-ÁJK)*

Sziebig Orsolya Johanna „A vadvilággal kapcsolatos büntetendő cselekmények nemzetközi jogi keretei” címmel védte meg doktori értekezését.

A doktori értekezésem tárgyául szolgáló kutatásaim fő célkitűzése a magyar jogirodalom számára még szinte ismeretlen *wildlife crime* jelenség átfogó elemzése volt, különös tekintettel a veszélyeztetett fajok kereskedelmére és a CITES egyezményre. Az értekezés megírása során első kihívásként azonnal szembesültem a vonatkozó terminológia magyar nyelvre fordításának nehézségével. Sokszor találkoztunk olyan kifejezésekkel, amelyet az angol nyelv egyszerűen, néhány szóban ki tud fejezni, míg szép anyanyelvünkre csupán `nyakatekerten`, nehezen tudjuk azt lefordítani. Azonban ahogy *Kosztolányi Dezső* is fogalmazott: „*alig akad olyan árnyalat, melyet hajlékony, rugalmas, gazdag nyelvünkön ma nem fejezhetnénk ki*”. Így hosszas gondolkodás és a műhelyvitán elhangzott jobbító szándékú kritika megfontolása után jutottam el a vadvilággal kapcsolatos büntetendő cselekmények nyelvi változatához. A jog szempontjából különösen fontos, hogy ne csak a nyelvtani, hanem a tartalmi feltételeknek is megfelelően a választott új terminológia.

Sziebig Orsolya Johanna

Dolgozatom első fejezeteiben olyan rendszertani kérdésekkel foglalkozom, mint a környezet elleni bűncselekmények köre és a vadvilággal kapcsolatos büntetendő cselekmények definíciója. Bár a magyar szakirodalom is foglalkozik a környezeti bűncselekményekkel, azok egyik legfontosabb megvalósulási formái, a vadvilággal kapcsolatos büntetendő cselekmények, a vadvilági kereskedelem kevésbé ismertek annak ellenére, hogy a nemzetközi környezetvédelmi diskurzus főszereplőivé váltak az utóbbi évtizedben. Munkámban nem tértem ki részletesen az összes környezet elleni bűncselekményre, azonban említés szintjén a legfontosabb megvalósulási formák, nemzetközi szerződések, szerepelnek a dolgozatban. A környezet

elleni bűncselekmények közé tartoznak: a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászat; a jogellenes bányászat és ásványokkal folytatott kereskedelem, beleértve a gyémántot; az illegális fakivágás és erdőirtás; az illegális kereskedelem vadvilági termékekkel és orvvadászat; a veszélyes és toxikus anyagok illegális elhelyezése és azokkal való kereskedelem, valamint az ózonkárosító anyagokkal folytatott jogellenes kereskedelem.

Különösen fontosnak tartottam a nemzetközi szervezetek vonatkozó határozatainak elemzését, hiszen a vadvilágot károsító cselekmények egyre inkább a nemzetközi érdeklődés központjába kerültek az elmúlt időszakban. Az ENSZ főszerveinek és a UNEP (ENSZ Környezeti Programja), illetve a UNODC (ENSZ Kábítószerellenőrzési és Bűnmegelőzési Hivatala) határozatai nagy segítséget nyújtanak az egyes fogalmi elemek meghatározásához.

Értekezésemben megalkottam egy összetett fogalmat, amelynek egyes elemeit részletesen elemeztem. Így a vadvilággal kapcsolatos büntetendő cselekmények alatt minden olyan, a vadonvilágra negatív hatással lévő cselekményt érteni kell, amelyeket az államok, nemzeti szabályozásuk keretében, hátrányos jogkövetkezménnyel sújtanak. Utóbbi cselekmények megvalósulhatnak a természetből történő begyűjtéssel, bevétellel, kereskedelemmel, egy állam területére történő behozatallal vagy onnan történő kivitellel, birtoklással és megszerzéssel, feldolgozással. A vadvilághoz tartozik minden vadon élő állat- és növényfaj, beleértve azok minden előfordulási és együttélési formáját. A vadvilággal kapcsolatos bűncselekmények alapja a büntetőjogi jogkövetkezmények alkalmazása, a nemzeti jogszabályozás alapján. Jellemzőik között pedig megállapítható a határon átnyúló és a szervezett bűnözési

elem, valamint a korrupcióra való hajlandóság. Részletesen elemeztem a büntetőjogi elemet, vagyis az egyes cselekmények büntetőjogi megítélését az államok jogi szabályozásában; a szervezett bűnözés és a súlyos bűncselekménynek való minősítést és a Palermói Egyezmény alkalmazásának kérdését, végül a korrupciós elem megjelenését és az ENSZ korrupció elleni egyezményének alkalmazhatóságát.

A veszélyeztetett fajok jogellenes kereskedelme az egyik legkiemelkedőbb oka a biológiai sokféleség immáron megállíthatatlannak tűnő csökkenésének és a fajpusztulásnak. Feltehetnénk a kérdést: vajon, ha a kereskedelmi tevékenység negatív hatással van a fajok fennmaradására, miért nem beszélhetünk általános tilalomról? A vadvilági kereskedelem azonban alapvetően nem tilalmazott, számos állam egyik fő bevételi forrását jelenti. Különösen igaz ez a megállapítás a fejlődő országokra, ahol a vadvilágból származó és természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás a fejlődés egyik fontos összetevője lenne. Azonban, ha a kereskedelem veszélyeztetett, vadon élő fajokkal történik, az a CITES tárgykörébe tartozik, éppen ezért kiemelkedő jelentőséggel bír a Washingtoni Egyezmény. A veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló Egyezményt 1973-ban fogadták el (1975-ben lépett hatályba) és azóta szinte a teljes nemzetközi közösség támogatását elnyerte.

A Washingtoni Egyezmény az egyik legjobban működő szerződéses rendszert hozta létre, ha a multilaterális környezeti egyezményeket szemléljük. Azonban több szempontból – hatékonyság, a szabályozás módja, a függelékek rendszere – kritika fogalmazható meg a CITES-el szemben. A CITES által biztosított védelem szintje abban mutatkozik meg, hogy az adott faj az Egyezmény melyik

Függelékében (I. – II. – III.) kerül listára. Azonban a kritikai észrevételek egy jelentős része azért fogalmazódott meg, hogy a CITES pusztán politikai jellegű eszköz az államok kezében és azon fajok esetében, amelyek jelentős gazdasági értékkel rendelkeznek, nem nyerhető el az államok támogatása. A téma multidiszciplináris jellegéből adódik, hogy a nemzetközi kereskedelmi jog egyes aspektusai is felmerülnek, különösen a CITES nyomán alkalmazandó kereskedelmi felfüggesztések összeegyeztethetősége a nemzetközi kereskedelmi joggal.

Előzetes feltevésként kijelenthető, hogy megállapítható az összeegyeztethetőség, azonban részletesen elemzem a vonatkozó problémákat. A nemzetközi egyezményekhez fűzött fenntartások kérdésköre egy újabb téma, amely a CITES hatékonyságával kapcsolatosan felmerül. A fenntartások több esetben is az Egyezmény gyakorlati érvényesülését akadályozták és rendszeresen akkor kerülnek alkalmazásra, ha az érintett fajok gazdasági hasznot hoznak az országoknak. A nemzetközi szerződésjogban általános a fenntartások alkalmazása, hiszen a multilaterális alapokon nyugvó nemzetközi rendszerben a szerződések integritásának elve fejet hajtott a multilaterális tagság célja előtt. Azonban bizonyíthatóan több esetben is a CITES hatékonyságát csökkentették a fenntartások, hiszen azt éppen olyan államok tették, amelyek a legnagyobb mértékű kereskedelmet folytatják az adott fajjal (például a bordás krokodilok esete).

Értekezésemben röviden kitérek az egyéni felelősség kérdésére is. Alapvetően a környezeti bűncselekmények gyűjtőfogalmába tartozó cselekményekért való egyéni büntetőjogi felelősség megállapítása megmarad az államok igazságszolgáltatató szerveinek kezében. Bár számos multilaterális környezeti tárgyú egyezmény

esetében találhatunk hátrányos jogkövetkezményekre vonatkozó szabályokat – ez alól a CITES sem kivétel – azok a nemzeti szintű jogalkotásra bízzák a részletek kidolgozását. Több állam esetében nem is beszélhetünk bűncselekményi minősítésről. A különböző jogkövetkezményeknek, legyenek azok polgári jogiak, büntetőjogiak vagy közigazgatási jellegűek, mind megvannak a sajátos funkciói a környezetet károsító cselekmények szankcionálásában. Mivel a nemzetközi közösség számára egyre sürgetőbb problémát jelentenek a környezet elleni bűncselekmények, a formálódó nemzetközi büntetőjog a jövőben eljuthat egy önálló kategória megalkotásáig. Azonban napjainkban ilyen, környezeti tárgyú nemzetközi bűncselekményről nem beszélhetünk annak ellenére, hogy a Nemzetközi Büntetőbíróság gyakorlata is egyre nagyobb figyelemmel van a környezetkárosító cselekményekre.

A dolgozatom utolsó fejezeteiben az Európai Unióra is kitérek, mivel a kereskedelmi tevékenység szempontjából is kiemelten fontos, valamint az EU volt az első, a CITES rendszerében `regionális gazdasági szervezetnek` hívott entitás, amely részes féllé vált az Egyezményben. Értekezésemet a következő *Gerald Durrell* idézettel nyitottam: „A világ különleges és bonyolult, akárcsak a pók hálója. Ha megérinted egy fonálát, remegése végigfut az összes többi szálon. Mi nemcsak megérintjük a hálót, hanem bele is szakítunk.” A környezetvédelmi jog számomra mindig lehetőséget adott, hogy természettudományos érdeklődésemnek a jogi gondolkodásban is teret engedjek. Értekezésemet igyekeztem a szegedi nemzetközi jogi iskola nagymúltú hagyományait szem előtt tartva, de az ököcentrikus megközelítést alkalmazva, modern szemléletben megírni.

*Dr. Sziebig Orsolya Johanna
tanársegéd*

Bemutatkoznak a karunkon újonnan habilitált oktatók

Dr. Révész Béla egyetemi docens, állam- és jogtudományból PhD fokozattal rendelkező oktatónk (Politológiai Tanszék) habilitációjára 2019. április 4-én került sor. Tantermi előadását „A magyarországi rendszerváltás politikai pszichológiai vizsgálatainak eredményei”, tudományos előadását „A titkosszolgálatok kutatásának helye az állam- és jogtudományok rendszerében” címmel tartotta.

Messziről kell kezdenem, ha a jogi karhoz való kötődésem előzményeit kell felidézni, ráadásul a gyermekkori emlékek meglehetősen illékonyak. Annak az épületnek a látványa azonban, amely korai éveimtől elkerülhetetlenül megőrződött az emlékeimben, éppen a jogi kar lehetett. Budapestről Szegedre költözése után ugyanis a család éppen a Reök palota első emeletén kapott lakást, így a sarki erkélyről bámészkodva a legvonzóbb látványosságnak többnyire az épületből kiönlő zajongó joghallgatók csapata bizonyult, akiknek első útja általában az alattunk lévő, akkor még a sarokról nyíló, hajópadlós és söröshordókkal telezsúfolt Lófara-kocsmába vezetett. Persze irigyeltem a nagyfiúk korlátlannak tűnő szabadságát és akkoriban nem is sejthettem, hogy tizenöt évvel később a kari kapun kilépve gyakran fel fogok pillantani a sarki erkélyre, vajon bámészkodik-e még most is ott egy kisgyerek.

A gyermekek könnyen felejthető eseményeiből, ha töredékesen is, de két

Révész Béla

történet maradt meg kitörölhetetlenül az emlékezetemben. Az egyik őszi estén a kapubejáró fölötti első emeleti párkányra a tanácsterem ablakán keresztül fiatalok kapaszkodtak ki, és az épület előtt összegyűlt tömeg harsány biztatása közepette leszerelték, majd az utcára dobták azt meglehetősen nagy méretű vörös csillagot, amely egyébként sötétedés után mindig ki is volt világítva. Egy öt éves számára az ilyen látványos esemény természetesen felejthetetlen marad, bár csak jóval később sikerült 1956 október 25-höz, a szegedi „csillaghullás” napjához kötni az ekkor látottakat. A másik, kevésbé rendkívüli, de mindenképpen látványos eseményre 1963 környékén került, amely szintén megragadt a gyermeki emlékezetben. Ekkor került sor ugyanis a kari épület nagyszabású átalakítására. Az addig egyemeletes épület kapott egy második szintet is, és ekkoriban tűnt el a körút felőli sarokról az a

toronyrész, amely hat évtized múltán az újabb átépítés eredményeként esélyt kapott, hogy „visszanőjön” a helyére, igaz, egy emelettel magasabban.

1971-től pedig már hallgatóként lehettem részese az épületen belül történeteknek és négy év megszakítással (ekkoriban szereztem immár pesti lakosként az ELTE-n szociológus diplomát) folyamatos a kapcsolatom a karhoz. Szakmai érdeklődésem, doktori disszertációm, majd habilitációs előadásaim témái mind a titkosszolgálatok témaköréhez fűződtek. Ahogyan gyermekkorom legszebb éveit alatt alakult ki szinte észrevétlenül a karhoz fűződő vonzódásom, úgy a titkosszolgálati tematika iránti érdeklődésem is igen korai hatások következménye. Még gimnazista koromban derült ki, hogy mennyire eltérő módon lehet tájékozódni a Szegeden jól fogható szomszédos országokból sugárzott rádióadásokból. A titoista újvidéki rádió este nyolckor, Ceausescu bukaresti adója délután háromkor sugárzott terjedelmesebb magyar nyelvű hírműsort, este tizenegykor pedig még a maoista orientációjú tiranai híradót is be lehetett fogni. Később pedig az Állam- és Jogelméleti Tanszék diákkörének vezetőjeként a tanszéken már hozzáférhettem az egyébként belső terjesztésű újvidéki Magyar Szó, a romániai Előre és a pozsonyi Új Szó napilapokhoz is. Természetesen a Szabad Európa Rádió illetve az Amerika Hangja jelentette az igazi alternatívát a hazai és szomszédos hírközlés ideológiai elkötelezettségével szemben. Nem lehetett meglepő, hogy az első találkozásom 1981-ben a titkosszolgálatokkal éppen annak lett a következménye, hogy a Szabad Európa Rádió érdekesebb adásainak begépett változatait a kari fénymásolón (a tanszékeken még nem, csak a kari könyvtárban – mert akkoriban még volt ilyen is – működött másológép)

sokszorosítottam és ezeket terjesztettem, amivel „társadalomra veszélyes magatartást” valósítottam meg. Mindezekért – őrizetbevételtem után – a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság Állambiztonsági Osztálya rendőrhatalósági figyelemzésben részesített. Nem kis elégtételt jelentett, hogy a rendszerváltás forradalmában a Szabad Európa Rádió Münchenből Budapestre költözött szerkesztőségének a munkájában éveken át részt vehettem.

Magától értetődőnek tűnt az is, hogy a hidegháború időszakának keleti és nyugati propagandája, a titkosszolgálatok ezzel kapcsolatos offenzív és defenzív tevékenysége lett az elsődleges kutatási témám is. Még nem létezett az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, sem annak elődje, a Történeti Hivatal, amikor a kilencvenes évek közepén megkaptam első, ez irányú kutatási engedélyemet, akkor még a Belügyminisztérium Központi Irattárába. Publikációim zöme ettől kezdve ennek a problémakörnek a legkülönbözőbb vonatkozásait igyekszik feltárni. Ezeknek eredményei megjelenhettek az oktatás terén is, hiszen a különféle szakokon immár hat kurzus foglalkozik a Karon a titkosszolgálatok különféle politikai és társadalmi összefüggéseivel. Mindezek tehát egyenes úton vezettek a hasonló témájú disszertációhoz, illetve habilitációs előadásokig.

Ezek közös kiindulópontja szerint, a mindenkori társadalmi-hatalmi struktúrák meghatározó elemeként létrejött és egyetemes érvénnyel működő titkosszolgálatok *nem nyilvános szabályozás mellett, leplezett intézményi keretek között, titkos állománnyal, operatív módszerekkel, speciális technikákkal* vesznek részt a legváltozatosabb formájú szuverén hatalmak védelmében. Az információhiány a diktatúrákban nagyobb, demokráciákban kisebb mértékben, de mindenképpen misztikus homály-

lyal övezi ezen szolgálatok tevékenységét. Az „ellenség” előli rejtőzés a „baráti” tekintet elől is elvonja az információkat, és természetesen az emberi megismerés szisztematikus rendszere, azaz a tudomány is vesztese ennek a titkolózásnak. Furcsa módon annak, hogy e kutatási objektum vonatkozásában a sejtések, vélekedések, találgatások racionális érvelés útján igazolható tudássá szerveződhessenek, kedvező politikai kondícióknak is fenn kell állniuk. A titkosszolgálati struktúrák titkai ugyanis többnyire a hatalmi vezetők/vezetés cseréje, de nem ritkán politikai elittek, rezsimtek, rendszerek váltása idején tűnnek elő, legalábbis az új hatalom vezetése által hasznosnak tűnő és ezért megengedett mértékben és módon. Ilyen időszakokban a nagy leleplezések közelíthetnek ugyan az objektív (rész)igazságok felé, de ahogyan az információk visszatartása, úgy alkalmankénti „csepegtetésük” is erodálhatja a tudományos megismerés kritikai függetlenségét, autonómiáját. Ne meglepő tehát, hogy a titkosszolgálatok kutatásának konjunktúrája többnyire a nagy politikai, társadalmi megrázkódásokhoz kötődik, amikor az új politikai rezsim a tudomány legitimációs hatását is fel kívánja használni a korábbi politikai vezetés bírálataira, illetve saját hatalma hitelesítésére. Ennek pedig legalkalmasabb eszköze, a korábbi vezetés „gonosz”, amorális, korrupt, kegyetlen vagy cinikus vonásainak minél teljesebb nyilvánosságra hozatala, e leleplezések igazolásai pedig elsősorban a titkosszolgálati iratokban keresendők.

Némi magyarázatot igényel az egyáltalán nem hivatalos „titkosszolgálat”-szóhasználat (bár az Egyesült Államok elnökének személyvédelmét éppen a Secret Service ügynökség látja el). A történelmi tapasztalatok tanúsága szerint ugyanis az explorátorok, titkos ágensek, spionok,

ügynökök, hírszerzők, felderítők, elhárítók, klandesztin informátorok, szigorúan titkos munkatársak, konfidensek, adatszolgáltatók stb. tevékenységének keretét adó intézmények a legkülönbébb, egymással gyakran keveredő elnevezésekkel szerepelnek a köz- és sajtónyelvben, de olykor a szakirodalomban is. A megkülönböztetés egy része tartalmi különbségekre vezethető vissza. Sok esetben azonban csak fogalmi tisztázatlanságuk okozza e kifejezések tarkaságát. A „titkosszolgálatok” fogalma alatt tehát – az adott korszaktól és a politikai-hatalmi kontextustól függetlenül – mindazokat a rejtett keretek között zajló információ-szerző és/vagy elhárító tevékenységi formákat összegyűjthetjük, amelyek alapvető célja a mindenkor állami szuverenitás fenntartása. Nincs tehát tekintettel az ezen tevékenységeket folytató erőik intézményesültségének mértékére, formájára, ténykedésük irányaira, céljaira, de még az adott állami főhatalom legitimációs alapjaira sem – miközben az államhoz kötöttségük elengedhetetlen feltétel. Ezért kutatás-módszertani megfontolásokból és az általánosság szintjén a titkosszolgálatok kifejezés használata mindenképpen elfogadottnak tekinthető.

Az sem véletlen, hogy a titkosszolgálatokra vonatkozó kutatások tematikáját döntően a társadalom-, intézmény- és politikatörténeti vizsgálódások uralják. Ugyanis nem bővelkedik ez a kutatási terület *de lege ferenda* természetű javaslatokban, vagy kritikai elemzésekben, hasonlóképpen nehezen lehetne ezen intézmények tényleges működését például szervezett-szociológiai vagy szociálpszichológiai szempontból vizsgálat tárgyává tenni. Másfelől éppen a modern titkosszolgálatok megkívánta magas hatékonyságigény kényszeríti rá e szakma irányítóit és művelőit az alap- és alkalmazott kutatások eredményeinek

a praxisban történő minél gyorsabb és szakszerűbb adaptálásra. A kérdés a továbbiakban tehát az, hogy a minősített iratok korlátozott megismerési lehetőségeik ellenére a titkosszolgálatok – mint struktúrák, normák, tevékenységi formák, funkciók továbbá eszmék, értékek, attitűdök és szerepek összessége – egyáltalán tekinthetők-e autentikus kutatási objektumnak, amelyhez egy vagy több diszciplína szaktudományos megismerési folyamatai hozzákapcsolhatók? További kérdés, hogy

a jogtudomány, a szociológia, a pszichológia és a történettudomány mellett vajon milyen feltételek mellett lehet érvényes a politikaelméleti, politológiai vizsgálódás? Utóbbi részéről viszont a kérdés egyelőre megválaszolatlan, kutatási előzményekről ezért inkább csak a határtudományok vonatkozásában lehet beszélni. De talán éppen ezért izgalmas kihívás ezekre a kérdésekre keresni a válaszokat.

*Dr. habil. Révész Béla
egyetemi docens*

Dr. Szalai Anikó állam- és jogtudományból PhD fokozattal rendelkező oktatónk (Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszék) habilitációjára karunkon 2019. március 13-án került sor. Tantermi előadását „A nemzetközi viták bírói rendezése”, tudományos előadását „A roma kisebbség nemzetközi jogon alapuló védelmének lehetőségei és korlátai” címmel tartotta.

Tekintettel arra, hogy a habilitációs eljárás során mind az oktatói, mind a tudományos munkásság vizsgálata zajlik, így az alábbiakban két részben foglalom össze a szakmai tevékenységemet.

Oktatói tevékenység

Doktoranduszként 2005 és 2008 között már tartottam szemináriumokat és előadásokat, majd 2008. szeptemberi közalkalmazotti jogviszonyom kezdete óta, egy félév kivételével, folyamatosan tartottam előadásokat, fakultatív kollégiumokat és gyakorlatokat. Az oktatási tevékenységem alapvetően a nemzetközi közjog és a nemzetközi szervezetek joga köré összpontosul, azonban néhány előadás erejéig rendszeres gyakorlat kerekében oktattam az Európai Unió jogát is. További gondozott tárgyait az államközi kapcsolatok és a kisebbségvédelmi

Szalai Anikó

rendszerek. Ezeket a tárgyakat rendszeresen angol nyelven is oktatom. Gyakorlatorientált fakultatív kollégiumaim voltak az elmúlt években az ENSZ-modellezés és a nemzetközi jogi vitakör. A tantervi kurzuson kívüli szegedi ENSZ-modellezés egyik elindítója vagyok, a Szeged Model UN (SZEMUN) szervezőivel és az IDSA Szeged vezetésével együtt.

Alapító tagja vagyok a Regional Academy on the United Nations tudományos-oktatási programnak, amely leginkább egy nemzetközi diákkörhöz hasonlítható. 2012-ben hoztuk létre olyan intézményekkel közösen, mint a bécsi ENSZ Központ, a University of Vienna, a Diplomatic Academy of Vienna, a pozsonyi Comenius Egyetem Társadalomtudo-

mányi Kara, a Prágai Közgazdaságtudományi Egyetem Jan Masaryk Központja, a Cseh ENSZ Társaság és az Academic Council on the United Nations System. Ebben a nemzetközi, multi-diszciplináris programban több mint 200 hallgató vett részt azóta, több mint 40 országból. Az akadémia keretében tartott, tudományos diákkörhöz hasonló versenyen, számos hallgató konzulense voltam, többen díjat is nyertek (bővebb információ: www.ra-un.org).

A magyar tudományos diákkör keretében 2008 óta folytatok felkészítő munkát, összesen körülbelül 20 hallgatóval. Az OTDK-n 1 díjazott hallgatóm volt (2013 XXXI. OTDK Társadalomtudományi szekció – Nemzetközi tanulmányok II.: 3. helyezés; Wessenauer Veszna: Roma kisebbség perspektívái napjaink Európájában, avagy mi történt a hagyományos kisebbségvédelemmel?). A 2008/2009. tanévben az általam felkészített SZTE-s csapat országos első helyezést ért el a Jessup International Moot Court Competition-en, és részt vett a nemzetközi fordulón Washingtonban. 2009 óta több mint 70 szakdolgozatnál voltam konzulens vagy társkonzulens.

2014-ben jelent meg az angol nyelvű nemzetközi szervezetek kurzus hallgatói számára írt tankönyvem (Introduction to the Law of International Organizations, Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Szeged, 2014.). Tanszéki kollégákkal közösen számos tanulmányi segédanyagot írtunk a Nemzetközi jog I–II. tárgyakhoz. 2019 tavaszán jelent meg az Államközi kapcsolatok c. tankönyv, amelyet Fejes Zsuzsannával szerkesztettünk és több fejezet szerzője vagyok. Ebben a hiánypótló tankönyvben az első éves jogász szakos hallgatók betekintheznek a nemzetközi viszonyok elméletébe, a nemzetközi szervezetek világába és a

főbb jogterületekre ható nemzetközi trendekbe. A tankönyv a magyar mellett angol és francia nyelven is megjelent.

2009 óta rendszeres vendégoktatója vagyok az Europa-Universitaet Viadrinának, Frankfurt (Oder), Németországban. Az előadásaim és gyakorlataim az emberi jogok területére, azon belül is kiemelten az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatára vonatkoznak az emberi jogi nyári egyetem és a humanitárius jogi mester képzés keretében. Vendégoktatóként tartottam még előadásokat a Prágai Közgazdaságtudományi Egyetem Jan Masaryk Nemzetközi Tanulmányok Központjában is.

Kutatói tevékenység

Tudományos kutatásaim középpontjában két nagy terület áll: a nemzetközi szerződések joga és a kisebbségek védelme. Legfrissebb kutatási eredményeim a nemzetközi szerződések joga területére esnek, azon belül a nemzetközi szerződésekhez tett magyar fenntartások gyakorlatára. 2018-ban öt hónapon át az Új Nemzeti Kiválóság Program ösztöndíja keretében kutattam a Magyarország által a többoldalú nemzetközi szerződésekhez tett fenntartásokat. A kutatás jelentőségét különösen az empirikus feltárás adja, mivel semmilyen hiteles nyilvántartás nem létezik a Magyar Állam által vezetve, a nemzetközi szerződésekhez tett fenntartásokról. Magyarország mintegy 350 többoldalú nemzetközi szerződésben fél, és a vizsgálat a teljesség igényével kiterjedt az összes szerződésre. A kutatás eredményeit magyar és angol nyelven közöltem (Érdekességek a nemzetközi szerződésekhez tett magyar fenntartások köréből, in: *Ars Boni* 2017, 1–2, 12–20; *Comprehensive study of the reservations to treaties made by Hungary*, *Hungarian Yearbook of International and European Law* 2018, Eleven Publishing, Hague, 2019.)

2018-ban jelent meg a Jakab András és Fekete Balázs által szerkesztett Internetes Jogtudományi Enciklopédiában a nemzetközi szerződések jogára vonatkozó átfogó, több mint két ív terjedelmű szócikkem [Nemzetközi szerződések, in: Jakab András, Fekete Balázs (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia, PPKE JÁK, Budapest, 2018, 1–25.]. A szócikk áttekinti a nemzetközi szerződések jogának történetét, a nemzetközi szerződés fogalmát, a megkötésre vonatkozó szabályokat, a fenntartásokat, az érvénytelenség problematikáját, a szerződés hatályát, értelmezését és végrehajtásának elveit, valamint a megszűnését. A nemzetközi szerződések jogának területére eső kisebb kutatásaim része volt a „Bábel szerepe a nemzetközi jogban” címmel megjelent tanulmányom, amely a nemzetközi szerződésekkel összefüggő nyelvi nehézségekkel foglalkozik. [In: Blutman László (szerk.): Ünnepi kötet Dr. Bodnár László egyetemi tanár 70. születésnapjára, Acta Jur. et Pol. Szeged, Tomus 77, 2014, 489–500.]

A doktori (PhD) értekezés megvédése utáni időszakban kutatási szempontból a legtöbbet a kisebbségek védelmével foglalkoztam. A kutatásom fókuszában a roma kisebbség nemzetközi jogon és európai jogon alapuló védelmének a kérdései álltak. A kutatást 2014-ben a Nemzeti Kiválóság Program Magyar Zoltán Posztdoktori Ösztöndíja támogatta. A kutatási eredményeimet öt tanulmányban és egy angol nyelvű monográfiában tettem közzé. (A monográfia: *Protection of the Roma Minority under International and European Law*, Hague, Eleven International Publishing, 2015.) A roma kisebbség nemzetközi és európai-jogi védelméről szóló monográfiámért több elismerésben is részesültem, így Nemzeti Kiválóság Díjat (2015), Herczegh Géza Emléklapot (2015) és SZTE Állam- és

Jogtudományi Kari Monográfia Nívódíjat (2016) kaptam. Kutatási eredményeimet két nemzetközi konferencián adtam elő, Bécsben és Isztambulban, 2014-ben. A téma részelemeit ugyan mind a hazai, mind a nemzetközi szakirodalomban tárgyalták korábban, az ilyen átfogó elemzés hiánypótlónak minősült. A kutatás a fogalmak tisztázására, az univerzális és európai szabályozásra és gyakorlatra, valamint a jogvédelmi lehetőségekre, joghatósági és eljárásjogi kérdésekre koncentrált.

A kutatás során a jogszabályok bemutatása és elemzése mellett kiemelt hangsúlyt fektettem a nemzetközi jogalkalmazó és igazságszolgáltató szervek értelmezési gyakorlatának feltárására. Kombináltam a mélységi elemzést a gyakorlati megközelítéssel, így több száz nemzetközi dokumentum mellett több mint 160 nemzeti és nemzetközi bírósági ügyet vizsgáltam meg.

Az első magyar nyelvű, komplex emberi jogi enciklopédiában fél ív terjedelemben foglaltam össze a nemzeti kisebbségek védelmére vonatkozó nemzetközi normákat, azok értelmezését, és a kapcsolódó nemzetközi jogalkalmazói gyakorlatot, különös tekintettel az ENSZ, az Európai Unió és az Európa Tanács gyakorlatára, valamint az EJEB ítékezésére. [Nemzeti kisebbségek védelme, in: Lamm Vanda (szerk.) *Emberi jogi enciklopédia*, HVG-ORAC, Budapest, 2018, 523–529.] A két nagyobb téma mellett a habilitációt megelőző években olyan témákban is publikáltam, mint a védelmi felelősség, a nemzetközi jog és a magyar jog, valamint az alkotmánybírárság gyakorlatának viszonya. Kutatási eredményeimet több hazai és külföldi konferencián is előadtam.

*Dr. habil. Szalai Anikó
egyetemi docens*

Legújabb MTA doktorunk

Badó Attila „A bírói függetlenség egyes garanciális elemeinek összehasonlító vizsgálata” címmel védte meg akadémiai doktori értekezését. A nyilvános vitára 2019. február 28-án került sor az MTA Székház Nagytermében.

Az értekezés a bírói függetlenség és pártatlanság egyes, a modern nyugati jogrendszerek tekintetében jelentős garanciális elemeinek meghatározott aspektusból történő összehasonlító vizsgálatára vállalkozott. Mindezt azért, hogy rávilágíthasson arra, hogy a nyugati jogrendszereket, az Európai Unió tagállamait, azon belül Magyarországot milyen kihívások érik a 21. században a bírói hatalom, azon belül a hivatásos és laikus bírák függetlensége és pártatlansága tekintetében.

A választott vizsgálati elemek segítségével azt követte nyomon, hogy a bírói függetlenség és a laikus részvétel alkotmányos elvének talaján miként s milyen mértékben biztosítják a kiválasztott jogrendszerek a bírói függetlenség és pártatlanság egyes garanciális elemeit, miként próbálják a függetlenség és számon kérhetőség egyensúlyát ezeken keresztül megteremteni. A vizsgálat során mindenekelőtt e mintaadó jogrendszerek „nemzeti” megoldásait vetette össze a magyar helyzettel. Ennek során foglalkozik a hivatásos és laikus bírák szelekciójának, illetve a bírói függetlenség egyik modern alkotmányos garanciájának tartott szignálási rendszerek összehasonlító vizsgálatával. Elemzi az *input*-ot követően az *output* problémáját is, ami a bírák fegyelmi felelősségre vonhatóságának, végső esetben eltávolíthatóságának összehasonlítását jelenti. Foglalkozik továbbá a laikus bírák közreműködésének összehasonlító vizsgálatával is, aminek aktualitást a magyar büntetőeljárás reform ad.

Az értekezés a laikus bíráskodás nemzetközi gyakorlatának áttekintése mellett a magyar ülnökrendszer átfogó értékelését lehetővé tevő empirikus kutatás

A nyilvános vita szép számú közönsége érdeklődve hallgatta az előadást és a hozzászólásokat az MTA Székház Nagytermében

elvégzésére is vállalkozik, amire több mint ötven éve nem került sor Magyarországon. Az átfogó, számos részkérdést érintő kutatásból a magyar ülnökök kiválasztásának, reprezentativitásának, az ülnöki tevékenység szerepének és súlyának értékelésére koncentrálnak a szerzők.

A disszertáció a független igazságszolgáltatás legfrissebb és legsürgetőbb, a bírói függetlenséggel és pártatlansággal összefüggő problémáinak európai uniós szintű kezelése mellett érvel. Az Európai Unió intézményei nagyon korlátozott hatáskörökkel rendelkeznek, és még annál is korlátozottabb eszközeik vannak a tagállamok igazságszolgáltatási függetlenségének megőrzéséhez. Ugyanakkor állítható, hogy az EU-ban számos kihasználatlan intézményi lehetőség van a bírói függetlenség hatékony nyomon követésére, jelzésre vagy egyéb aktív részvételre, ha szükséges. Ami még ennél is fontosabb, valós és sürgős szükség van ezeknek a képességeknek az Európai Unió szintjén való fejlesztésére és hasznosítására.

A szerző végkövetkeztetése szerint egy ilyen európai szintű szabályozásnak magába kell foglalnia – a bírósági feladatok ellátásának függetlenségére és pártatlanságra vonatkozó hagyományos garanciák mellett – a szervezeti autonómiával és a

bírák személyes karrierjével kapcsolatos biztonsági intézkedéseket is.

A szerző szerint a bíróságok és bírák függetlensége egy demokratikus társadalomban csakis akkor garantálható a 21. században, ha a hivatásos bírák kiválasztása és előmenetele a jogásztársadalom által széleskörűen elfogadott 'érdemek' alapján, jól kidolgozott belső és külső kontroll mellett, átlátható módon zajlik. A bírói függetlenség és pártatlanság fontos eleme mára az, hogy a bíróságokon a törvényes bíróhoz fűződő jog talaján a bírákra, bírói tanácsokra az ügyeket előre meghatározott módon, automatizált rendszer alapján szignálják. A bírának továbbá felelősségre vonhatóknak kell lenniük a hivatali visszasságokért a kinevező szerv által, ugyanakkor jelentős biztonsági intézkedéseket kell tenni annak érdekében is, hogy sem szervezeti vagy politikai önkény, sem pedig a bírósági tevékenységükről alkotott közvélemény ne befolyásolja hátrányosan a pályafutásukat.

Az európai jogrendszerekben a laikus részvételnek továbbra is létjogosultsága van, és a laikus bírák függetlenségére, pártatlanságára, továbbá a reprezentativitás szempontjára különös figyelmet kell fordítani.

*dr. Patyi Zsófia
tanársegéd*

Balogh Elemér dékán köszönti a nap főszereplőjét

130 éves a felsőbíráskodás Szegeden

Bíróságtörténeti kutatás a 21. században

Szerencsés helyzetben van az a bíróság, amelynek székhelyén egyetemi jogi fakultás van. A jogtörténetet ismerő, szerető és értő tanári kar pótolhatatlan szakmai segítséget tud nyújtani az ítélkező bírának jogtörténeti hagyományuk ápolásához, múltbeli értékeik megőrzéséhez. Szegeden ez a két tényező szerencsésen kapcsolódott össze, ezért amikor az Országos Bírósági Hivatal meghirdette a bíróságtörténeti kutatások programját, azonnal megkezdődhetett a munka a Szeged Királyi Ítéltábla történetének összeállítására. Homoki-Nagy Mária professzor asszony, Ruszoly József és Blazovich László professzor urak vázolták fel még 2013-ban a kutatás lehetséges irányait. A munkába szinte a kezdetektől bekapcsolódott a jogtörténeti tanszék egy ifjú és lelkes, kiváló felkészültségű oktatója: *Antal Tamás* docens úr. Az ő kitartó és alapos munkája nélkül nem jöhetett volna létre a

Szegedi Királyi Ítéltábla működésének 1890–1950 közötti időszakát bemutató könyvsorozat.

A királyi felsőbíróóság hatvanéves újkori történetét feldolgozó anyag végül négy kötetben látott napvilágot. Jómagam a könyvsorozat szerkesztőjeként végigkísérhettem a több mint fél évtizedes munkát. A bemutatott jogtörténet alapjául szolgáló iratanyag a Csongrád Megyei Levéltár birtokában volt, jobbra még nem feldolgozott dobozokban tárolva. *Farkas Csaba* főlevéltáros önzetlen segítségével és a levéltár támogatásával lehetőség nyílt az iratok tanulmányozására.

A könyvsorozat első kötete a megalakulástól az első világháború kitöréséig (1890–1914) követte nyomon az ítélőtábla tevékenységét. Ma már senki sem emlékszik a bíróság megalakulásával és elhelyezésével kapcsolatos hercehurcákra, a megnyitó pompás programjára,

A konferencia előadói (balról): Homoki-Nagy Mária, Kiss Gabriella, Peres Zsuzsanna és Antal Tamás

Az érdeklődő hallgatóság

amikor az ünnepi mise után a város nobilitásai hintón hajtottak az ünnepségre. Csak a könyveket bemutató rendezvényeken csodálkoztak rá sokan arra, hogy a Szegedi Királyi Ítéltábla hat évtizedes regnálása alatt öt épületben is tevékenykedett. A könyvbemutatók követték az adott időszakot feldolgozó kötetben tárgyalt bírósági helyszíneket, így az első, szakmai konferenciával egybekötött bemutatóra 2014-ben, az MTA SZAB székházában, a Dóm téren került sor. Az ebben a kötetben bemutatott korszak másik bírósági épülete egyébként a szegedi Felső-Tiszaparton található ún. Belvedere palota volt.

A második kötet az 1914–1921 közötti időszakot mutatta be. Az első világháború hatásai, elsősorban a területi és emberi veszteségek, majd a forradalmi időszak jelentősen érintették a királyi ítéltábla ítélezését. A könyv 2015-ben szintén egy szakmai konferencia keretében, ezúttal a Szegedi Tudományegyetem Dugonics téri rektori épületében került bemutatásra. A korabeli képeslapokon az épület tetején még egy hatalmas méretű *Justitia* szobor látszik, ma már azonban senki sem úgy tekint

rá, mint egykori bírósági helyszínre. Az ítéltábla ma is szívesen elcserélné Sóhordó utcai székhelyét a városközpontban található szépen felújított épületre. A könyvben tárgyalt korszak több kérdésben már csak jogtörténeti jelentőségű, ugyanakkor néhány témája, például a munkaügyi bíráskodás kezdeti lépései, vagy a bírói jövedelmi viszonyok, bírák függetlensége és összeférhetlensége ma is érdeklődésre tarthatnak számot.

A Szegedi Királyi Ítéltábla történetének feldolgozása a Horthy korszakkal folytatódott 2017-ben. Ez az 1921–1938 közötti időszak szintén számos jogi problémával volt terhes. A korszak elején a forradalmi időszakot követő megtorlások sajtó- és egyéb perei; az inflációval, majd a konszolidációval kapcsolatos perek, a gazdasági világválság hatásai, később, a korszak végén pedig a háborús készülődés mind otthagyták lenyomatukat a királyi ítéltábla működésén. A változó jogszabályi környezet és az előbb említett hatások ellenére a bírák nagy szakmai tudással és lelkiismeretesen végezték ítélező munkájukat; a tárgyalt korszakban már az egyetem jogi kara

által ma használt Tisza Lajos körüti épületben. Az intézménytörténeti kutatás számos ponton kínál összehasonlítást a mai bírák és az érdeklődő olvasók számára. Például a szűkebb elhelyezés miatt az otthondolgozást választó bírák számára tüzelőt biztosított a bíróság. Manapság ilyenre természetesen már nincs igény, de a távközlés fejlődése és az elektronikus ügyintézés miatt elvárásként szerepel a 'távoli asztal' mint otthondolgozási lehetőség megteremtése a bíráknak. A könyvbemutatóra ezúttal a jogi kar épületében került sor és a konferencián most is részt vettek a kar oktatói, hallgatói.

Az utolsó kötet megjelenése előtt, 2018 tavaszán, egy nagyszabású, országos bíróságtörténeti kiállítássorozat keretében a Szegedi Ítéltáblán kiállítás nyílt az ítéltábla és az illetékességi területéhez tartozó négy törvényszék (Szeged, Kecskemét, Gyula és Szolnok) történetéből. A tárlókban bemutatott eredeti okiratok, fotók és tárgyak izgalmas időutazásra csábították az érdeklődőket. A kiállítás lebonyolításához a már bemutatottakon kívül hozzájárult még a Somogyi Könyvtár és a Móra Ferenc Múzeum is, a kapcsolódó konferencián pedig a jogi kar oktatói is tudományos előadásokat tartottak.

A zárókötet az 1938-1950 közötti korszakot dolgozta fel. A háborús készülődés, a területi gyarapodások, a háborús cselekmények, majd a kommunista hatalomátvétel jelentősen elnehezítette az ítéltábla munkáját, mely a korszak végén a felsőbbbíróságok szovjet mintára történő megszüntetéséhez vezetett. Megrendítő olvasni a könyvben a nyilas hatalomátvételt követően Veszprémben és más dunántúli városokban szolgáltatott teljesítő ítéltáblai bírák vallomásait az igazoló bizottságok által felvett jegyzőkönyvekben. A többszörösen is

'sötét korszak' nehézségei ellenére a bírák lelkiismeretesen és gondosan, nagy szakmai tudással látták el hivatásukat.

A könyvsorozat utolsó kötete a Szegedi Ítéltábla Sóhordó utcai épületében rendezett konferencia keretében került bemutatásra 2019 novemberében, amikor a modern magyar igazságszolgáltatási rendszer kialakításának 150. évfordulójára is emlékeztünk. Cikkünk képei is ekkor készültek. Kiss Gabriella, az ítéltábla megbízott elnökének megnyitóját és Peres Zsuzsanna, a Magyar Igazságügyi Akadémia tudományos munkatársának köszöntőjét követően a szerző, Antal Tamás mutatta be a könyvet. Őt Homoki-Nagy Mária professzor-asszony előadása követte, majd Veress Emőd professzor úr, a SAPIENTIA Erdélyi Magyar Tudományegyetem Jogtudományi Intézetének vezetője beszélt a kolozsvári és a szegedi jogtudományi kapcsolatokról.

A Szegedi Királyi Ítéltábla története feldolgozásra került,¹ a szerző megpihenhet, de hamarosan újabb évfordulóhoz érkezünk, ami megemlékezésre készíthet bennünket. A Szegedi Ítéltábla

1 A kötetek kereskedelmi forgalomban nem kaphatók, de a könyvtárakban elérhetők.

2023-ban ünnepelheti megalakulásának 20. évfordulóját. Ez az időszak – amely egy bíró szolgálati idejének több mint felét jelenti – szintén nem volt mentes társadalmi-gazdasági és jogalkotási hatásoktól, melyek feldolgozása a korszak közelsége ellenére sem hanyagolható el. Már csak azért sem, mert immár én vagyok az utolsó aktív polgári ügyszakos

bíró, aki a megalakulásától nyomon követhette a táblabíróság munkáját. Ha tehát a kutató nem csak iratokból, de a szemtanúk visszaemlékezéseit is felhasználva szeretné megírni művét, igyekeznie kell. Remélem, résztvehetek ebben a munkában is.

dr. Hámori Attila
bíró, a Szegedi Ítéltábla elnöke

Heka László

Hrvatsko-ugarska nagodba

Pravni odnos bana i hrvatskog ministra

Rendhagyó helyszínen, rendhagyó környezetben és rendhagyó programba ágyazottan került sor *Heka László* kollégánk könyvbemutatójára. 2019. május 16–17. napján az Összehasonlító Jogi és Jogelméleti Intézet munkatársai, *Badó Attila* egyetemi tanár, a szegedi egyetem rektori megbízottjaként, *Mezei Péter* egyetemi docens, a jogi kar dékáni megbízottjaként, valamint a könyv említett szerzője a horvát fővárosba utazott, hogy a Zágrábi Egyetemen és a Kliofest rendezvényen szakmai programokat valósítson meg.

A szakmai program első elemeként a szegedi delegáció a Zágrábi Egyetem jogi karának dékánjával, *Igor Glihá*-val, valamint nemzetközi ügyekért felelős dékánhelyettesével, *Nina Tepeš*-sel találkozott. A megbeszélésen a két ország jogi képzéseiben megfigyelhető hasonlóságok és különbségek megismerése révén lehetőség nyílt konkrét együttműködési lehetőségek áttekintésére, ide értve a már létező Erasmus oktatói- és hallgatói mobilitás kiszélesítését, valamint szakmai együttműködést az SZTE ÁJTK 2020 őszén indítandó angol nyelvű összeha-

Heka László (bal szélen) Badó Attila és a horvát kollégák társaságában

sonlító szellemi tulajdonvédelmi LL.M. képzésében.

A program második részében a szegedi delegáció a KlioFest című könyvkiállításon tartott előadásokat. Elsőként Badó Attila és Mezei Péter karunk idegen nyelvű jogász- és nemzetközi tanulmányok képzéseiről tartott bemutatót az egybeülteknek. Ezt követően került sor Heka László legújabb horvát-magyar jogtörténeti kötetének a bemutatására. Ennek keretében Badó Attila a szerző életútját és szakmai munkásságát méltatta, majd *Mirela Krešić, Krešimir Maligeć, Stjepan Matković* és *Dinko Sokčević* részvételével került sor intenzív szakmai vitára Heka László könyvéről. A kitűnő szakmai munka eredeti források, a minisztertanácsai jegyzőkönyvek feldolgozása alapján készült és a horvát történelemoktatás és jogászképzés keretében kap helyet. Olyan

forrásokkal gazdagítja a horvát-magyar nyolc évszázados közös államiság és jogtörténet kutatását, amely főleg a horvát közönség számára ismeretlen.

Dr. Badó Attila
egyetemi tanár

Révész Béla

Jogtudósok titkai

Történetek a titkosszolgálatok és a jogtudományok neves művelőinek 20. századi kapcsolataiból

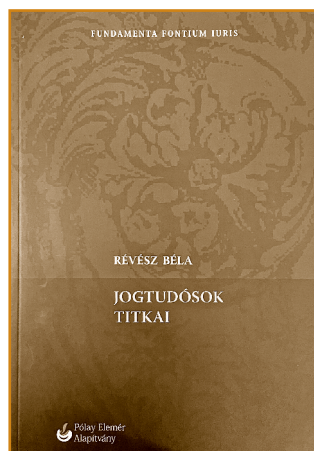
Gondolnánk, hogy titkok tudójának lenni mindig vonzó és izgalmas dolog, mert akkor az ember fontosnak és különlegesnek érezheti magát, s nem pedig átlagosnak és senkinek. Még akkor is, ha a titoktartás szorongással, sőt olykor bizalmatlansággal jár. Ám nem minden titok azonos természetű. Személyes belső titkaink másokra bízása bizalmi viszonyt épít és feltételez, megvéd, de van, hogy épp kiszolgáltatottá tesz. Az állambiztonsági szervezetek titkai, az államvédelem rejtett és elfedett akciói viszont leginkább nem védelmezik, hanem jobbra kiszolgáltatottá teszik, sőt egyenesen büntetik és függő helyzetbe hozzák

annak alanyait, vétlen áldozatait. Titkosszolgálatok célkeresztjébe kerülni, vagy netán (meggyőződésből, pénzért vagy kényszerből) annak ügynökévé szegődni mindenképpen az adott ember életét jelentősen befolyásoló tényező. Miközben a konspiratív viszonyok olykor az ügynök, a besúgó, a kém fontosságérzetét, önértékelését is növelik. A titkosszolgálati gépezeteknek, a 'titokgyáraknak' ugyanakkor mindig megvoltak a maguk 'hősei' és 'áldozatai', 'ellenségei' és 'barátai', megvoltak intézményes szabályai, személyi állományuk, operatív eszközeik és technikai felszereltségük, amelyekkel képesek voltak célt érni. Miközben ál-

dozataik jobbára személyes traumaként élték meg kiszolgáltatottságukat.

Révész Béla a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara Politológia Tanszékének habilitált egyetemi docense. Már nagyon régóta elmélyülten kutatja a titkosszolgálatok történetét, így Magyarországon az egyik, sőt talán a legavatottabb szakértője a témának. Címben jelzett legújabb könyvében [(Fundamenta Fontium Iuris 12) Iurisperitus Kiadó, Szeged, 2018.] egy kivétellel olyan magyar jogtudósokat ismerhetünk meg, akik valamilyen módon kapcsolatban álltak a titkosszolgálatokkal, illetve az államvédelmi hatóságokkal. A szerző tehát nem olyan titkokról beszél, amelyek természetüknél fogva eleve elvolnának rejtve megismerőkéességünk elől. Éppen ellenkezőleg. Olyan titkokról, amelyek bár sokáig rejtve voltak, mert a 'titokgazdának' ez volt az érdeke, ám amely titkok és titkosszolgálati esetek a végén mindig kiderülnek, amelyekre mindig fény derül. Az állambiztonság, az államvédelem és a titkosszolgálatok titkai, bár sokáig hétpécsetes titoknak számítottak, ám semmiképpen sem esnek kívül megismerőkéességünk határain, következőképp előbb-utóbb kitudódnak, mert nem örökkévalóan titkosak. Az emberi kíváncsiság, a kutatói gondosság és alaposság, a társadalmi kontextus változása, vagy éppen az önző egyéni érdek felfedi, leleplezi, sőt egyenesen varázstalanítja ezen titkokat, pedig valaha életek és sorsok múltak rajtuk.

A szerző kutatói gondosságának és alaposságának köszönhetően a könyvben bemutatásra kerülő egyéni sorsok és esetek a titkosszolgálatok és néhány ismert jogtudós pályafutásának különböző természetű közös érintkezési pontjaira kívánja felhívni a figyelmet. A kötetben szereplő jogbölcselek a titkosszolgálat témáján keresztül közös nevezőre hozhatók. Célse-

mélyként, kollaboránsként, ellenállóként vagy valamilyen más módon kötődtek a titkosszolgálathoz, ráadásul egymáshoz is kapcsolódtak: hol a titkosszolgálaton belül, hol azon kívül, a magánéletben. Az egyéni titkosszolgálati esetek és sorsok felvázolása mellett a kötet erőssége egy általános fogalmi, módszertani, teoretikus bevezető a titkok, titkosszolgálati és állambiztonsági eljárások világába, a titoktartás pszichológiájába, amely kérdésekkel a szerző más műveiben is alaposan foglalkozik.

A kötet egyik szereplője a világhírű brit jogfilozófus, *Herbert L. A. Hart*, aki kezdő ügyvédként a második világháború kitörésekor titkos munkatársa lett az angol katonai hírszerzésnek, majd akinek jogelmélete a 20. század hatvanas, hetvenes, nyolcvanas éveiben nemcsak az angolszász, hanem az euroatlanti jogtudományban is referenciális jelentőségűvé vált, hatása pedig napjainkban is tart. A katonai hírszerzésnél Hartnak az volt a feladata, hogy a kelet-európai menekültek átvilágítását és ellenőrzését végezze. Ez 1941 után vált különösen érdekessé, ugyanis *Teleki* halálát követően az angol követség felajánlotta rengeteg magyar politikusnak, hogy Angliába telepedjenek át. Így ők mind találkoztak Harttal, aki-

nek pedig ennek köszönhetően rálátása volt a kelet-európai folyamatokra. Mind-eközben Hart felesége, *Jenifer Hart* titokban, férje tudta nélkül belépett az angol kommunista pártba, és ezen keresztül Moszkvának jelentett. Ráadásul Jenifer Hart a belügyminisztériumban dolgozott. Egészen a '80-as évekig nem is derült ki, hogy besúgó volt, azonban ekkor *Margaret Thatcher* döntése értelmében a második világháborúig visszamenőleg át kellett világítani a minisztériumokat. Ekkor derült fény Jenifer Hart tevékenységére, melyből óriási botrány lett. Hart ebbe belerokkant és 6 év múlva, 1992-ben meghalt.

Kevésbé ismert annak a jogtudós akadémikusnak az élete, akinek szinte teljes közhivatali pályafutása az igazságügy-minisztériumhoz kötődött. *Vladár Gábor*, akit széles körű tudása a jogtudomány szinte valamennyi területén igazi polihisztorrá avatott, 15 éven át vezette a törvényelőkészítéssel foglalkozó ügyosztályt, majd náci-ellenes beállítottsága alapján került a Lakatos-kormány igazságügy-miniszteri székébe. Másfél hónapos működése alatt a Minisztérium a menlevelek konspiratív elosztásának egyik műhelyévé vált. Embermentő tevékenységét a Rákosi-diktatúra egész családját sújtó kitelepítésével 'ismerte el'.

A jogtudományos emlékezetben az utóbbi időben reneszánszát élő *Horváth Barna* valóban európai szinten művelte a jogbölcseletet a két világháború közötti időszakban, majd emigrációját követően az Amerikai Egyesült Államokban. Már a háborút követően különféle eszközökkel igyekezett a hatalom kiszorítani a tudományos és közéletből, mígnem az elhárítás figyelmét kijátszva sikerült kiszöknie az országból. Az általa (és *Moór Gyula* által) alapított 'szegedi jogbölcseleti iskola' jeles képviselőjeként *Szabó József* ugyancsak a Rákosi-korszak áldozatává vált. Horváth

Barnától eltérően neki nem sikerült Nyugatra szöknie, tiltott határátlépésének a kísérletét pedig többéves börtönnel büntette a diktatúra, amelyet élete végéig tartó titkosszolgálati intézkedés-sorozat követett. *Bibó István*hoz fűződő közös, szegedi indúlattól tartó barátságuk és hasonló soruk felidézése alkalmat nyújt Bibó István munkásságának egy ismeretlen korszakába való betekintésre is. Életművének széleskörű feldolgozottsága ellenére ugyanis alig ismert tény, hogy Bibó a Horthy-korszak legellentmondásosabb időszakában, ennek utolsó hat évében az igazságügy-minisztériumban miniszteri titkárként dolgozott. Az 1945 után őt érő politikai és jogi diszkriminációk sorából a Nagy Imre-kormányban betöltött miniszteri pozíciója miatti megtorlás kapott nagyobb nyilvánosságot, miközben a titkosszolgálatok megalázó intézkedései ezt megelőzően, majd szabaddulását követően is végig kísérték életét. Mint a kötetből szintén megtudhatjuk, a hatalmi berendezkedés második világháborút követő 'szovjetizálása' során teljessé vált az igazságszolgáltatás, illetve az igazságügy-minisztérium ellenőrzése és pártirányítása is. Ennek során hol a 'létszámapasztásnak' nevezett intézkedésekkel, hol nyíltan az 'ellenséges elemekkel' való leszámolással vált teljessé a pártkáderek uralma a minisztériumban. Az egyre hisztérikusabbá váló éberség a titkosszolgálati hálózat kiépítését is felgyorsította.

A jogtudósok titkai tehát nagyon sokfélék lehetnek. Ezekbe enged bepillantást a kötet. Révész Béla precíz kutatói tevékenységének köszönhetően tárulkoznak fel előttünk az egyes titkosszolgálati esetek és személyes sorsok. A titok természetéhez tartozik, hogy csak kevesen tudják. Számunkra éppen az adja a kötet varázsát, hogy jogtudósok titkaiba avat be bennünket. Ami eddig titok volt, az többé már nem az. Ezen világ ugyan nem a James

Bondok világa, mert maguk az érintettek, akikről a kötet szól, inkább áldozatai e 'titokvilágnak', s nem pedig superkémek. Révész Béla könyve ugyanakkor nem csak a titkok, 'titokgyárak' és jogtudósok, ha-

nem az emberi kiszolgáltatottság világába is bevezet bennünket.

Laczkó Sándor

osztályvezető

SZTE Klebelsberg Könyvtár

Az Egész-séges ember

Diószegi Szabó Pál (Dr. Szabó Pál) költő, műfordító, kritikus, történész, középorkutató, jog-, irodalom- és művelődéstörténész a szegedi József Attila Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán diplomázott jogászként, ezt követően a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Karán, illetve a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán végzett mint történelem szakos tanár. 2014-ben doktori (PhD) fokozatot szerzett történelemtudományból. Jelenleg a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán az Európai Jogtörténeti Tanszék tudományos munkatársa. Tagja a Magyar Írószövetségnek, a Madách Irodalmi Társaságnak, az Areión Kulturális Egyesületnek, valamint a Szegedért Alapítvány művészeti kuratóriumának, elnöke a Szegedi Írók Társaságának. Legújabb, *Carmina Hungaricana* című verseskötete 2019. őszének végén jelent meg, Szegeden november elején mutatták be, a Somogyi-könyvtár első emeleti folyóiratolvasójában, szép számú közönség előtt.

„Diószegi Szabó Pál költészetét nagyon erősen határozza meg a klasszikus formák szeretete, a kötött struktúra melletti elkötelezettség” – írja Fábíán Attila a Szeged várostörténeti és kulturális folyóirat 2017. júliusi számában, *Megőrizve megújítás* című, a költő *Mintha az Idő is tükörbe nézne* című kötetét méltató recenziójában. Simai Mihály József Attila-dí-

jas költő szerint Diószegi Szabó Pált a „kötött formák, lüktető metrumok, mai fülnek szokatlan vers-zene” jellemzi; „mintha a reneszánsz levegője áramlana ezekből a versekből.” „A struktúra és a zeneiség kettősségét a szerelem egészíti ki hármassággá a Diószegi-univerzumban” – állapítja meg továbbá Fábíán Attila, és hogy nincs ez másként a *Carmina Hungaricana*-ban sem, azt Bogoly József Ágoston szavai támasztják alá igen ékesen: „A kötetben a szépséghez kötődő klasszicizáló poétika nyomvonalán az önmagát strukturáló szerelmi érzés felidézésében az érzelmi olvasás- és alkotásmódok vannak jelen. A klasszicizált költői formák és az életideák összefüggése verssé lesz. Az érzésgomolyag esztétikai minőségge alakul, klasszicizált formát ölt. Ez a formaminőség ragyogja be Diószegi Szabó Pál verseit. A formák antikizált mives ékessége, fennköltisége és formafegyelme némileg korlátozza a lírai teremtő erő jelenben kibontakozó szabad szárnyalását. Ugyanakkor a szerelem motívumrendszerének átrendezésére, ismétlésére, bővítésére és halmozására, de még a szerelmi túlfűtöttség visszafogására is találunk példát ebben a verseskötetben.”¹

Fontos ezen a ponton idéznünk még Szörényi László professzort is, aki a kö-

1 Bogoly József Ágoston: A klasszicizálás íve a végtelenbe száll, in: Szeged várostörténeti és kulturális folyóirat, 2020. február.

vetkezőképpen fogalmaz a legutóbbi Diószegi-kötetről: „Ha megkérdeznénk valakit, hogy hogyan függ össze a mai élő magyar költészet, mondjuk, a saját múltjával, a saját klasszikusaival, a saját hajdani hol sikeres, hol elfeledett alkotóival, akkor nyugodtan el lehetne vele vitatkozni órákig a megértés minden reménye nélkül, de legalább abban a kölcsönös hitben, hogy megpróbáltunk valamiről beszélgetni. Ha viszont azt kérdeznénk meg, hogy szerintem hogyan viszonyul a mai élő magyar költészet a bizantinológiához, a neolatin költészet-hez, a sámánokhoz, az olasz és magyar humanistákhoz vagy Gauguin tahiti festészetéhez, akkor rövidebben végezhethetnénk, mert az illető udvariasan berekesztené a beszélgetést, és elmenekülne. Pedig csak azt teszi ez a magyar költő, akinek tematikájából felvillantottam néhány mozaikkockát, mint, mondjuk, Arany János, aki keservesen kifakad egy levelében, hogy ő sosem látta a tengert, legföljebb a Korhány-ér partján álmodozhatott róla.

Diószegi Szabó Pál versei olvashatók úgy is, mint egy komoly szaktudós kirándulása a költészet *terra incognitájába*, de úgy is, mint egy költészetországi őslakos jóindulatú nyelvöltögetései a magát mindenhatónak és mindent felülbírálnak tekintő tudományra. Arany is így volt egyszerre földije Homérosznak és Senki Pálnak.”

A tudós és a művész sokszor egymásnak ellentmondó alkata ritkán fér meg egy emberben. Diószegi Szabó Pálban azonban nagyon is. Az említett kötetbemutatón, a Somogyi-könyvtárban, 2019. november 5-én a közönség nem véletlenül hallgatta elbűvölten és megbabonázva ezt a sokoldalú embert, aki hatalmas erudícióval beszélt költészetről, tudományról, hagyományról és moder-

A költő beszél

nitásról, érzésekről és értékekről. Ezt az embert, akiben valóban összefüggő egésszé szervesül a világ. Diószegi Szabó Pál tudós és költő, emellett a csillagok elkötelezett híve és amatőr csillagászként megfigyelője, egyúttal zenész – kántorként és énekmondóként. Oly szívesen írnám le: reneszánsz ember, ha nem koptatták volna úgy el ezt a jelzős szerkezetet, alkalmazva Diószegi Szabó Pálnál nagyságrendekkel kevésbé reneszánsz emberekre is akár. Fogalmazzunk hát inkább úgy, hogy Diószegi Szabó Pál *Egész-séges* ember, aki életével, tetteivel és munkáival mond ellene a modernitás alapélményének, amit Ady a *minden Egész eltörött* mondattal fogalmazott meg. Diószegi Szabó Pál nem hagyja, hogy ez végleg így maradjon, foggal-körömmel kapaszkodik az Egészbe, igyekeztve összeforrasztani azt, ami eltörött: versekkel, zenével, tudományos kutatásokkal és azok eredményeinek publikálásával, szórakoztató társalgással, széles tájékozottsággal, az élet kiteljesítésének soha föl nem adott igényével.

Bene Zoltán

író,

*a Magyar Írószövetség Csongrád megye
Írócsoportjának elnöke*

Szegedi útravalóval a világban

Beszélgetés Bóka Jánossal

Dr. Bóka Jánost, Karunk korábbi oktatóját 2018-ban Magyarország köztársasági elnöke az Igazságügyi Minisztérium (IM) európai uniós és nemzetközi igazságügyi együttműködésért felelős államtitkárává nevezte ki. Mint az sokak előtt ismert, államtitkár úr szakmai pályafutását közel húsz évvel ezelőtt a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán kezdte. E kerek évforduló apropóján beszélgettünk vele.

– *Államtitkár Úr, hogyan indult Szegeden szakmai pályafutása?*

– Fokozatosan 'szivárogtam' át a katedra egyik oldaláról a másikra. Demonstrátorként kezdtem a Jogbölcseleti és Jogszociológiai Tanszéken. Ebben a témakörben szerepeltem opponensként, majd versenyzőként is az Országos Tudományos Diákköri Konferencián *Badó Attila* professzor úr mentoráltjaként. *Bodnár László* professzor úr hívott meg röviddel a diplomaszerezésem után a Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszékre tanársegédnek. Ötéves brüsszeli kitérő után újra hazatálaltam Szegedre, és az Összehasonlító Jogi Intézetben dolgoztam tanársegédként, később adjunktusként.

– *Mely tantárgy oktatásában vett részt a szegedi jogászképzésben?*

– Nemzetközi közjog és EU-jog oktatásával kezdtem, természetesen nem

Bóka János

teljes kurzusokat, csak egyes anyagrészeket gondoztam fiatal oktatóként. Nemzetközi jogból felelősségi kérdéseket és a nemzetközi szervezetek jogát adtam elő. Az előbbi szempontjából nagyon izgalmas időszak volt ez, mert egyrészt javában zajlott a kodifikáció az ENSZ Nemzetközi Jogi Bizottságában, másrészt ekkor indult a 2001. szeptember 11-i merényleteket követő katonai és egyéb válaszlépésekkel kapcsolatos nemzetközi jogi gondolkodás. Az EU-jog oktatása Magyarországon ekkor hősorát élte: már a tagság előszobájában voltunk, de csak nagyon kevesen értették még, milyen alapvető változásokat hoz ez jogrendszerünkbe.

A brüsszeli kitérő alatt sem szakadtam el teljesen a szegedi jogászképzéstől, szabadon választható kurzusom futott az Európai Parlament működéséről. 2009-től pedig összehasonlító jogtant és összehasonlító szerződési jogot oktattam. Ez utóbbira különösen büszke vagyok, mert *Thomas Kadner Graziano*, a Genfi Egyetem professzora könyvének magyar adaptálásával új megközelítést és módszert próbálhattam ki – szerintem sikerrel. *Karsai Krisztina* professzor asszony irányítása mellett részt vettem a *Gateway* kínai oktatási mobilitási program alapjainak lerakásában. Ez nekem személyes ügy volt: a kínai nyelv és kultúra nagy rajongója vagyok, PhD értekezésemet is a modern kínai szerződési jogot ért nemzetközi hatásokról írtam. [Tradíció és modernitás a kínai jogrendszerben. A szerződési jog útja a császárkori gyökerektől a modern szintézisig (A Pólay Elemér Alapítvány Könyvtára 51), Szeged, 2015. – a szerk.]

– *Államtitkár Úr meghatározó szerepet játszott a szegedi tudományos diákköri mozgalomban, ennek elismeréseként hallgatóként Pro Scientia aranyéremben részesült, míg oktatóként az OTDT a XXXI. OTDK Állam- és Jogtudományi Szekciójának megszervezéséért Kiváló TDK Szervező-díjat adományozott Önnek. Hogyan látja a tudományos diákköri tevékenység szerepét a tudományos élet utánpótlásának biztosításában?*

– A tudományos utánpótlás szempontjából alapvető jelentőségű a tudományos diákköri tevékenység. Itt lehet és kell elsajátítani a tudományos módszertan, vita és közélet alapjait. De a tudományos diákköri tevékenység nemcsak azok számára jelent hasznos útravalót, akik élethiva-

tásukként tekintenek a tudományra. A joggyakorlatban, bármelyik jogász professziót tekintsük, a strukturált, kritikai elemzés, az érveléstechnika, a nemzetközi jogösszehasonlítás vagy éppen a rendszerszintű gondolkodás képessége nem kevésbé fontos, mint a tudományos szférában. Minden jogásznak kicsit jogtudósnak is kell lennie, különben valójában nem jogász, hanem csak jogi szakmunkás. Ezen túlmenően a több éves közös munka és a nagy diákköri események során olyan emberi és szakmai kapcsolatok is kialakulhatnak, amelyek egy életen keresztül elkísérnek. A magyar jogásztársadalmat szerintem a közös értékek zsinórmértéke és a közös érdekek rideg valósága mellett az emberi kapcsolatok hálója tartja össze.

– *Hogyan látja az Ön által oktatott tárgyak (Európai Unió joga, összehasonlító jog) jelenlegi jogászképzésben betöltött helyét, szerepét, illetve azok jövőjét?*

– Mindkét tárgy keresi identitását, és csak akkor fogja megtalálni, ha a jogászképzés struktúrájának tudatos

áttekintése során pontosan meghatározzuk képzésbeli helyüket. Uniós jogot a teljesség igényével oktatni egyetlen kurzusban nem lehetséges és nem is szükséges. Az EU anyagi és eljárásjogának a szaktárgyakba kell beépülnie, úgy, hogy szerves illeszkedése és láthatósága is megmaradjon. Ez persze nem megy egyik napról a másikra más jogterületeken sem, a Bécsi Vételi Egyezmény például még ma sem kapcsolódik szervesen a polgári jog oktatásához, pedig 1988 óta a magyar jogrendszer része. Azt kell eldönteni, hogy az EU integrációtörténetét, intézményi jogát és az uniós jogrendszer általános jellemzőit mikor és milyen mélységben ismerjék meg a hallgatók.

Az összehasonlító jogtannak a jogásképzésben legalább három lehetséges funkcióját látom: alkalmas lehet általánosan művelő tárgyként a kortárs jogi kultúrák bemutatására, vagy az alapvető jogintézmények és jogelvek összehasonlító elemzése révén kiválthatja a jogi alaptan (és *horribile dictu* a római jog) egyes funkcióit, de akár módszertani tárgyként is el tudom képzelni, ami egyes szaktárgyak vagy a jogalkotástan elsajátításához nyújthat segítséget. Vagyis egyik tárgynak sincsen eleve elrendelt vagy természetes helye és jövője a jogásképzésben – viszont mindkettőnek vannak hasznos és pótolhatatlan funkciói.

– *Az egyetemi oktatás mellett számos egyéb tisztséget is betöltött. Kiemelne ezek közül egyet, amely különös hatást gyakorolt szakmai pályafutására?*

– Visszatekintve úgy tűnik, mintha életem minden eddigi állomása arra a feladatra készített volna fel, amit most látok el. A Kúrián főtanácsadóként vagy az Országos Bírósági Hivatalban

a Magyar Igazságügyi Akadémia igazgatójaként szerzett tapasztalatok nagy segítséget nyújtanak, mindkét helyről hoztam útravalót, amiből táplálkozni tudok.

– *Ahogy arra már utaltunk, az IM európai uniós és nemzetközi igazságügyi együttműködésért felelős államtitkári posztját tölti be. Pontosan milyen feladatok ellátását jelenti ez az államtitkári portfólió?*

– A portfólióm igen széles és erősen szakmai. Mi vagyunk a Magyar Állam ügyvédje és képviselője az Európai Unió Bírósága, illetve az Európai Emberi Jogi Bíróság előtti eljárásokban. Koordináljuk uniós jogharmonizációs kötelezettségeinket, és menedzseljük a velünk szemben indított kötelezettségszegési eljárásokat. Központi hatóságként járunk el a nemzetközi bünyügyi és polgári igazságügyi együttműködésben. A nemzetközi magánjog, a szellemi alkotások joga és a versenyjog területén kodifikációs feladataink is vannak. Emellett hozzánk tartozik a különböző uniós jogállamisági eljárásokkal és kezdeményezésekkel kapcsolatos kormányzati álláspont koordinációja és képviselete. Felelősségteljes munka ez. *Batthyány Kázmér*, a függetlenségét visszanyert Magyarország első külügyminisztere írta megkapó erővel 1849-ben, hogy belső problémáink kiigazítása csak saját akaratunktól függ, de ahol a nemzet neve és becsülete áll a világ ítélő széke előtt, ott az elkövetett hibák könnyen helyre nem hozhatók.

– *Köszönjük a beszélgetést, Karunk nevében pedig pályafutásához ezúton további sok sikert kívánunk!*

Dr. Gál Andor
adjunktus

Egyetem a dombtetőn

Az Erasmus+ program az Európai Unió egyik legfontosabb kulturális kezdeményezése. Nem csak hallgatók számára teszi lehetővé, hogy ismereteiket szélesítő tanulmányokat folytathassanak külföldön, illetve kapcsolati tőkéjüket erősítsék, de az egyetemi oktatók számára is kiváló lehetőséget teremt szakmai tapasztalataik bővítésére és kapcsolataik elmélyítésére. Máig több mint 20 alkalommal részesültem Erasmus+ ösztöndíjban, ám először vettem igénybe abból a célból, hogy az Egyesült Királyságba utazhassak. Úti célom a város szívében található hatalmas dombra épült Bangori Egyetem volt. A város maga Észak-Wales-ben található, történetileg gazdag környezetben, 13. századi kastélyok – mint Caernarfon, Conwy és a befejezetlenségében is gyönyörű, Anglesey szigetén található Beaumaris – szomszédságában. A Bangori Egyetemet a település lakosságának erőfeszítései nyomán több mint

100 éve alapították. Az intézmény azóta az Egyesült Királyság egyik vezető egyetemévé nőtte ki magát, jelenleg több mint tízezer hallgatóval büszkélkedhet. Az oktatás magas színvonalát 2018-ban nyert két arany fokozatú minősítés is igazolja.

Az egyetem jogi karának pezgő, nemzetközi életét széleskörű – alap- és mester szintű – képzési kínálata teszi lehetővé. Ebbe a környezetbe érkeztem 2019 februárjában, hogy oktatási- és kutatási területeimből válogatva modern, összehasonlító és digitális szerzői jogi kérdésekről tartsak egy előadás-sorozatot. Ennek keretében bemutattam a csoportjaimnak az Európai Unió szabadkereskedelmi megállapodásainak szerzői jogi rendelkezéseit, a sportmozdulatok szerzői jogi védelmének kérdését, a linkelés európai uniós és nemzetközi joggyakorlatát, valamint a digitális jogkimerülés aktuális helyzetét.

A Bangori Egyetem épülete

Helyi látkép

Külön lehetőségem nyílt a szegedi jogi kart bemutatni, mint a Bangori Egyetem Erasmus+ partnerét. A két intézmény között 2018-ban született megállapodás ugyanis mindkét irányba biztosítani kívánja a hallgatói és oktatói mobilitást. A szegedi jogi kar széleskörű és többnyelvű Összehasonlító Jogi Képzése a bangori hallgatók számára is kiváló lehetőségeket teremthet a nemzetközi tapasztalatgyűjtésre, az egyetemi kollégák pedig számos jogterületen kapcsolódhatnak be a már meglévő oktatási modulokba. A Bangori Egyetem jogi kara pedig minden igényt kielégítő célpontja lehet az új, nemzetközi és angolszász ismeretekre vágyó szegedi hallgatók és oktatók számára.

A bangori tartózkodásom alatt mind ezeken felül lehetőségem nyílt a jogi kar dékánjával, *Dermot Cahill* professzorral egyeztetni a két intézmény közötti együttműködés szorosabbá tételéről. Ebben – és a mostani utam valamennyi szervezési kérdésében – *Mark Hyland*, a nemzetközi szellemi alkotások oktatója és kari Erasmus koordinátor lehet mindenkor a segítségünkre. Ennek is részeként 2019–2020 során ismét várható bangori oktató szegedi látogatása. Arra

is lehetőségem nyílt a mobilitás alatt, hogy a szerzői jogi PhD tanulmányokat folytató bangori kollégákkal, *Thomas Perry*-vel és *Michael Howard*-dal kutatásairól egyeztethessem.

*Gyümölcsöző együttműködés
a két intézmény között*

Visszatérésem Bangorba csak idő kérdése, ám bízom abban, hogy addig másoknak is segíthetek eljutni erre a kiváló egyetemre. Hasonlóképp remélem, hogy egyre több bangorit láthatunk majd vendégül az SZTE Állam- és Jogtudományi Karán.

Dr. Mezei Péter
egyetemi docens

Hallgatói workshop Isztambulban

2019. március 20–23. között négy joghallgató a Szegedi Tudományegyetemről, a jogi kar Bűnügyi Tudományok Intézetének szakmai segítségével és a Nemzeti Tehetség Program anyagi támogatásával, részt vehettünk egy, az Isztambuli Egyetemen tartott büntetőjogi témájú hallgatói *workshop*on. Feladatunk az általunk választott téma magyar szabályozásának ismertetése volt a török hallgatókkal; többek között érintettük a kábítószer-kereskedelmet, az önvezető autók által felvetett büntetőjogi problémákat, a magzat büntetőjogi védelmet, és a bűnösséget kizáró okok dogmatikai hátterét.

A török hallgatók szintén előadásokkal készültek, ezek által bepillantást nyerhettünk a török jog kábítószerfogyasztással és a terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos területeire. A prezentációk végén tartott kerekasztal-beszélgetés során kötetlenebb jellegű szakmai diskurzus alakult ki, mely so-

rán lehetőségünk nyílt összehasonlítani a magyar és török büntetőjog működését, és számunkra meglepő módon sok hasonlóságot találtunk a két jogrendszer között. Büntetőjogi szemináriumunkat egy közös ebéd zárta, amely során szorosabb ismeretséget tudtunk kialakítani török egyetemista-társainkkal, ahol az egyetemi légkörön kívül is folytatódott a szakmai eszmecsere, és kulturális élményekkel is gazdagodtunk. A *workshop*on és a közös ebéden részt vett az Isztambuli Egyetem büntetőjog professzora, aki a kerekasztal-beszélgetés során is aktív szerepet vállalt, hallgatóit is ösztönözte a minél lelke- sebb részvételre.

Szabadidőnkben lehetőségünk nyílt Isztambul kulturális-történelmi kincseibe bepillantást nyerni, többek között megtekintettük a Kék Mecsetet, a Hagia Sophia-t, hajóztunk a Boszporuszon, valamint az egyetem területén is körbevezettek minket a török diákok. A

Kiss Tivadar, Barzó Lilla, Bujdosó Gréta, Urbán Dávid, középen: Karsai Krisztina professzor asszony

kulináris élményekből sem maradtunk ki, igyekeztünk megismerkedni a helyi különlegességekkel. Gyönyörű várost láthattunk, betekintést nyerhettünk egy iszlám vallási kultúrára épülő ország mindennapi életébe. Mind az utunk, mind a *workshop* rendkívül jól volt megszervezve, ez még felhőtlenebbé tette a szakmai kirándulást.

Összegzőként, remek tapasztalatokkal és élményekkel gazdagodtunk, mind szakmai, mind közösségi értelemben, a program által nyitottabbak lettünk más kultúrák és jogrendszerek irányába, melyet további tanulmányaink során is szeretnénk kamatoztatni, és a török hallgatók közvetlenségét, nyitottságát

igyekszünk hazahozni magunkkal. A *workshop* során gyakorolt összehasonlító jellegű szemléletet próbáljuk a továbbiakban is alkalmazni, és későbbi tevékenységeink során hasznosítani. A programon való részvétel arra sarkall minket, hogy hallgatótársainkat is ösztönözzük a hasonló lehetőségek kihasználására, és mi is szívesen részt vennénk későbbiekben megrendezett hasonló nemzetközi hallgatói konferenciákon, ahol más országok jogrendszereit és kultúráját is megismerhetnénk.

*Barzó Lilla, Bujdosó Gréta,
Kiss Tivadar és Urbán Dávid
joghallgatók*

Látogatás az AREL Egyetemen Isztambulban

Erasmus+ oktatói támogatással nyílt lehetőség számunkra Csatlós Erzsébet kolléganőmmel együtt, hogy látogatást tegyünk Isztambul egyik magán-egyetemén, az AREL Egyetemen, 2019 áprilisában. Karunk Közigazgatási Jogi Tanszékével kötendő, a kétoldalú együttműködésre vonatkozó megállapodást az AREL Egyetem Gazdasági és Közigazgatástudományi Kara kezdeményezte, képviseletében első alkalommal 2018 januárjában látogatott Tanszékünkre Volkan Tatar, a Nemzetközi Kapcsolatok Intézetének oktatója.

Az AREL Egyetemről dióhéjban

Az AREL Magánegyetem megalapítására 2007. május 18-án került sor, alapítója a Kemal Gözükar Oktatási és Kulturális Alapítvány. Az AREL Egyetem szervezetét tekintve öt különböző kart foglal magában, így a Művészeti

és Tudományos, a Mérnöki és Építészeti, a Kommunikációs, a Gazdasági és Közigazgatástudományi és a Képzőművészeti Karokat. Emellett iskolák is kapcsolódnak hozzá: az Egészségtudományok, az Alkalmazott Tudományok, az Idegen Nyelvek Iskolája. Intézetei, a Tudományok, valamint a Társadalomtudományok Intézete egyetemi alap- és távoktatási mesterképzést nyújtanak. Az Egyetem szervezeti keretei között szakiskola is működik. A Gyógyszerészeti Kar – hatodik karként – a 2017/2018-as akadémiai évtől kezdődően fogad hallgatókat. Rendkívül kiterjedt nemzetközi kapcsolatokkal rendelkezik, megközelítőleg 90 Erasmus+ megállapodással rendelkeznek, több mint 21 európai államban.

A képzési kínálatukban számos olyan képzési forma, tantárgy is szerepel, amely nem csupán török, hanem angol

nyelven is elérhető, így biztosítva lehetőséget arra, hogy külföldi hallgatók is részt vehessenek képzési programjaikban. Az Egyetem egyedülálló elhelyezést biztosít több mint 20.000 hallgatója számára, továbbá kiváló sport és kulturális lehetőségekkel rendelkezik. Az Isztambul 'európai oldalán' elhelyezkedő campusok, a Tepeket és a Sefaköy állnak a hallgatók oktatásának szolgálatában, továbbá egy sport- és kulturális centrum biztosítja a szabadidő hasznos eltöltését.

Beszélgetés

Látogatásunk célja

A kapcsolatfelvételre az AREL Egyetem Gazdasági és Közigazgatástudományi Karának képviselőjével, Volkan Tattarral egy rövid személyes találkozó keretében Szegeden 2018 januárjában sor került, így a 2019 tavaszi látogatásunk – az oktatás mellett – már a kapcsolatok fejlesztését és elmélyítését célozta. Emellett nagyon fontosnak tartottuk – és vendéglátóink is azt kérték –, hogy egyetemünk életébe, az Erasmus+ programok által kínált lehetőségekbe is bepillantást nyerhessenek a hallgatók, közös történelmi múltunk magyarországi emlékeiről is nyújtsunk számukra élményszerű bemutatót.

A karok közötti kapcsolatok megszilárdítását szolgálta találkozáson Hasret

Comak dékán úrral, aki nagyon szíves beszélgetés keretében adott tájékoztatást az Egyetem mindennapjairól, az oktatási, képzési lehetőségekről, arról, hogy miért lehetnek vonzóak külföldi hallgatók számára is az Egyetem által nyújtott képzési lehetőségek.

Az oktatási programról

Csatlós Erzsébet kurzusa keretében bemutatta az európai közigazgatás rendszerét, legfontosabb elemeit, majd részletekbe menően ismertette az Európai Unió polgárait harmadik országokban megillető konzuli védelem európai közigazgatását, annak fejlesztési folyamatát.

Előadás

Kurzusom tárgyaként a közszerződések egyes eljárási kérdéseinek elemzését jelöltem meg, amelyet európai kontextusba helyez az a tény, hogy az európai uniós közigazgatási eljárási modellszabályok egy külön fejezetet szentelnek a közigazgatási szerződéseknek, és a modellszabályok óhatatlanul hatást gyakorolnak a nemzeti jogalkotásokra is. A kurzusok hallgatói élénk figyelemmel kísérték az európai uniós kérdések tárgyalását, hiszen saját oktatási tematikájukban is szerepelnek kapcsolódó tárgykörök, ezáltal ismereteik bővítésére szolgálhattak az általunk bemutatott nemzetközi és hazai esetek, példák.

*Dr. Siket Judit
adjunktus*

Crime and Punishment Film Festival

Az 'International Crime and Punishment Film Festival' 2019-ben 9. alkalommal került megrendezésre 2019. november 21–28. között Isztambulban. A nemzetközi filmfesztivál a filmművészet és a bűnügyi tudományok képviselőinek évente megrendezésre kerülő seregszemléje. Az eseményen a filmek versenyét akadémiai program egészíti ki, amelyen a bűnügyi tudományok jeles képviselői tartanak angol nyelven előadásokat. A tudományos prezentációk ebben az évben a digitalizáció és a mesterséges intelligencia fejlődésével kapcsolatos büntetőjogi kérdéseket vizsgálták.

A filmfesztivál keretei között megszerzett nemzetközi tudományos konferencia lehetőséget teremt a büntetőjog aktuális kérdéseinek megvitatására, valamint a tudományos élet reprezentánsai között kapcsolatépítésre is. Az idei akadémiai program tematikája illeszkedett az SZTE ÁJTK BTI két oktatójának, *Karsai Krisztina* professzor asszony és *Gál Andor* adjunktus kutatási területéhez. Ennek megfelelően Karsai Krisztina „Algorithmic Decision Making Systems and Criminal Justice” címmel, míg Gál

Andor: „The Protection of Personal Data in the Hungarian Criminal Law. About the Effects of GDPR in the Field of Criminal Liability” címmel tartott előadást a rendezvényen.

Gál Andor, Kárpáti György Mór rendező és Karsai Krisztina

Mindemellett az esemény lehetőséget adott arra is, hogy a résztvevők nemcsak a büntetőjogi tudományos élet kutatóival, hanem a filmművészet képviselőivel is új kapcsolatokat alakíthassanak ki.

*Dr. Gál Andor
adjunktus*

Tudományos kirándulás Messinába

The Europeanization of Evidence Law in Transnational and Domestic Criminal Justice

2019. május 28–29. között rendezte meg a Messinai Egyetem jogi kara a 'The Europeanization of Evidence Law in Transnational and Domestic Criminal Justice' c. nemzetközi konferenciát. A korábbi évekhez hasonlóan 2019-ben is

képviseltette magát Karunk Bűnügyi Tudományok Intézete, hiszen rendkívül jó szakmai kapcsolatot ápol az olasz egyetem büntetőjogász professzoraival.

Magyar részről *Szomora Zsolt* professor úr és *Hussein Jasmine* doktoranda

A konferencia résztvevői

osztották meg tudásukat a bizonyítás uniós- és magyar jogi összefüggéseiről. A konferencia résztvevői között szerepeltek még török, olasz, spanyol, francia és portugál kollégák is, így biztosítva a témakör sokoldalú megvilágítását. Az előadások rendkívül sok aspektust vizsgáltak az európai bünygyi együttműködéssel összefüggésben, kiemelve a témák alapjogi relevanciáit. A konferencia ven-

dégei így hallhattak előadást az Európai Nyomozási Határozatról, a telekommunikációs eszközök büntetőeljárás jogi alkalmazásáról és aggályairól, a határon átnyúló titkos adatszerzésről, valamint a védelemhez való jog biztosításával kapcsolatos problémákról is.

*dr. Hussein Jasmine
PhD hallgató*

Előadás

ICC Moot Court Competition 2019

Beszámoló Karunk csapatának szerepléséről

A verseny

Az ICC Moot Court Competition-t (ICC MCC) évente rendezik meg a Nemzetközi Büntetőbíróság székhelyvárosában, a hollandiai Hágában. A 2019-es megmérettetés időpontja: június 2–7.

A verseny írásbeli és szóbeli fordulóból áll. Először az írásbelire kerül sor, ahol minden oldal képviselőjének egy beadványban kell összefoglalnia az álláspontját. Ennek beküldési határideje március 14-e volt. A szóbeli fordulókra Hágában kerül sor a fent említett időszakban. Ez a szakasz összesen 4 fordulóból áll, kezdve a szóbeli előfordulókkal. Ekkor a csapat tagjainak összesen hat alkalommal, szóban kell előadniuk érveiket, azaz mindegyik perbeli oldal képviselője két-két alkalommal szólal fel. Az előzetes szakaszból, az írásbeli beadványok pontjait is beleszámolva, a legjobb 27 csapat jut tovább a negyedöntőbe. Innen 9 csapat jut az elődöntőbe, ahonnan a 3 legjobb csapat juthat be a döntőbe.

Az utazó csapat tagjai

A versenyen részt vevő csapat 3 szónokból (*speaker*) és 2 kutatóból (*researcher*) állt. A *speaker*-ek egy-egy perbeli oldalt képviseltek (védelem, vád, *amicus curiae*). *Speaker*-ek: Takács Tamara (védelem), Zsibók Ádám (vád) és Varga Zita (*amicus curiae*). A csapat tagjainak véglegesítésére 2018. december 3-án került sor, ahol a felkészítők munkáját Dr. Fantoly Zsanett egyetemi docens is segítette. Az utazó csapatot három felkészítőtanár kísérte: Dr. Karsai Krisztina tanszékvezető egyetemi tanár, dr. Hárs András tudományos segédmunkatárs és dr. Pászka Imre Ágoston doktorandusz.

A felkészülés

A felkészülés során a felkészítők arra törekedtek, hogy Karunk több oktatója is meghallgassa a csapatot szóban, hogy ezáltal a hallgatók több, különböző véleményt és észrevételt hallhassanak előadásaikról, így segítve fejlődésüket. Emellett egy külföldi, a verseny kapcsán nagy tapasztalattal rendelkező szakem-

Karunk csapata, a háttérben Hárs András, az egyik felkészítő oktató

bert is sikerült Szegedre invitálni.

Az első felkészülési szakasz 2019. február 15-én (16–18 óra) és február 16-án (9–12 óra és 14–17 óra) zajlott a JK 209-es teremben. Ekkor a már említett külföldi szakember, *Gleb Bogush*, a moszkvai Higher School of Economics tanársegédje segítette a felkészülést. Mivel ő maga is többször készített fel csapatot különböző nemzetközi versenyekre – így az ICC MCC-re is –, ezért számos értékes információval tudta ellátni a csapatot. A felkészülés ezen korai szakaszában a szóbeli meghallgatások kevésbé voltak hangsúlyosak, a hallgatók inkább a verseny menetéről tájékozódhattak, illetve értékes tippeket kaphattak az írásbeli beadványokkal és a szóbeli előadásokkal kapcsolatban. Azt ezt követő időszakban főleg az írásbeli beadványok véglegesítésén volt a hangsúly, aminek határideje március 14-e volt.

A szóbeli fordulóra való felkészülést április 5-én (10–12 óra) a Bocskai épület 16-os szobájában kezdtük meg. Ekkor *Dr. Szalai Anikó* adjunktus segítette a felkészítők munkáját. Az előadások tartalmára vonatkozó észrevételek mellett a hallgatók számos olyan kifejezéssel és szófordulattal ismerkedhettek meg, amik az ICC MCC-hez hasonló nemzetközi perszimulációs versenyeken hasznosak lehetnek.

A következő szóbeli felkészítése április 25-én (14–16 óra) került sor, szintén a BO16-ban. Ennek során *dr. Sziebig Orsolya Johanna* tanársegéd látta el értékes tanácsokkal a hallgatókat a jogesettel kapcsolatban megfogalmazott kérdéseikre választ adva. Következett május 3-a (12–14 óra), a BO16-ban folytattuk a felkészülést, ahol *Dr. Kertészné Dr. Váradai Szilvia* és *Dr. Sulyok Márton* adjunktusok hallgatták meg és segítették a csapat

tagjait. A munka május 14-én (16–18 óra) folytatódott a BO16-ban. Ekkor *Dr. Szomora Zsolt* egyetemi tanár és *dr. Kruszlicz Péter* tanársegéd vett részt a munkában, és látta el tartalmi és stilisztikai tanácsokkal a hallgatókat. A soron következő próbát május 20-án (14–16 óra) tartottuk ugyanott. Versenyzőinket *dr. Pongó Tamás* tanársegéd és *dr. Hajdú Gábor* doktorandusz hallgatta meg. Elsősorban a prezentációs és az angol nyelvi készségek fejlesztése került előtérbe.

A verseny főpróbáját két nappal a kiutazás előtt, május 30-án tartottuk a jogi kar Kari Társalgójában. Erre az összes oktatót meghívtuk, aki részt vett a felkészítésben, illetve *Balogh Elemér* dékán úr és *Varga Norbert* dékánhelyettes úr is elfogadta meghívásunkat. A főpróbára hallgatótságot is invitáltunk annak érdekében, hogy versenyzőink a nagyobb nézőközönség előtti előadást is gyakorolják. Emellett a versenykörülményeket is igyekeztük modellezni, és a szónokoknak egymás beszédeire is reagálniuk kellett (*rebuttal*).

Az utazás

A csapat június 1-jén indult, hiszen másnap már a megnyitó ünnepségre voltunk hivatalosak. Járatunk 17 óra körül érkezett Eindhovenbe, innen pedig vonattal mentünk tovább Hágába. Június 8-án szintén ezen az útvonalon érkeztünk vissza Budapestre.

A verseny

A Szegedi Tudományegyetem csapata az 55. számú csapatként szerepelt az ICC Moot Court Competition 2019-en. Az előfordulók június 3–5. között zajlottak a Leideni Egyetem hágai campusán. A csapat az előfordulók során mindhárom napon két-két fordulóban

A teljes csapat, felkészítőikkel

volt érdekelt. Csapatunk a következő országok képviselőivel mérte össze erejét az előfordulók során: Albánia (University College Beder), Ausztrália (Bond University), Bosznia-Hercegovina (University of Zenica), Dél-Afrikai Köztársaság (University of the Witwatersrand), Egyesült Királyság (Kingston University), Ghána (Ghana Institute of Management and Public Administration), Grúzia (Ivane Javakhishvili Tbilisi State University), Írország (The Honorable Society of King's Inns), Kirgizisztán (International Alatau University), Kína (Tsinghua University), Oroszország (National Research University Higher School of Economics) és Új-Zéland (University of Auckland). Az előfordulók során a csapatnak amerikai, ausztrál, angol, francia, fülöp-szigeteki, holland, horvát, indiai, ír, német, olasz, román, spanyol, ugandai és ukrán bírók előtt kellett teljesíteniük.

Az előfordulókból 27 csapat jutott tovább a negyeddöntőbe, amelybe az SZTE csapata nem került be, de tisztességesen helyt állt. Először indultunk ezen a nivós eseményen, ami a Kar számára is jelentős, hiszen a nemzetközi szereplés növeli az intézmény külföldi reputációját. A következő versenyre is

mindenképpen nevezni kívánunk, a még jobb szereplés reményében. A hallgatók számára szintén előnyös volt a megmérettetésen való részvétel, hiszen rendkívüli módon fejlesztette az idegen nyelvi készségeiket és a prezentációs képességeiket. Emellett az ilyen versenyeken való szereplés az önéletrajzukban is meglehetősen jól mutat, előnyt biztosítva számukra a munkakeresés során.

A versenyt a házigazda Leideni Egyetem nyerte.

Egyéb programok Hágában

Június 4-én csapatunk a Nemzetközi Büntetőbíróság épületébe volt hivatalos, ahol az intézmény magyar bírójával, *Dr. Kovács Péter* professzorral [Karunk volt hallgatója (1978–1983), a PPKE jogi karán a nemzetközi jog tanára, alkotmánybíró (2005–2014)] találkoztunk és beszélgettünk. Június 7-én Magyarország hollandiai nagykövetségére látogattunk el, ahol *dr. Kocsis András* nagykövet úr, valamint *dr. Magyar Balázs* másodkonzul fogadott minket, mutatta be a nagykövetség munkáját és válaszolt kérdéseinkre.

*Dr. Karsai Krisztina egyetemi tanár,
dr. Hárs András tud. segédmunkatárs és
dr. Pászka Imre PhD hallgató*

Vendégelőadóként Drezdában

A Technische Universität Dresden (TUD) jogi karának Szellemi Tulajdonvédelmi, Technológiai Jogi és Médiajogi Intézete (IGeTEM) hosszú évek óta szoros szakmai partnere karunknak. Az együttműködés keretében már számos hallgató járt Erasmus ösztöndíjjal a másik intézménynél, és máig több mint egy tucat drezdai LLM hallgató érkezett hozzánk, hogy egy szemeszter erejéig a szellemi tulajdonvédelemről tanuljanak karunk oktatóitól. E szoros szakmai kapcsolat adott lehetőséget arra is, hogy 2019. június 24. és július 12. között a *DRESDEN Junior Fellowship Program* ösztöndíj támogatásával háromhetes oktató- és kutatóutat szervezhessek Drezdába.

Az ösztöndíj támogatásával először is az IGeTEM angol nyelvű szellemi tulajdonvédelmi LLM képzésének oktatásába kapcsolódtam be. Ennek részeként előadásokat tartottam nemzetközi és összehasonlító szerzői jogi témákban, így különösen a 'hiperlinkelés' gyakor-

latáról és a szerzői jogok érvényesítéséről. Ezen felül két napos jogeset-feldolgozó és elemző gyakorlatot vezettem *Anne Lauber-Rönsberg* professzor asszonnyal közösen. Sokat tanultam magam is abból a módszertanból, ahogy a drezdai hallgatók a nemzetközi és összehasonlító szerzői jogi példákat feldolgozták, majd nyilvánosan előadták.

Az a megtiszteltetés is ért, hogy a TUD és cseh partnerintézménye, a prágai Károly Egyetem kollégáival közösen, 2019. június 27-én, a szerzői jogi eredetiség fogalmának és a mesterséges intelligencia legújabb kihívásainak az áttekintését célzó *workshop*-on adhattam elő. A prezentációmban a mesterséges intelligencia szerzői jogi védelmének lehetőségeit elemeztem és főleg kritizáltam. Ez az előadásom képezte a gerincét a Kutatók Éjszakája keretében Szegeden tartott foglalkozásomnak is.

A háromhetes időszak alatt arra is lehetőségem nyílt, hogy a folyamatban lévő kutatásaimhoz hasznos forrásokat

Zajlik a munka

gyűjtsek az IGeTEM saját könyvtárában. Ezen felül módomban állt a meglévő szakmai és emberi kapcsolataim elmélyítésére is. Az IGeTEM professzoraival, kutatóival, PhD hallgatóival, sőt még korábbi TUD-Szeged LLM hallgatókkal számos alkalommal nyílt lehetőségem kötetlenül beszélgetni mind szakmai, mind emberi kérdésekben. Az ilyen élmények tették igazán színessé ezt a háromhetes időszakot.

Az ösztöndíjat a TUD jogi kar dékánja, egyben az IGeTEM igazgatója, *Horst-Peter Götting* professzor úr támogatásával nyertem el. Az ösztöndíj megvalósításában kiemelt segítséget nyújtott *Anne Lauber-Rönsberg* professzor asszony, valamint *Jana Lutter* és *Johannes Gilch* tudományos segéd munkatárs.

Dr. Mezei Péter
egyetemi docens

Dreiländer Seminar

A házigazda Universität Konstanz, az Isztambuli Egyetem és a Szegedi Tudományegyetem részvételével Konstanzban került megrendezésre 2019. július 7–11. között, immár negyedik alkalommal az ún. Dreiländer Seminar. A német nyelvű konferencia célja, hogy német, török és magyar hallgatók előre megadott, a bűnügyi tudományok területéhez kapcsolódó témákat a jogösszehasonlítás módszertanának alkalmazásával háromfős csapatokban dolgozzanak fel. Ily módon a résztvevők számára lehetőség nyílik bepillantást nyerni más országok büntetőjogi szabályozásába, szélesítve ezáltal egy-egy klasszikusnak gondolt témakörben eddig megszerzett ismereteiket.

A szeminárium ezúttal a 'Demokratie und Strafrecht' címet viselte. Ennek keretében a hallgatók vizsgálták a büntetőjog *ultima ratio* jellegének gyakorlati megvalósulását, a demokratikus, jogállami büntetőjogi berendezkedés alapvető követelményeinek érvényesülését, a bírói függetlenség kritériuma és a büntető igazságszolgáltatás kapcsolatát, a vallomástételhez való jog érvényesülését a büntetőeljárás vádemelést megelőző

szakaszaiban, valamint az *actio libera in causa* szokásjogi alapon kimunkált jogintézményének a büntetőjogi alapelvekkel való megfeleltethetőségét.

A hallgatói csapatok a választott témában előzetesen referátumot készítettek, amelyet ún. Pecha Kucha prezentáció formájában adtak elő, rámutatva azon tartalmi elemekre, amelyek elemzésére a közös munka során fókuszálni

Csendélet

A konferencia résztvevői

kívánnak. A jogösszehasonlítás különböző eszközeit, az alkalmazható módszertani variációkat bemutató, nyitóelőadást tartott vendéglátónk, *Liane Wörner*, a konstanzi egyetem profesz-

A szeminárium során plenáris vendégelőadást tartott továbbá az SZTE-ÁJTK Bűnügyi Tudományok Intézetének vezetője, *Karsai Krisztina* és az Isztambuli Egyetem professzora, *Adem Sözüer*.

Asszociatív illusztráció

szora. A jogösszehasonlító *team*-munka egyes eredményeit a csapattagok a szeminárium záró napján, prezentáció formájában mutatták be a résztvevőknek.

A tudományos-szakmai programot szabadidős programok színesítették. Így a szeminárium vendégei hajókiránduláson vettek részt, továbbá látogatást tettek a Bodeni tó 'zöld szívének' is elnevezett, Mainau virágszigetén. A szegedi csapat – graduális, illetve posztgraduális hallgató – tagjai: *Kiss Laura Olga*, *Németh György Attila*, *Schultz Márton*, *Tapodi Péter* és *Veres Zsófia* voltak. Oktatóként vettek részt a BTI részéről a szemináriumon továbbá: *Nagy Ferenc*, *Karsai Krisztina* és *Szomora Zsolt* professzorok, *Molnár Erzsébet* és *Gál Andor* adjunktusok, valamint *Lichtenstein András* tanársegéd.

Dr. Gál Andor
adjunktus

Erasmusom Belgiumban

2019. szeptember 12-én érkeztem meg Louvain-la-Neuve-be tele kíváncsisággal és egy kis pesszimizmussal a szívemben. Borzasztó nehezen sikerült lakhatást találnom, végül egy Domonkos-rendi szerzetesek tulajdonában lévő KOT-ban (helyi diákkollégium) kaptam szállást elfogadható áron, saját fürdőszobás lakrészrel. Mivel nem vagyok vallásgyakorló, ezért első dolgom volt egyeztetni afelől, hogy mekkora gondot okoz, ha nem vagyok hívő, illetve, hogy maga a szállás jár-e bármiféle hitgyakorlati kötelezettséggel, szabályzással. Az e-mailek alapján egyáltalán nem tűntek szigorúnak, a leírt szabályok a közösségi élettel álltak összefüggésben nem pedig a hitgyakorlással, ez pedig érkezésem után végleg beigazolódott. Utólag visszanezve a szállás és a közösség nagyon sokat adott ahhoz, hogy az Erasmusom egy teljesen pozitív élményként él a szívemben kezdeti pesszimizmusom ellenére.

A KOT-ban nagyjából 25–30 fő között voltunk, fiúk lányok vegyesen,

volt egy közösségi nappalink TV-vel, hangfallal, egybenyitva az étkezővel, konyhával. A szerzetesek tulajdonában állt egy helyi ír *pub*, amit közvetlenül a KOT-ból is el lehetett érni, és nekünk 20% kedvezmény járt az ottani fogyasztáshoz. Volt néhány közös esemény a szállás lakóival (pl. félévnyitó közös vacsora, karácsonyi vacsora, ajándékozás, stb.), ilyenkor rendszerint a papok főztek vacsorát és közösen eltöltöttünk egy-egy estét. Lakók tekintetében vegyesek voltunk, a francia és belga hallgatók mellett rajtam kívül sokan voltak még Erasmuson különböző országból. Az egyetem szervezett sok Erasmus-os eseményt, utazásokat, amiken rendszerint részt is vettem, de igazán jó baráti kapcsolatom elsősorban azokkal alakult ki, akikkel közös szálláson voltunk. Többször utaztunk közösen, de szórakozni és társaságokba is leginkább együtt jártunk.

Személyes tapasztalatom alapján anyagi szempontból Belgium kifejezet-

Jobbra az Aula Magna, balra a Lac de Louvain-la-Neuve, középen a város egy szegmense decemberben

Ghent októberben

ten drága Magyarországhoz képest és önmagában az Erasmus ösztöndíj csupán a szállásköltségek fedezésére elegendő. A legtöbbet az étkezésen spóroltam, de nem mennyiségi vagy minősége értelemben, hanem pusztán főzéssel. Mivel

kint nem vállaltam munkát, ezért nagyrészt a korábbi megtakarításaimra illetve a szüleim támogatására szorultam, de egyébként több (kinti értelemben) jól fizető diákmunkát lehet találni, ha az ember rászánja magát, hogy Erasmus mellett dolgozzon. Mivel Louvain-la-Neuve elsősorban egyetemi város, ezért sok diákkedvezmény jár majdnem mindenre, illetve a tömegközlekedésre se kell költeni, és nyilvánvalóan a város méretéből adódóan jóval élhetőbb egy magyar diák számára mint például Brüsszel, vagy más nagyvárosok Nyugat-Európában. A város hétköznapi életében aktív, szórakozási lehetőségek is így leginkább ekkor voltak, hétvégére mindig kiürült a város. Ilyenkor leginkább közösen filmeztünk, társasoztunk, illetve általában minden második hétvégén utaztunk valamerre.

Belgiumon belül aránylag olcsón és könnyen lehet közlekedni elsősorban vonattal, de előfordulnak késések, amik felboríthatják az elsősorban sok átszál-

Lac de Louvain-la-Neuve januárban, kellemes futópálya van kiépítve a tó körül

lásra épülő menetrendeket. Ennek ellenére mindenképp megéri utazni, mivel könnyen elérhető minden környező ország FlixBus-szal vagy vonattal, illetve Belgiumon belül is lehet találni 'gyöngyszemeket'. Többször sikerült megfordulnom Bruges-ben és Brüsszelben, de emellett jártam Liège-ben, Leuvenben, Ghentben, Antwerpenben. Tettünk egy rövid kirándulást Luxembourgba, és úgy gondolom, hogy egy napot érdemes eltölteni ott is, mivel könnyen elérhető vonattal és egy egy-napos hétvégi kirándulásra kiváló. Háromszor jártam Franciaországban is, ezek rendszerint többnapos kirándulások voltak. Így eljutottam Párizsba, Lille-be, Reims-be. A Franciaországba tett kirándulásokat november végére, decemberre és januárra időzítettük, elsősorban azért, mivel ez nem számított turista idénynek és jóval olcsóbb volt a szállás mindenhol. Fontos kiemelni, hogy nagyon sok múzeumot és látnivalót lehet a 25 év alatti EU-s polgároknak ingyen megtekinteni. Illetve Párizs kapcsán még azt megemlíteném, hogy a januári időszakban a legtöbbet a Louvre előtti sorban töltöttem várakozással, de az is maximum 10 percet vett igénybe és a belépés így ingyenes volt.

Oktatási szempontból a belga rendszer nyilvánvalóan eltérő a magyarhoz képest. Összesen 5 kurzusom volt kint, két nyelvi, három a képzésemhez kapcsolódó. Ez elsősorban azért történt így, mert sajnos az én esetemben a küldő egyetem nem fogadott el egy kurzust se a kinti lehetőségek közül, így itthon is 10 vizsgám volt. Emiatt pedig leginkább a nyelvi képességeim fejlesztésére próbáltam fókuszálni, azaz a franciára és a németre. A fennmaradó három kurzust pedig leginkább érdeklődési körömmek megfelelően választottam ki

pont úgy, hogy meglegyen a minimum 20 teljesítendő kredit. A megtartott órák átlagosan jóval hosszabbak, mint itthon (volt 3 órás szemináriumom például) és interaktívabbak. Például az 5–10perces csoportmunkák egy-egy problémakör feltárásakor igen gyakoriak voltak.

*Bruges a novemberi ködben,
készülődve a karácsonyi vásárra*

Összességében az a véleményem, hogy az Erasmus egy borzasztóan jó lehetőség, Louvain-la-Neuve pedig habár egy kisváros, de szinte kizárólag diákváros. Nincsenek igazi távolságok, van szórakozási lehetőség, sok EU-n belüli diákkal lehet megismerkedni, ami pedig igazából az egész Erasmus lényege. A hétvégék csendesek, de ezt az időt fel lehet használni utazásra, pihenésre. Az adminisztrációs ügyek okozhatnak fejfájást, de úgymint minden megoldódik valahogy, így felesleges rajta aggódni, mivel az csak egy kis szegmense az Erasmus-os életnek.

*Kövér Dániel
nemzetközi tanulmányok
alapszakos hallgató*

Élményem Louvain-la-Neuve városában

Az SZTE ÁJTK harmadéves nemzetközi tanulmányok szakos hallgatójaként a 2019/2020. tanév első hónapjait Belgiumban, Louvain-la-Neuve városában töltöttem az Erasmus+ ösztöndíj nyújtotta kereteken belül. Tanulmányaim az Université catholique de Louvain European Studies szakán folytattam 5 hónapon keresztül, hatalmas boldogsággal, élménnyel fűszerezve.

Korábban mindenkitől azt hallottam: kössem fel a gatyát, kivétel nélkül temérdek papírmunkával és elintéznivalóval néz szembe az, aki Erasmus-ra kíván menni tanulmányai során. Bár a fenti állítás valóban megállja a helyét és az ügyintézési procedúra rögzös út – erre fel kell készülni –, már az első kint töltött hetem után megfogalmazódott bennem, minden nehéz pillanat ide vezetett, s minden rááldozott idő már közel 7 nap eltelte után nagybetűsen MEGÉRTE.

Visszagondolva valószínűleg még több energiát fektetnék a kurzusok ismerési folyamatával és lehetséges opcióival kapcsolatos informálódásába, sajnos ugyanis a francia nyelvtudásom fejlesztése, illetve egy darab, 2 kredités fakultatív ('szabvál') tárgy elfogadtatásán kívül itthoni tanulmányaim nem sokban gazdagodtak. Természetesen megismerkedhettem egy teljesen más, számomra új és érdekes, innovatív oktatási rendszerrel és morállal, hallgattam angol nyelvű kurzusokat Ázsia és a Pacifikus térség geostratégiájáról, az Európai Unió integrációjáról, europanizációról és részt vettem az Institute Languages Vivantes (ILV, helyi nyelvintézet) két különböző francia nyelvi kurzusán is A2 szinten, amit tiszta szívből, csakis ajánlani tudok!

A kinti tárgyak teljesítése átlátható, viszont jóval nehezebb volt (de nem lehetetlen), mint itthon, az egyetemi

Welcoming Week, első este

közeg motiválónak bizonyult, belga professzoraink és koordinátorom segítőkészek és elhivatottak voltak. A fogadó intézményemben mindig tudtam kihez kell fordulnom bizonyos, felmerülő kérdések esetén, sajnos ellenben ezt az áttekinthetőséget kifejezetten hiányoltam a magyar rendszer felől.

Lakhatásomat hosszas keresgélés után egy releváns *Facebook* csoport megosztott *link*-je mentette meg, igen későn, augusztus hónap közepén. Ezáltal végül az Albert the Great College egyik lakója voltam 2019 szeptembere és 2020 januárja között. Az egész Erasmusom egyik legjobb döntése volt ide jelentkeznem. Havi 390 Euróért (+1havi kaució és 160 Euró városi adó) nem csak tetőt kaptam a fejem fölé, de a College multikulturális közösségének köszönhetően életre szóló, színes barátságokat kötöttem, további élettapasztalatot szereztem kompromisszumok, együttélés és empátia téren és idegen földön otthonra leltem. (Végső esetben egyébként az egyetem is segít lakhatási problémák megoldásá-

Brugge kedvenc belga városom lett

ban, ha valaki esetleg nem találna albérletet vagy kollégiumot magának – erről már a nyár végén megnyugtattak minket emailben.)

Brüsszel, Grand Place éjjeli fényei... vetekszik a kivilágított budapesti Dunaparttal

Az Erasmus pénzügyi támogatása amellet, hogy kissé megkésve érkezett, alig fedte le a lakhatásom költségeit. Sajnos alaptőke és/vagy családi támogatás nélkül nehezen jönne ki bárki is a dologból. Biztosításom, repülőjegyem, élelmezésem, egyéb és extra kiadásaim magamnak kellett egy az egyben fedeznem. Megközelítőleg a támogatás dupláját éltem fel a majd fél év időszaka alatt. Bár nem gondoltam rá és nem így terveztem, lehetőségem adódott bejelentve, heti pár órában a kollégiumunk saját író *pub*-jában pultosként dolgoznom. Ebből adódó fizetésemnek köszönhetően (mint kis kiegészítés) eljuthattam Luxembourgba, Franciaországba három alkalommal és számtalanszor átvonatoztunk a fővárosba, Brüsszelbe is egy-egy napra, amellet, hogy egész Belgiumot bejártuk közösen.

Bár sajátos helyzetünkből adódóan, érdemben elismerendő kurzusaink hiányában tanulmányinkra árny vetült egész mobilitásunk alatt, szociális lehetőségeink tökéletesen adottak voltak Louvain-la-Neuve pici, egyetemi diákvárosában és sikeresen ellensúlyozták is a korábban említetteket. Az ESN és még inkább a Kot Erasmus elnevezésű pörgős helyi diákszervezet folyamatosan programokat szervezett, rengeteget

Párizsban, már a vizsgák után januárban

bowling-oztunk, karaoke-ztunk, szórakoztunk és buliztunk.

Az egyetem sportközpontja hihetetlenül széleskörű edzőskínálatot biztosít potom pénzért, a diákok közös, felüdítő programja volt a napot sportolási tevékenységgel zárni. A város szép és rendezett, a belga emberek nyitottak, emberközpontúak, Belgium jól kiépített, jegyár szempontjából diákközpontú vasúthálózata pedig ösztönzi a fiatal réteget a további utazásra.

Összességében semmi pénzért nem cserélném el ezt az 5 hónapot, örökre hálás leszek a lehetőségért, és hogy merem elég bátor lenni megragadni azt. Találkoztam új nézőpontokkal, életutakkal, döntéshelyzetekkel, színesítettem szakmai és egyéni tapasztalataim, javítottam nyelvi készségeimen és problémamegoldó képességeimen egyaránt. Csodálatos embereket ismertem meg a világ különböző pontjairól és valóban felért egy nagy önismereti úttal is az ÉNkis Erasmus élményem.

*Vaszkó Anna
nemzetközi tanulmányok
alapszakos hallgató*

NetzWerk Ost – West

A tübingeni Eberhard Karl Universitát a szegedi Bűnügyi Tudományok Intézetével együttműködésben 2019. szeptember 18. és 30. között – immár harmadik alkalommal – szervezte meg a NetzWerk Ost – West német nyelvű jogösszehasonlító szemináriumot, amely idén a 'Das Strafrecht mit seinen Nebengesetzen' címet viselte. A szeminárium különlegessége, hogy a tübingeni egyetemről érkező német joghallgatók és a magyar résztve-

vők a program első hetét Szegeden töltik, ezt követően közösen utaznak a Baden-Württemberg tartományban található egyetemvárosba.¹

A résztvevők által földolgozandó témák között megjelent a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények kérdésköre (*Betäubungsmittelgesetz*), a tisztességtelen verseny és a kartell elleni büntetőjogi fellépés lehetősége (*Strafrecht gegen unlauteren Wettbewerb, Kartellstrafrecht*), a

Kontinenseket átszelő örök barátságok köttettek

résztevők vizsgálták a lőfegyverrel való visszaélés során megvalósított büntetendő magatartások körét (*Waffengesetz*), de a katonai és a nemzetközi büntetőjog (*Wehrstrafrecht*, *Völkerstrafrecht*) által fölvetett legfontosabb kérdések is terítékre kerültek. Karunkat tíz magyar joghallgató, illetve végzett fiatal jogász képviselte, akik a jogösszehasonlítás módszerének segítségével, német partnereikkel közösen, közel 45 perces blokkokban németül elemezték a megadott témák közül az általuk kiválasztottat. A szakmai program részeként meglátogattuk a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitánysá-

got, valamint a stuttgarti büntetés-végrehajtási intézetet.

A szervezők a magas színvonalú szakmaiság mellett számos szabadidős programról is gondoskodtak. Megnéztük a waldenbuchi Ritter Sport csokoládé kiállítást. A több száz különleges járművet és jellegzetes alkatrészt bemutató stuttgarti Mercedes Benz Museum mindannyiunk számára emlékezetes marad. Idén sem maradhatott el a hajókázás (*Stockerkahnfahrt*) a Tübingen jelképeének számító Neckar folyón.

Egy kéthetes műhelymunka során a szakmai diskurzus nem ér véget a hivata-

Hajókázás a Neckar folyón

los program lezárásával, a sokszor éjszaka nyúló kötetlen beszélgetések lehetőséget teremtenek arra, hogy részleteiben megtárgyaljuk a magyar és a német büntetőjog közötti legalapvetőbb különbségeket, és a két országban fölmerülő jogalkotási és jogértelmezési problémákat.

A magyar résztvevők szeptember 30-án fáradtan, de annál meghatározóbb szakmai élményekkel térhettek vissza Magyarországra. A NetzWerk Ost – West projekt azonban ezzel nem fejeződött be. 2020 szeptemberében ismét elutazunk Tübingenbe, hogy a kiberbűnözés tendenciáinak vizsgálá-

tával tovább építsük a két intézmény közötti szakmai együttműködést. A program szegedi résztvevői: *Zombory Rita* bíró, *Mitnyan Viktória* bírósági fogalmazó, *Farkasné Bartos Linda* jogtanácsos, *Harkai István* tanársegéd, *Hussein Jasmine* és *Németh György Attila* PhD hallgatók, valamint *Barányi Bella*, *Görbe Boldizsár*, *Szimicsek Máté*, *Valics Noémi* és *Veres Zsófia* joghallgatók. A program szakmai főkészítői és mentorai *Almási Ibolya* mesteroktató és *Lichtenstein András* tanársegéd voltak.

dr. Németh György Attila
PhD hallgató

Nemzetközi jogtörténeti konferencia Bécsben

2019-ben *Közép- és Kelet-európai Jogtörténeti Konferencia* néven új kezdeményezés indult Bécsből, amelyet a CEELHC (Central and Eastern European Legal History Conference) rövidítés fémjeléz. A szervezők – a bécsi egyetem jogi karának neves professzorai és oktatói:

Gerald Kohl, *Christian Neschwara*, *Thomas Olechowski*, *Ilse Reiter-Zatloukal*, *Thomas Simon*, *Miloš Vec* – azt a fajta nemzetközi tudományos fórumot kívánták a CEELHC létrehozásával megteremteni, amely a túlságosan szűkre szabott, témaspecifikussá váló szakkonferenciák során, a háttérbe szorult. Sokszor, amennyiben a kutatók és a résztvevők tudományos kutatási területe nem túl széleskörű, az új megközelítéseknek, új gondolatoknak egymás közti cseréjére alig van lehetőség egy rendezvényen. Így, első alkalommal, külön meghirdetett, speciális téma helyett a résztvevők bármely, saját új kutatásaikból hozhattak előadást a jog- és alkotmánytörténet (kivéve az ókori jogtörténet, római jog) köréből a középkortól kezdve a huszadik századig.

A bécsi kezdeményezésben – amelyet a konferencia szervezők a felhívásukban is közzétettek – az a szándék is megfogalmazódott, hogy a kutatásokat nemzetközi szinten társítani legalább olyan

Balogh Elemér tanszékvezető (jobbra) és Antal Tamás

fontos, mint az egyéni, országhatáron belüli kutatómunka. Ezáltal is táplálva a közvetlenebb szakmai együttműködést a közép-európai kutatók között.

A CEELHC konferencia 2019 szeptember 27–29 között került megrendezésre, Bécsben, a *Juridicum* impozáns, modern stílusú épületében. Kiutazásunk két csoportban történt. *Homoki-Nagy Mária* professzor asszony vonattal, *Balogh Elemér* professzor úr pedig autóval segítette célhoz a kíváncsiságtól is izgatott kollégáinkat. Részvételünk anyagi bázisát az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító számú projekt biztosította. Ott létünkről fényképes dokumentációt *Tamási Éva* és *Ámán Ildikó* kolléganőink készítettek.

Az előadások az egyetemi épület tetőtérében és az alagsorában kaptak helyet. A magasság és mélység érzése mellett volt itt a térnek egyfajta történelmi dimenziója, horizontális élménye is, abban az értelemben, hogy a hatalmas üvegfalakon kinézve a teljes városra is ráláthattunk, a híres templomok és egy-egy mecset tornyai között. Azon túl, hogy a külföldi és a magyarországi jogi karok kutatóival találkozhattunk, számunkra azért volt kivételes ez az őszi

bécsi tudományos fórum, mert a két jogtörténeti tanszékünk, az Európai és a Magyar Jogtörténeti Tanszék teljes létszámban képviseltette magát. Az előadások – német és angol nyelven – két szekcióban zajlottak és a jogtörténet szinte teljes vertikumát felölelték. A magánjog, a büntetőjog története, az alkotmánytörténet, a jogelmélet és jogtudomány története, a bíróságok, a népjogok története mellett olyan új tudományágak is teret kaphattak, mint a jogi ikonográfia és jogi archeológia.

Homoki-Nagy Mária az AGBG és a magyar magánjog kapcsolatáról, *Balogh Elemér* a 18. századi magyar büntetőjogi kodifikáció osztrák jogi hatásairól tartott előadást. *Antal Tamás* kollégánk a monarchia igazságügy minisztereit tekintette át, míg *Varga Norbert* egyetemi docens az első magyar kartell törvény gyakorlati megközelítéseit vizsgálta. *Pétervári Máté* adjunktus az Osztrák-Magyar Monarchia közigazgatásának megyei szervezetét ismertette.

Jómagam Hunyadi Mátyás és Cillei Erzsébet eljegyzéséről és leendő vegyes házasságáról 1451-ben kelt nádori oklevelet vizsgáltam, a firenzei-ferrarai zsinaton kinyilvánított katolikus és

Jó hangulatú beszélgetés az előadások szünetében (balról): *Balogh Elemér*, *Balogh Elemérné Agnes*, *Homoki-Nagy Mária* és *[Diószegi] Szabó Pál*

A hallgatóság feszülten figyel

ortodox egyházi unió, illetve Hunyadi Mátyás születési évének meghatározásának céljából. Egy középkorász számára örömteli volt az, hogy a többnyire 19–20. századi jogtörténeti előadások mellett más, középkori tematikák is helyet kaptak. A zágrábi egyetem kutatói például a *zadruga*-szervezet kialakulását mutatták be vagy megismerhettünk egy osztrák-velencei jogvitát is 1535-ből. Mindazonáltal a konferencia a programbeosztásában hű maradt ahhoz az ember- és előadóbarát alapelvehez, hogy tágasabb időkeretet biztosított a résztvevőknek az előadás-panelek közti szünetekben.

A konferencia mindhárom napján a bécsi szervezők gondoskodtak nívós kulturális programokról. Ha létezik egy-egy családban a generációk közötti emlékenyom genetikai örökölhetősége, anélkül, hogy az ember tanult ismereteit használja vagy járt volna már Bécsben, az itt megfogja az elmét. Megdöbbenő felismerés magyarként kicsit is bejárni a tágas utakat, és az, hogy 'valahogyan' ismerős ez a város. A Bécsi Állami Operaház, a Városháza vagy éppen a klasszicizáló stílusú Parlament épülete, Carl Kundmann aranyozott Pallasz Athéné szobrával.

A konferencia esti kísérő programjainak megkoronázását a Kunsthisto-

risches Museumban tartott művészet-történeti tárlatvezetés jelentette, ahol együtt szemléltük meg a gyűjtemény legértékesebb darabjait. Ezt még az előadóink egy részét érintő, több napos gyomorbántalom sem tudta megakadályozni. Id. Pieter Bruegel, Archimboldo, Vermeer, Rubens képei, a Habsburgok családi portréi a város művészeti dimenzióit is bemutatták.

Úgy gondolom, hogy ennek az őszi bécsi nemzetközi konferenciának a jelentősége abban állt, hogy a jogtudomány területén a kissé háttérbe szoruló jogtörténet nemzetközi fórumot kaphatott, segítve a közép-európai államok, főleg a 19. századi Osztrák Császárság, illetve az Osztrák-Magyar Monarchia jogtörténetének komparatív vizsgálatát. Ebből a szempontból pedig több is mint szimbolikus az a tény, hogy ez a két évenként megrendezendő kezdeményezés éppen Bécsből indulhatott el. A konferencia előadásaiból írásban elkészített tanulmányok előreláthatóan az Osztrák Tudományos Akadémia Beiträge zur Rechtsgeschichte Österreichs (BRGÖ) c. folyóiratában lesznek olvashatók.

*Dr. [Diószegi] Szabó Pál
tudományos munkatárs*

Erasmusom Anglia egyik legszebb kikötővárosában, Portsmouthban

Manapság roppant nehéz nem halni az Erasmus programról. Mindenkinnek van egy ismerőse vagy annak az adott ismerősnek egy ismerőse, aki már részt is vett rajta. Velem sem volt ez másképpen, én is rengeteget hallottam róla és a sok kalandról, illetve lehetőségről, amit kínál. 2018 tavaszán döntöttem úgy, hogy akkor nekivágok ennek az egésznek és azt kell, hogy mondjam, életem eddigi legjobb és legmeghatározóbb döntése volt.

A kezdeti sok adminisztratív hűhó időnként fárasztó volt, és nem állítom, hogy egyszer sem veszttem el a dokumentumok és e-mailek végtelen labirintusában, de szerencsémre a végén mindig 'kijutottam' belőlük. Miután pedig végeztem az összes mobilitás előtti adminisztrációval és a szállásom is megvolt már, csak a tárgyak felvétele volt hátra. A szállásról csak annyit, hogy akkor végeztek a kollégium felújításával, amikor én beköltöztem, illetve, hogy a tengertől mindössze 5 perc sétára laktam, ami egy parkon át vezetett.

Mielőtt már kimentem, tudtam, hogy nem csupán az angol *pub* kultúrában és az utazásokban szeretnék elmerülni, hanem valóban fejlődni és tanulni, amennyit csak lehet arról a témaköréről, ami igazán érdekel. A nemzetközi kapcsolatok és politikán belül három tárgyat vettem fel: Strategic Studies, Analysing Foreign and Security Policy és NGOs & Social Movements. Nagyon tetszett, hogy a tárgyakat előadásra, csoportos szemináriumra (minden csoport más feladatokkal dolgozott) és közös szemináriumra bontották, ezáltal megelőzték az órák monotonná válását és ehhez csak hozzájött a tanárok lelkes előadásmódja és óriási segítőkészsége. A University of Portsmouth egy igazi 'globális egyetem' mindenféle nációval és hihetetlen széles programkínálattal. Itt nem csak a hétfőtől-péntekig tartó különböző arculatú és helyszínű bulikra gondolok, hanem a 24 *sport* közösségre, ahová lehet csatlakozni és amely keretében hihetetlenül modern sporteszközöket

Oxford, Christ Church

Portsmouth, Southsea Common

használhattam. Nem is beszélve a 150 roppant színes diákköréről, ami magába foglal *underground* érdeklődési köröket, vallási témával foglalkozókat egészen a filmes öröletekig. A könyvtár felszereltsége és a hallgatók számára elérhető óriási *online* adatbázis pedig maga a megtestesült mennyország.

Erasmus-osként elképesztő mennyiségű emberrel találkoztam, és szerencsémre ebből a tömérdeknyi emberből kialakult egy állandó baráti kör, akikkel lehetett utazgatni. Így jutottunk el az Isle of Wightra, Chicesterbe, Brightonba, Eastbourneba, Seven Sisters-hez, Oxfordba, Dublinba vagy Amszterdamba például, ami örök élmény marad számomra.

A rengeteg élmény azonban önmagában nem sokat ér, ha nem társul hozzá levont következtetés. A sok új helyzet, amivel szembetalálkoztam rákényszerített, hogy önállóbb, kitartóbb és eltökéltebb legyek a terveimet illetően. Megtanultam, mit jelent a lemondás egy távlati cél érdekében és a jelen adta lehetőségek teljes kihasználása. Az Erasmus program egyike az olyan egyetemi lehetőségeknek és élményeknek, amit egyszerűen ki kell próbálni. Mindenkinek csak azt tudom ajánlani, hogy éljen az Európai Unió adta lehetőségekkel, és hozza ki belőlük a maximumot, amíg csak teheti!

*Papp Gábor András
politikatudományok alapszakos hallgató*

Isle of Wight, Carisbrooke Castle

Viva Las Canarias!

Egyetemi évei alatt mindenki számtalan alkalommal hallhat az Erasmus+ programról. A programban részt vett hallgatók előszeretettel mesélnek külföldön töltött idejükről és az egyetemi hirdető felületek is hemzsegnak az Erasmus+ programban való részvételt ösztönző plakátoktól.

Jómagam PhD-hallgatóként töltöttem el egy fantasztikus félét a Kanári-szigeteken, Tenerifén, a Laguna Egyetemen. Szinte már közhely, hogy a külföldön eltöltött résztanulmányok később a munkaerő-piacon mekkora előnyt jelenthetnek, és még sorolhatnám. Egy biztos, hogy olyan élményekkel gazdagodhat az ember, ami örök életre megmarad. Az utazásom eleje meglehetősen döcögősen indult. A papírmunkák végeláthatatlan sora sokakat megijeszthet, de bátran mondhatom, hogy minden kis kellemetlenség megéri.

Tenerife csodálatos hely. Az egyetemnek köszönhetően rengeteg a fiatal, az emberek kedvesek, szinte mindig mosolyognak, és ha valaki nem szeret korán kelni, akkor Tenerifét neki találták ki, ugyanis 9 óra előtt olyan, mintha kihalt volna a világ.

Ráadásként elmondhatom, hogy a Kanári-szigeteken nagyon szeretnek ünnepelni. Nem volt olyan hónap, hogy ne lett volna valamilyen ünnep, amelyek rendszerint valamilyen utcabál-félében realizálódtak. Csak hogy egyet kiemeljek: március első két hetében kerül megrendezésre Európa második legnagyobb karneválja, ahol több tízezer ember lepi el a főváros utcáit jelmezekben. A karnevál annyira jelentős a szigetlakók életében, hogy még az egyetem is bezár az idejére.

Tenerifén található Európa legnagyobb csúszdaparkja, a Siam Park, valamint a legmagasabb vulkánja, a Teide (3718 m), amelyekről tiszta szívvel mondhatom, hogy 'bakancslistás' helyek.

Bár egy egész újságot lehetne írni a 'szabadidős tevékenységekről', más tényezők miatt is kiváló helyet választottam az Erasmus+ programhoz. A Kanári szigeteken az általános forgalmi adó egységesen 7%, így a hazai árakhoz képest meglehetősen olcsónak mondható. Az ösztöndíjból egy kis odafigyeléssel teljes mértékben ki lehet jönni. Az egyetemnek három diákszállása van,

A Laguna Egyetem Központi Campusa

Pico del Teide (3718m)

amelyek mellett, hogy remek lakhatási lehetőséget biztosítanak, a hallgatói élet központjának számítanak.

Az oktatást tekintve elmondhatom, hogy magas színvonalú, abszolút hallgató-centrikus. Az oktatók kedvesek és segítőkészek. Teljes mértékben meg voltam elégedve az egyetem által biztosított széles és színes kurzus kínálattal, az oktatók szakmai felkészültségével, nyelvtudásával, az általuk alkalmazott oktatási módszerekkel. Bár a kurzusok nagy része spanyol nyelven kerül meghirdetésre, ha az ember szemfüles, akkor bőven találhat angol nyelvű kurzusokat is. Az oktatók értékelték azt a tényt, hogy Erasmus hallgatóként tanulunk az egyetemen, mindannyian nyitottak voltak a hallgatók felé.

Összegzőként elmondhatom, hogy az egyetlen dolog, amit megbántam az Erasmus+ programban, hogy nem vettem igénybe hamarabb, valamint, hogy csak egy félévet töltöttem kint. Ezt leszámítva, úgy gondolom, hogy a lehető legjobb döntést hoztam. A kint eltöltött szemeszter nagyban hozzájárult mind a szakmai, mind pedig a jellembeli fejlődésemhez. Rengeteg új élménnyel lettem gazdagabb, sokat fejlődött a nyelvtudásom, és rengeteg új kapcsolatra tettem szert. Bár komoly és nagy döntés, de mindenkit bátorítok arra, hogy tegye félre a félelmeit és vágjon bele a programba, hiszen csak nyerhet vele!

dr. Márki Dávid

PhD hallgató

Karnevál Santa Cruzban

Szakmai tanulmányúton New York-ban

Frank J. LaBuda, New York állambeli büntetőbíró évek óta visszatérő vendége Karunkon a Bűnügyi Tudományok Intézetének, tömbösített kurzusai az amerikai büntetőeljárás széles spektrumát fogják át. Hallgatóink nagy érdeklődéssel látogatják az angol nyelvű előadásokat, ahol első kézből nyерhetnek betekintést az angolszász

ságszolgáltatási rendszerébe.¹ *Fantoly Zsanett*, *Lichtenstein András* és *Törő Sándor* mellett *Böröcsök Rita* ügyvéd és *Mándoki István* közjegyző is a szege-di delegáció tagjai voltak. A magyar kollégák öt napon keresztül dolgozhattak Monticello-ban *Frank LaBuda* bíró és kollégái mellett a Sullivan megyei bíróság büntető ügyszakán, ahol

Frank J. LaBuda büntetőbíró (középen) társaságában

jogi kultúra legaktuálisabb kihívásaiba. A hiánypótló kurzusok alkalmával szó esik az amerikai büntetőeljárás alapvető jogintézményeiről, az egyes – büntető igazságszolgáltatást érintő – alkotmánymódosításokról, az eljárás menetéről. A bíró úr saját ítélkezési gyakorlatának érdekesebb eseteit szintén ismertetni szokta, az azokhoz kapcsolódó eljárásjogi problémák felvázolásával.

2019. októberében *Frank LaBuda* meghívására a Bűnügyi Tudományok Intézete több kollégája számára lehetőség nyílt személyes betekintést nyerni Sullivan megye büntető igaz-

nem csupán tárgyalásokat látogattak és bírói konzultációkon vettek részt, hanem az esküdtek kiválasztásába is betekintheztek, illetve a speciális, külön eljárási formát jelentő, ún. 'drog-bíróságok' munkáját is megismerheték. Meglátogatták a Sullivan megyei *sherif* irodáját és a megújult, valóban 21. századi, modern büntetés-végrehajtási intézetet.

¹ Fantoly Zsanettnek a programban való részvételét az SZTE ÁJTK Külügyi Bizottsága, Lichtenstein András részvételét az SZTE ÁJTK Bűnügyi Tudományok Intézete és az Emberi Erőforrások Minisztériuma NTP-NFTÖ-19 kódszámú, a „Nemzet Fiaial Tehetségeiért Ösztöndíja” támogatta.

Az amerikai ügyészi- és védői kar prominens személyiségei összehasonlí-
tató-jogi kerekasztal-beszélgetést szervez-
tek a magyar delegáció tagjai számára,
ahol *Fantoly Zsanett* vezetésével kolléga-
inknak lehetőségük nyílt bemutatni a
kontinentális európai jogszolgáltatást,
és azon belül a hazai büntető eljárás-
jog jelenlegi helyzetét. A Sullivan me-
gye ügyvédei számára tartott közgyűlé-
sen és díszvacsorán *Lichtenstein András*
mintegy száz amerikai ügyvéd számára
tartott előadást nem csupán a magyar
kultúráról, hanem a hazai büntető igaz-
ságszolgáltatás alapvető sajátosságairól
is.

A delegáció tagjai New York Citybe is
eljutottak, ahol *Frank LaBuda* bíró régi
ismerőse, *Adam Leitman Bailey* ügyvéd
fogadta őket. A Wall Street-i ügyvéd
irodája 28 alkalmazott ügyvéddel dol-
gozik egy felhőkarcoló 18. emeletén, és
– bár fő profiljuk az ingatlanjog – a
jogi szféra teljes skáláját átfogja gyakor-
latuk. *Mr. Bailey* személyes konzultáció
során egyesével mutatta be a magyar
delegáció számára irodája partnereit és
alkalmazott ügyvédeit, akik részletesen
ismertették jelenleg folyamatban lévő
ügyeik lényegi sarokpontjait. Ezt köve-
tően az ügyvéd személyesen vitte el a

magyar delegáció tagjait a New York-i
büntetőbíróságra, illetve fellebbviteli bí-
rószági tárgyalásokra és előkészítő ülések
meghallgatására.

Lázás munka folyik

A kiutazás rendkívüli szakmai tapasztal-
cserére nyújtott tehetőséget a Bűn-
ügyi Tudományok Intézete oktatói szá-
mára, a megszerzett ismeretek meglévő
kurzusaik továbbfejlesztésére és új kuta-
tások megkezdésére inspirálták őket. Az
utazáshoz nyújtott támogatást ezúton is
köszönjük.

Dr. Fantoly Zsanett
egyetemi docens

A szegedi delegáció Adam Leitman Bailey ügyvéddel (középen)

Visszaballagtak a 'vén' diákok

Verőfényes, mit verőfényes, egyenesen kánikulai szombati nap volt 2019. május 18-án. Ezen a napon délután 2 órakor kellett gyülekeznünk a legendás Lófaránál a kollektív időutazásra, ugyanis éppen 45. éve, 1974-ben történt, hogy a Szegedi József Attila Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán diplomát szereztünk. Mit mondjak, ez innen már történelmi távlat.

Azt nem írhatom, hogy a 45. évfolyam-találkozóra szóló meghívás, mert hajdani matematikatanárom összevonná a szemöldökét. Nem, nem találkoztunk 45-ször, eddig csak kétszer, utoljára 2004-ben, tehát valójában ez a harmadik volt. Szegeden éppen borfesztivált tartottak, a Széchenyi tér és a Kárász utca tömve volt pavilonokkal, székekkel, padokkal, és persze vendégekkel. Akik már előző nap, vagy aznap, de korábban megérkeztek Szegedre, azok közül néhányan be is ültek egy kis kóstolóra, a többek

meg bejárták a belvárost a régi hangulatot felidézendő. Így aztán du. 2 óra körül a négy égtáj felől kezdtek el csoportosan, vagy egyenként szivárogni a Lófarához a kedves nénik és bácsik – akik hajdan szépreményű fiatalokként együtt szívták magukba a tudományt –, hogy rácsodálkozzanak egymásra és megkeressék a másikon egykori önmagukat.

Összesen harmincan gyűltünk össze, és megtisztelt jelenlétével bennünket két volt tanárunk is, *Tóthné Fábán Eszter* és *Bodnár László*. A halottainkon kívül a meg nem jelent évfolyamtársaink egy része igazoltan maradt távol. Volt továbbá, aki ürüggyel, és voltak olyanok is, aki többszöri megkeresésre sem jelentkeztek. Ennek a jelenségnek a pszichológiai háttere mellel megérdemelne egy tanulmányt, és erről az este folyamán szó is esett. Miután megcsodáltuk a megújult teret, a bámulatosan csicsás, helyesen szecessziós stílusú Reök palotát –

Csoportkép anno

Az avató tanács (balról): Kovács István, Karunk dékánja, Fodor Géza rektor, Csukás István és Leindler László dékánok

amely a Kar épületével együtt teljesen kivetkőzött az emlékezetünkben élő talponállós kocsmás szürkeségéből –, kezdődött az első foglalkozás, az önmagunk felismerésre bemutatása. (– Megismersz? – Te ki vagy? – Na, ki vagyok én?)

A beazonosítások után felálltunk a kari épület lépcsőire egy csoportkép erejéig, majd bevonultunk a kívül-belül megújult épületbe megkeresni a termet, ahol régen csaknem százan egyszerre hallgattuk tanáraink előadásait. Az első emeleti folyosón a jogi kar egykori oktatóinak emlékére kialakított pantheont végignézve először szembesültünk az-
zal, hogy a mi oktatóink túlnyomó

többsége is a túlvilágról figyel már az új és újabb nemzedékek mindennapos birkózását az állam- és jogtudománnyal, de főleg a hatályos joganyag részben kaotikus rendszertelenségével. Odaérve a hajdan volt nagyteremhez, elfogott bennünket az ún. vidámpark effektus, amikor is felnőve minden, gyerekként óriásnak látszó tárgy össze szokott menni. Többen ugyanis úgy éreztük, mintha ez a tanterem fele akkora lenne, mint volt.

Leültünk, és elkezdődött a közös emlékezés, először azokról a tanárainkról és évfolyamtársainkról, akik már nincsenek köztünk. Sajnos, elég sokan vannak. A megszokott protokoll sze-

Az ifjú jogászdoktorok

rint ezután egyenként kimentünk a katedrához, és beszámoltunk az elmúlt 15, némelyek esetében 45 év alatt velünk történekekről. Aki tudott valamit a távolmaradottakról, azt is meghallgattuk. Volt, aki rövidebbre, volt, aki hosszabbra fogta a történeteit. Néhány évfolyamtársunk levélben üdvözölt bennünket és adta tudtunkra, mi történt vele az elmúlt években.

Harsányi László évfolyamtársunk fénymásolatban kiosztotta a Csongrád megyei Hírlap 1974. február 2-i számát, amely a „Doktoravatás Szegeden, a JATE-n” című cikkében név szerint felsorolja az évfolyamunkat. Bár, mint az már kiderült, nem voltunk sokan, mégis, ahogy az általában a névsorosban állásnál szokott történni, az idő elszaladt, és a névsor végén állókra már nem jutott idő. A portás néni munkaideje ugyanis valahol az 'M' betűnél lejárta. A kaput becsukták, mi pedig átballagtunk a nem messze lévő Oldies nevű étterembe, és folytattuk az önvalomásokat hallgatását ott, ahol abbahagytuk. Így értünk a sor végére. A vacsora után előkerültek a régi, nem digitális, esetenként 6×9-es, fekete-fehér fotók, amiket szemüveggel, nagyítóval, kinek

mire volt szüksége, élvezettel böngészgettünk, továbbá kis és nagycsoportokban folytatódott a beszélgetés.

A konklúzió az, hogy az elmúlt évtizedek dacára többé-kevésbé mindenki megőrizte a külső vonásait és a belső, meghatározó tulajdonságait. Továbbá, hogy míg a korábbi találkozók a beszámolók elsősorban a karrierben és az egzisztenciában elért eredményekről, vagy gondokról szóltak, most ezek helyett inkább a család, az unokák, ha távol élnek, a velük *skype*-on, *messenger*-en való kapcsolattartás nehézségei, a nyugdíjas évek gondoljai és örömei, és a kedvenc időtöltések, hobbik részletezése volt a témája a társas-csoportos megdumálásoknak. Azért megállapíthatjuk – melyet az egyes beszámolókból elhangzott életpályák is bizonyítanak –, hogy egykori tanárainktól igen jó képzést és életre szóló alapokat kaptunk, amelyért mindannyian hálas köszönettel tartozunk.

A vacsora finom volt. A szervezők jól vizsgáztak. Megállapodtunk, hogy ezután biz' Isten gyakrabban fogunk találkozni. Majd meglátjuk... De azért így is jó volt együtt.

dr. Czene Klára, Süliné, dr. Feldmájer Livia és dr. Tözsér Erzsébet

Az egykori tanítványok gyűrűjében az örökifjú Tóthné Fábíán Eszter c. egyetemi tanár

„Volt egyszer, és még ma is van egy ÉVFOLYAM”: az 1979-es,

avagy szubjektív beszámoló a 40 éves találkozásonkról

Sok különleges nap van mindenki életében, de azok a legszerencsésebbek, akiknek az év minden egyes napja ilyen, mert ez lenne az igazi ideális állapot. Én ma már az utóbbiak közé tartozom, papíron közeledve a 67-hez, de lélekben maximum csak a 47. életévemhez. Mégis, a 2019. június 22. napjának 10 órai időponttal a jogi kar épületében kezdődő kis szakasza örökre előkelő helyre került be a napok közé. Ezen időpontban és helyen került ugyanis sor az évfolyamunk 40 éves találkozójára, ahol 38-an jelentünk meg. Közülük ketten voltunk egy barátommal és évfolyamtársammal azok, akiknek más-más ok miatt először adatott meg – mert megadtuk magunknak – ez a lehetőség.

Már csak ezért is volt önmagában egyedi és egyben különleges az alkalom, főleg egy olyan személynek, aki munkahelyét, lakóhelyét tekintve az egyike

volt azoknak, akik az országon belül a legmesszebbre ’keveredtek el’ és estek ki legjobban a vérkeringésből, a kapcsolattartásból, vagy éppen más ok miatt eddig kerülték az ilyen találkozásokat.

Egy ilyen találkozó híre, ténye eltérő mentalitásunk, habitusunk és személyiségünk ellenére látszólag nem okoz bennünk semmilyen extra reakciót, de ez csak a látszat, ha felismerjük, ha nem. Ez esetben nem csak az óhatatlan nosztalgiáról, életünk soha vissza nem térő legszebb 4,5 évének milliónyi szebbnél szebb élményeinek a felidézéséről és újra átéléséről, hanem azoknál jóval többről van ilyen alkalmak esetében szó. Ha észrevesszük és akarjuk, ha nem, tudatosan, vagy ösztönösen valamennyiünk ez alatt a pár óra alatt és az azt megelőző, illetve követő napokban is átmegy egyfajta számvetésen: annak megélésén és átélésén, hogy hon-

A találkozó résztvevői

nan indult, hová jutott a szakmájában, munkájában, családi életében, emberi kapcsolataiban. Szavakkal nehezen kifejezhető az a jobbnál jobb lélekemelő érzés, amit évfolyamtársaink beszámolóit hallgatva, vagy éppen a saját sorsunkat előadva átélünk és megélünk, mert azok – köztük még a személyes tragédiákat felsorolók is – hitet, erőt, reményt adnak, főleg azért, mert emberközéből, hozzánk közel állóktól származnak.

Kellemes beszélgetés

Ezt éltük át valamennyien már az üdvözlések, nem egy esetben a külső 'élég jelentős' megváltozása miatti kölcsönös 'bemutakozások' alkalmával, a 40 év alatt elhunyt 13 évfolyamtársukra történt néma felállásos megemlékezés, a meghívott oktatóink közül *Szabó Imrével* történt találkozás, majd előadása során, de legjobban érzékelhetően az egyes személyek hosszabb-rövidebb életút-ismeretesei alkalmával is. Még felszabadultabbá, és kötetlenebbé váltak a beszélgetések a Hági Étteremben elfogyasztott ebéd, majd az esti Dugonics téri, a JATE Klub teraszán folytatódott és végződött beszélgetések során.

Felémelő volt látni azt a sok-sok csillogó szemet és tekintetet, őszinte érdek-

lődést, az együttérzést, az örömet, sokszor a pozitív meglepődést egyes extra teljesítmények hallatán. Mert mint tudjuk, minden ember egyedi, így mi is azok voltunk és vagyunk a közösségben és egyénileg is, legfeljebb más-más úton, módon, területen. Voltak közülünk – büszkeségünkre többen is –, akik a szűken vett szakmánkban értek el kiemelkedő országos karriert és lett belőlük Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnöke, belügyminiszter, államtitkár, kormánypárt frakcióvezetője, megyei vagy helyi bírósági elnökök, ügyészségi vezetők, tanácsvezető bírák, Szegeden és más egyetemen oktatók, ügyvédek, ügyészek, önkormányzati vezetők és sokan mások velem együtt látszólag 'szürke eminenciások'. Mindezekkel együtt is szinte valamennyi évfolyamtársunk esetében elmondható egy közös, és szerintem legfontosabb, első helyen álló tulajdonság: konkrétan pedig az, hogy megmaradtunk annak az embernek, akik 1979-ben és azt megelőzően voltunk, felvértelve 40 év tapasztalataival.

Valami megmagyarázhatatlan lelki kapocs köt össze bennünket, az 1979-es évfolyam tagjait, közülük még azokat is, akikkel nem álltunk annak idején közeli baráti kapcsolatban. Mindez még akkor is fennáll és fenn is marad örökre, ha ezt nem mindenki érzi, mert lelkileg, alkatilag nem ilyen típus, de mint mindig mindenben, a tettek, a cselekedetek ezt önmagunknak is mindig be tudják és fogják is bizonyítani a mindennapi életben. Ma már velem együtt egyre többen vagyunk közülünk azok, akiket erre nemcsak személyes, vagy barátaink, évfolyamtársaink halála, tragédiája vagy az éppen aktuális koronavírus járvány ébreszt rá, hanem kezdve ezt önmagunkkal a napi taposómalomban is alkalmazva akarjuk így folytatni. Ehhez járulhat hozzá töb-

bek között a folyamatos kapcsolattartás és amint a helyzet majd engedi: az újabb találkozások létrehozása.

Napi szinten is átélni azt a különleges érzést, ami szinte az évfolyam-találkozó minden résztvevőjén látszott. Konkrétan pedig azt, hogy a jogi kar épületében, a város különböző pontjaiban járva, egymással beszélve és másokat hallgatva szinte kizárólag mindenki lélekben az 1970-es éveit élte át újra és újra. Nem nosztalgia ez, hanem valami egészen más, melyet máskor és máshol nem lehet tapasztalni. Főleg nem úgy, hogy mindez olyan módon ment végbe, hogy a különböző életutak, sorsok ellenére teljes empátiával és együttéléssel, egyúttal egyértelműen azt is éreztük, mintha tegnap találkoztunk volna utoljára, mert ott és úgy tudtuk folytatni, ahol 40 éve abbahagytuk. Ezt az érzést

Vidám múltidézés

kívánjuk minden utánunk következő évfolyamnak, nemzedéknek, mert ezek pótolhatatlan és vissza nem térő cselekedetek, alkalmak és érzések.

dr. Török Barnabás

Egy 25 éves évfolyam-találkozó margójára

Az 1989–1994 között végzett évfolyam 25 éves évfolyam-találkozójára 2019. június 1-jén került sor, melyet féléves szervezőmunka előzött meg. Nem találkoztunk gyakran, legutóbb a 15. évet szerveztük csak meg. Formálódott a 20 éves is, de közbeszólt – többek között – az új Ptk. hatálybalépése, ami éppen a szervezés időszakára esett, ezért a temérdek új kihívással szembenézve elsodródott a találkozó. A fentiek miatt is, nagyon vártuk már a 25. évet. A technikai vívmányokhoz igazodva, *facebook* csoportot hoztunk létre, ahol igyekeztünk megtalálni egymást, sok esetben sikerrel. A főszervező, mint mindig *Temesvári Kriszta* volt, és persze néhányan, szorgosan segítettünk neki.

Mindenki nagyon lelkes volt, és már előre nagyon örültünk a találkozásnak. Alig vártuk a nagy napot! A Lófara előtti téren gyülekeztünk, ahol már akkor megállapítottuk, jó lesz egy rövid bemutatót tartani, hiszen az idő múlása olyannyira átalakított (megszépített :) bennünket, hogy néhányunk kilétét hosszas tanakodás után is alig tudtuk megfejteni. Az *alma mater* épületében, megcélózván az Erdei termet tartottuk meg a szigorúan pár perces összefoglalót magunkról, majd végigsétáltuk a Kar emblematikus helyszíneit. A felújított épület (gondolok itt a panorámaliftre, és a III. emeleti társalgóra, ami régen nem volt kiépítve) nosztalgiával

töltött el bennünket, felelevenedtek a régi képek, emlékek hangulatok.

Közös fotózás után, átsétáltunk a Monster Étterembe, ahol már várt ránk a finom vacsora. A sztorik folytatódtak, nagyon örültünk egymásnak, jó volt hallani, hogy mindenki megtalálta a számítását az életben is. A beszélgetések jóval éjfél utánig tartottak, a bátrabbak hajnalban felfedezték az újonnan megnyílt Hungi Vigadó tánctermeit is.

És, hogy milyen volt egyetemistának lenni akkoriban? Mi a rendszerváltás évfolyama voltunk, 1989. október 23-án elsőököként mentünk az Aradi vértanúk terére átélni a történelmet, egy szemléletformáló világ kezdetén, épphogy 18 évesen. Nálunk vezették be először a kötelező egy középfokú és egy alapfokú nyelvvizsgát, ami igen nagy kihívás elé állított bennünket, hiszen abban az időben ritka kivételnek számított, egy már a gimiben megszerzett nyelvvizsga. Éppen ezért a lehetetlennel szembenézve, sokan az eszperantóhoz, lovárihoz nyúltak segítségül, hiszen azt viszonylag gyorsan el lehetett sajátítani. Oroszt tanultunk leghosszabb ideig előtte, de a 'divatja' a rendszerváltással annak is elmúlt.

A mi évfolyamunk volt az első abban is, hogy az adott évben felvett fiúk választhattak, az egyetem előtt, vagy utána mennek el katonának. A többség az utánra szavazott, bízva abban, hogy

addigra talán eltörlik a kötelező besorozást. Persze az előző évfolyam fiai még nem választhattak, ők a katonai szolgálat letöltése után kezdték velünk az első évet. Szóval ebből az következett, hogy a fiúk társasága igen látványosan kettéoszlott, a még nem katonák, az ún. 'kopaszok' voltak, mely jelzőt igen gyakran meg is kapták. Mára szerencsére beállt az egyensúly.

Az évfolyamunkat, mely kb. 140 fő körüli volt, 8 csoportba osztották. A csoportok állandók voltak a kezdetektől a záróvizsgáig, csoportvezető tanárral, aki időnként a JATE Klubba is velünk tartott. Mivel minden órán ugyanazokkal voltunk együtt, volt alkalmunk összerázódni, szoros baráti kapcsolatokba kerülni. Nem gyűjtöttünk krediteket, viszont aki 'elvérzett' valamely vizsgán a dékáni engedélyt is kimerítve, félévismétlő lett. Mivel azonban ugyanaz a félév egy év múlva következett csak, így egy teljes év maradt ki. Aki pedig az első két évben elérte a 7-es UV számot, azok végleg kiszóródtak a jogászképzésből. Mi voltunk az utolsó évfolyam, akiknek a képzés 9 féléves volt, ami azt jelentette, hogy a vizsgamennyiség a végére rendkívüli számúra duzzadt, ezért az utolsó félévben, a záróvizsgákat megelőzően, több szigorlatot is kellett tennünk. Hát ezt az időszakot azt hiszem kevesen sírjuk vissza.

Emlékezés az Erdei teremben

A lelkes csapat

Ami viszont örömteli volt számunkra, hogy nappalis hallgatóként nem fizettünk tandíjat, a jeles átlagra kapott ösztöndíjak kb. érték az akkori minimálbért, sőt 'kajajegyünk' is volt. A délelőtti előadásokon mindig azt szerveztük, hogy melyik étterembe ülünk be ebédelni, csapatostól. Ez nem menzát jelentett akkoriban, hanem bármely elegánsabb éttermet a városban, ahol 100 forintért akár két fogást is tudtunk enni, vagy egy főételt salátával amit pincérek hoztak ki. Azidőtájt nagy kedvencem volt a roston máj pirított velővel a Fasorban...

Akkor még nem volt *etr*, *neptun*, és *coospace* sem, volt viszont keményfedeles leckekönyv fotóval ('index'), ami mindenkiről minden vizsgát nyilvántartott, UV-lappal a végén. A vizsgajelentkezés sem elektronikus felületeken történt, hanem a csoportvezetők kapták meg a ki-

nyomtatott lapokat a vizsganapokkal, és a lehetőség megnyíltakor egy emberként vetette rá magát az egész évfolyam, közel-harcot vívván hogy az általa kiválasztott napra fel tudjon kerülni. A kép mostanra már mosolyt csal arcunkra, de akkor tényleg szinte harcként éltük meg.

Sokunknak az egyetemi évek jelentették az első sítáborokat (persze eleinte főleg Szlovákiába), az első nyugat-európai utazásokat, az első szerelmeket és életre szóló barátságokat. Számomra ezek voltak az egyetemi évek, életem egyik legszebb időszaka, amire – lehet, hogy már nem minden részletében pontosan, de – mindenkor nosztalgiával, megannyi szép történet felidézésével és nagy szeretettel így emlékezem.

Csodás időszak volt! Hamarosan újra találkozunk!

Dr. Hegedűs Andrea
egyetemi docens, évfolyamtárs

Bátyi Zoltán jogász-író pályaképe

Beszélgetés a jogi zsurnalizmus szegedi úttörőjével

Bátyi Zoltán, tősgyökeres szegedi jogász újságíró 40 évvel ezelőtt végzett Karunkon. E jeles évforduló alkalmából a vele készült interjút az alábbiakban közöljük.

– *Ha egy szegedinek a Báttyi Zoltán nevet említem, akkor bizonyára az író vagy az újságíró jut az eszébe. Hogyan támadt a jogi fakultásra jelentkezés ötlete?*

1956-ban születtem Szegeden, gyermekkoromat a város 'Angyalföldjén', Rókuson töltöttem. Szüleim a konzervgyárban dolgoztak, a családban egy jogász sem volt. Talán ezért is – biztosan furcsa ezt hallani-olvasni – eredendően építészmérnök szerettem volna lenni. Hamar ráészméltem azonban, hogy a reál tárgyak nem érdekelnek igazán, és a Vedres István Építőipari Szakközépiskolában töltött évek (1970–1974) alatt érlelődött meg bennem a gondolat, hogy jogász leszek. Akkoriban az volt a közvélekedés, hogy a jogász szakra csak gimnazista nyerhet felvételt, ezért tanáraitam a Karra történő jelentkezésemből presztízskérdést csináltak. Így utólag mondhatom, hogy szerencsére. A felvételi eljárás során 20 pontból 19,5-et értem el, amellyel 1974-ben bekerültem a szegedi jogi fakultásra. Ezt követően 11 hónap sorkatonai szolgálat következett Kalocsán, így tanulmányaimat ténylegesen csak 1975-ben kezdhettem meg.

– *Hogyan tört elő Önből az írás iránti érdeklődés az egyetemi évek alatt?*

– Első versemet 1975 júniusában, tehát az egyetemi tanulmányaim

tényleges megkezdése előtt írtam. A Délmagyarországban jelent meg. Ezt követően az egyetemi évek alatt a jogi kar képviselője lettem a Szegedi Egyetem c. egyetemi folyóiratnál. A későbbiekben érdeklődésem a próza felé fordult. Hallgatóként cikkeket, tárcákat jelentettem meg. Harmadéves koromra már egyértelművé vált számomra, hogy újságíró szeretnék lenni.

Az év jogász írója

– *A jogász szakmától való 'elfordulás' hogyan befolyásolta az egyetem befejezését?*

– Lehet, hogy nem annyira közismert tény, de a pályaelhagyás akkoriban sem volt ritka jelenség. Az újságírói professzió szakmai oldalát pedig már egyetemi hallgatóként megismerhettem, köszön-

hetően annak, hogy 1979-ben a Csongrád Megyei Lapkiadó Vállalatnál lettem ösztöndíjas. Ez a tapasztalat segítette elő, hogy 1980-ban a Csongrád Megyei Hírlap mint gyakornokot foglalkoztasson. Ugyanebben az évben, pontosan 40 évvel ezelőtt a jogi tanulmányaimat is befejeztem, *summa cum laude* minősítéssel avattak jogász doktorrá.

– *Ezt követően milyen pozíciókat töltött be a szegedi újságírói életben?*

– Ahogy említettem, újságírói pályámat a Csongrád Megyei Hírlap (1980–85) szerkesztőségében kezdtem, majd átszerződtem a Délmagyarország (1985–1989) napilaphoz. Később a Délvilág, majd Reggeli Délvilág (1989–1994) főszerkesztő-helyettese lettem. Dolgoztam a Magyar Televízió külsős munkatársaként, és a Szegedi Naplónál (1995–96) is, végül visszatértem a Délmagyarország (1996–2003) napilaphoz, ahol főmunkatársként álltam alkalmazásban. De írásaim megjelentek számos más újságban, folyóiratban is.

– *2003 óta a Szegedi Ítéltábla sajtótitkára. Mi indokolta ezt a váltást, és hogyan nyílt erre lehetősége?*

– Több mint két évtizedet töltöttem el a megyei újságírásban, és ez idő alatt kicsit belefásultam a 'napilapos' újságírói létbe. 2003-ban alakult meg a Szegedi Ítéltábla, és az akkori elnök, dr. Heidrich Gábor mondta el, hogy jogász végzettségű, a sajtót jól ismerő sajtótitkárt szeretne alkalmazni, és rákérdezett: nem vállalnám-e ezt a beosztást? Éppen új kihívásokat keresve, kifejezetten örültem ennek a lehetőségnek, ezért természetesen elvállaltam. Azóta is az ítéltábla sajtótitkári feladatait látom el. Bírósági tisztviselői tevékenységem mellett 2010-ig külsős munkatársként dolgoztam még a Délmagyarországnál is.

– *Miből áll egy bírósági sajtótitkár feladata?*

– Kiemelten fontos, hogy a bírósági döntések lényegének közzétételére közérthető formában kerüljön sor. Így a sajtótitkár feladata ezen kommunikációs anyagok megfogalmazása, amelyekhez én is a bírósági ítéletek rendelkező részében írtakat, valamint határozathirdetéseken elhangzottakat használok fel. Meghatározó szerep hárul a sajtótitkár-ra az egyes médiaszolgáltatókkal való kapcsolattartás terén is. Az ítéltábla az elmúlt 17 évben számos, kiemelkedő médiaérdeklődéssel kísért ügyet tárgyalt. Ilyenkor a határozathirdetésen részt venni kívánó újságírókkal az információcserét a sajtótitkár bonyolítja le, míg a távolmaradók interneten kapnak az ügy minden fontos részletére kiterjedő sajtó-összefoglalót.

Bátyi Zoltán: *Marinko avagy a halál-zsoldosa*

– *Az említett munkahelyi pozíció mellett jutott ideje szépirodalmi munkák elkészítésére is. Hogyan foglalná össze írói tevékenységének főbb eredményeit?*

– Első helyen a 'fontossági listán' a három novelláskötetemet említeném:

Táncol a Tisza (Quintus Kiadó, 2011.), *Hálózások a felhőn* (Boook Kiadó, 2016.), *Csókolj meg, Júdás!* (Areiön Kulturális Egyesület, 2018.). Ezen felül kiemelésre érdemesnek tartom a bűnügyi tárgyú köteteimet is: *Marinko, avagy a balál zsoldosa* (N3 PR-, Kommunikációs, Reklám- és Médiaügynökség Kft, 2013.), *Hóhércsárdás* (Agroinform Kiadó, 2015.). Utóbbi kiadvány a Csemegi-kódex hatálybalépését követő időszakról kezdődően dolgozza fel a hazai kivégzési módok történetét.

– *Milyen témák feldolgozása várat még magára a jövőben?*

– Tervezem a Szegedi Ítéltábla legérdekesebb büntetőügyeit feldolgozó kötet összeállítását. Ezzel összefüggésben már több ügy összefoglalásával elkészültem, azonban még hátravan például a 'kecskeméti halálkamion' ügy eseménytörténetének leírása. Szintén tervezem a 'balástyai rém' néven elhíresült, a fegyházban magával is végző sorozatgyilkos életének feldolgozását. Abban is bízom, hogy újabb kötetet

készíthetek a szegedi Csillag börtönről, amelynek működéséről, a bent lakók és az őket őrzők életéről is írtam könyvet *Arató László* kollégámmal: *A Csillag. Börtönkönyv* (Délmagyarország Kiadó, 2000.). Megjegyzem ugyanakkor, hogy mind a három munka esetében nagyon fontos személyiségi jogi rendelkezéseket kell betartani, és a munkámat a szigorú büntetés-végrehajtási szabályok is nehezítik, de azért reménykedem, hogy a terveim megvalósulnak. És persze a szépirodalomra is több időt tudnék szánni ősztől, amikor nyugdíjba megyek. Első regényemben édesapám igencsak kalandos életét szeretném feldolgozni, így bemutatva, mivel is kellett megküzdenie egy 'kisembernek' a 20. század viharában.

– *A Dialógus folyóirat és a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara ezen interjúval köszönti közelgő születésnapja alkalmából, jómagam pedig további sok sikert és jó egészséget kívánok!*

*Dr. Gál Andor
adjunktus*

A szerző, műveivel

Könyvkiadás

A szegedi jogi karon folyó tudományos és oktatói munkát sokoldalúan támogató Pólay Elemér Alapítvány töretlenül folytatta 2019-ben is tevékenységét. Alapítványunk országosan, sőt nemzetközileg is mind ismertebb szakmai könyvkiadói tevékenysége hívta életre a Jurisperitus Kiadót. Tudományos, szakmai sorozataink köteteit e kiadó gondozza. Újabb (al)sorozatokot is indítottunk azokban a szakmai szegmensekben, ahol a kari tudományos-oktatói tradíció ezt lehetővé tette. A régebbi és újabb kiadványaink megvásárolhatók karunkon a Jogi Információs Kabinetben, és megrendelhetők drótpostán (jik@juris.u-szeged.hu). Következzék a 2019. esztendő könyvtermése.

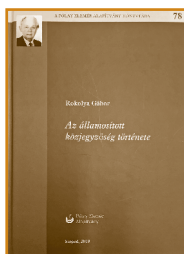
A Pólay Elemér Alapítvány Könyvtára

75. *Juhász Krisztina* (szerk.): Az első 25 év. A szegedi Politológiai Tanszék jubileumi tanulmánykötete

76. *Gál Andor*: A jogos védelem teleologikus megközelítésben

77. *Csatlós Erzsébet*: A konzuli védelem európai közigazgatása. Az együttműködések szervezeti és eljárásjoga az uniós polgár konzuli védelemhez való jogának tükrében

78. *Rokolya Gábor*: Az államosított közjegyzőség története

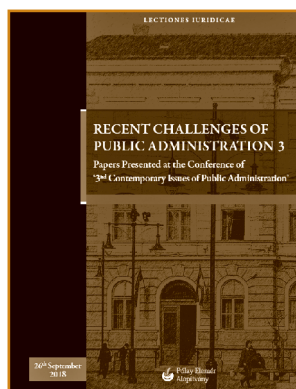

Fundamenta Fontium Iuris

13. *Csaba Cservák*: The Process of the Indirect Exercise of Democratic Power

Lectiones Iuridicae

23. *Erzsébet Csatlós* (ed.): Recent Challenges of Public Administration 3. Papers Presented at the Conference of '3rd Contemporary Issues of Public Administration' on 26th September 2018

24. *Kádár Noémi*: A közjegyző szerepe az Európai Unión belüli követelésbehajtásban

Ez alkalommal is szeretném megköszönni kedves egykori hallgatóinknak és más támogatóinknak anyagiakban nyújtott nagylelkű segítségét. Az esedékes szja-bevallások idején tehető 1% felajánlása tekintetében újólág szíves figyelmükbe ajánlom alapítványunkat, amelynek adószáma:

18459203-2-06

Dr. Balogh Elemér
egyetemi tanár

Az Európai Bizottság Magyarországi Képviselétének vezetője Karunkon

Az Európai Bizottság kommunikációs hálózatához tartozó Europe Direct irodák közreműködésével Európa-szerte számos ún. 'Párbeszéd a polgárokkal' rendezvény valósult meg az elmúlt évek során. Ennek keretében uniós biztosok, képviselővezetők, szakértők, EP képviselők találkoznak az Európai Unió polgárainak különböző csoportjaival, hogy az EU aktuális kérdéseiről, az előttünk álló kihívásokról, általánosságban az EU jövőjéről beszélgessenek. A rendezvénysorozat lehetőséget teremt arra, hogy a résztvevők visszajelzést adjanak az Európai Bizottság felé az uniós ügyek alakulásával kapcsolatos véleményükről, ugyanakkor első kézből kaphatnak válaszokat kérdéseikre az őket érdeklő témákkal kapcsolatban.

2016 nyarán *Navracsics Tibor* uniós biztos járt az SZTE-n egy ilyen rendezvény keretében, tavaly májusban pedig *Vytenis Andriukaitis* élelmiszerbiztonságért és egészségügyért felelős uniós biztos látogatott Szegedre, és az SZTE ÁOK, valamint az ország más orvoska-

rai képviselőivel találkozott és beszélgetett szakmai kérdésekről. 2019. február 19-én pedig *Zupkó Gábor*, az Európa Bizottság Magyarországi Képviselétének vezetője volt a Europe Direct Szeged iroda vendége. Képviselővezető úr két előadást tartott aznap városunkban: délelőtt a Karunk hallgatóival, oktatóval találkozott, délután pedig a Hansági Ferenc Szakképző Iskola tanulóival és pedagógusaival beszélgetett uniós kérdésekről.

„Európa a legjobb hely a világon?” — ezzel a kérdésfelvetéssel kezdte a képviselővezető jogi kari előadását. Válaszában különféle mutatók segítségével támasztotta alá, hogy Európa valóban kiemelkedően kedvező életér polgárai számára. A legfontosabb érv Európa mellett az a tény, hogy az Európai Unió tagországai területén a második világháború lezárása óta nem volt háború. A 'csatákat' ma már az EU intézményeiben szakértőink, diplomataink, politikusaink vívják, s noha hajlamosak vagyunk ezen konfliktusokat esetenként

Forrás: Dr. Zupkó Gábor prezentációja (2019. február 19.)

túlhangsúlyozni, szerencsésnek mondhatjuk magunkat, hogy az igazi harcokkal már csak a történelemkönyvek lapjain találkozhatunk.

Zupkó Gábor röviden bemutatta az EU intézményeket, az integrációban és a döntéshozatalban betöltött szerepüket. Hangsúlyozta, hogy minden egyes döntés és jogszabály megszületésekor Magyarország képviselői is jelen vannak, a folyamatnak ők is részesei (az Európai Bizottságban a magyar biztos, az Európai Tanácsban a miniszterelnök, a Tanácsban a miniszterek, az Európai Parlamentben pedig az általunk megválasztott képviselők tevékenykednek). Véleménye szerint ennek tudatában érdemes értékelni azon nyilatkozatokat, melyek 'Brüsszelt' nevezik meg minden rossz legfőbb forrásaként, az EU-t mint távoli, rajtunk kívül álló entitást emlegetve.

Gazdasági, demográfiai mutatók ismertetésével érzékeltette az előadó, hogy az Európai Unió egésze is nehezen küzd meg a globális versennyel. Ennek tükrében könnyen beláthatjuk, hogy az egyes tagállamok milyen csekély eszközökkel, erővel rendelkeznek ezen a szintén.

Ez még az EU legerősebb tagállamaira is igaz, pl. önmagában Németország sem tud már világviszonylatban jelentős gazdasági tényező maradni. Ezért létkérdés, hogy az unió országai együtt lépjenek fel a globális térben, mert a maga félmilliárdos lakosságával, jelentős kereskedelmi tevékenységével az EU így még versenyben tud maradni. Ebből a szempontból is rendkívül kedvezőtlen fejlemény a Brexit. Egy haszna a Brexit-folyamatnak azonban mindenképpen van az előadó szerint: a bennmaradó tagállamok a britek példáján láthatják, mit veszíthetnek az EU-ból való esetleges kilépéssel. Jól érzékelhetően visszaszorultak az Európai Unió elhagyására ösztönző hangok, még a legkritikusabb, a legerősebben EU-szeptikus politikusok is finomítottak diskurzusukon, az EU elhagyását már ők sem emlegetik. Nem véletlenül. Felmérések igazolják, hogy a polgárok még mindig nagyon sok előnyét látják az EU-tagságnak, és ez különösen igaz Magyarország esetében is.

Való igaz, hogy a 2008-ban kezdődő és évekig elhúzódó gazdasági válság átmenetileg visszavetette a polgárok biza-

Zupkó Gábor előadást tartott a Karon

kodását: egyre gyakrabban kezdték emlegetni a globalizáció negatív hatásait, felbukkantak az uniót elitista projekt-ként emlegető kritikák és a tagállami kommunikáció is gyakran erősítette, erősíti az EU elleni bizalmatlanságot. Az Európai Unió számos eszközzel igyekezett a felmerülő problémákat kezelni, amelyek révén mára már jelentős eredményeket könyvelhetünk el (az Európai Beruházási terv intézkedései, a beruházások hatékonyságát növelő rendelkezések, a munkahelyteremtés, a szociális pillérrel folytatott egyeztetések, stb.). A rendezvény résztvevői tájékoztatást kaptak még az Európai Bizottság ún. fehér könyvéről, amelyben az Európai Unió lehetséges útjai közül került néhány

felsorolásra a 2025-ig tartó időszakra vonatkozóan. A vitaindító, gondolatébresztő felsorolás elemeiben egy közös pont van: „Az alapfeltevés mindegyik forgatókönyv esetében az, hogy a 27 tagállam együtt, az Unió keretei között halad tovább.”

Azok számára, akik szeretnének folyamatosan naprakész ismereteket kapni az Európai Uniót érintő legfontosabb kérdésekről, Zupkó Gábor az alábbi információk forrásokat javasolta:

www.eu.hu

facebook.com/EuropaiBizottsag/

Szekeres Ildikó

irodavezető

SZTE NRTI, Europe Direct Szeged

Bécsi jogtörténész szegedi látogatása

Christian Neschwara professzor előadásai a kiegyezésről és az OPTK-ról

A Magyar Jogtörténeti Tanszék meghívására *Prof. Dr. Christian Neschwara*, a Bécsi Egyetem Jog- és Alkotmánytörténeti Intézetének rendkívüli egyetemi tanára és az Osztrák Tudományos Akadémia Osztrák Jogtörténeti Bizottságának tagja 2019 áprilisában Szegedre látogatott.¹ A bécsi egyetem oktatója tudományos munkáiban a magyar magánjog és az Osztrák Polgári Törvénykönyv (OPTK, 1811) kapcsolatát is eredményesen vizsgálta, így a Szegedi Tudományegyetem

jogtörténész-professzoraival, *Homoki-Nagy Mária*val és *Balogh Elemér*rel már korábban gyümölcsöző szakmai kapcsolatot épített ki. Emellett jelen írás szerzője 2015 októbere és 2016 januárja között az Osztrák-Magyar Akció Alapítvány (OMAA) Ernst Mach-ösztöndíjával a bécsi professzor támogatásával közigazgatási jogi összehasonlító kutatásokat folytathatott a 'császárvárosban.' E tudományos kapcsolat eredményeképpen érkezhettek a meghívott Szegedre, hogy a magyar joghallgatók számára egy blokk-seminárium keretében bemutassa az osztrák-magyar kiegyezést az osztrák fél szemszögéből (*Der österreichisch-ungarische Ausgleich in österreichischer Sicht*).

¹ A bécsi professzor szegedi programja az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító számú és „Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai” elnevezésű projekt keretében valósulhatott meg.

Homoki-Nagy Mária professzor asszony köszönti a résztvevőket

A blokkszeminárium első napján megismerhették a hallgatók az 1848/49. évi forradalomtól és szabadságharcától a kiegyezésig vezető folyamatokat, főként az Osztrák Császárságra helyezve a hangsúlyt. A második napon tartott német nyelvű előadásában Christian Neschwara a dualista államkonstrukció virágzását és bukását mutatta be, majd lezárásképpen a kiegyezés továbbéléséről és hatásairól beszélt.

A joghallgatók számára tartott kurzuson kívül 2019. április 17-én tudományos előadást is tartott német nyelven, amely a „Das österreichische ABGB – eine europäische Kodifikation (Az OPTK – egy európai kodifikációs ter-

mék) címet viselte. A jó hangulatú tanácskozást érdeklődő vita követte, amelyet Homoki-Nagy Mária professzor asszony, a Magyar Jogtörténeti Tanszék vezetője moderált. Az osztrák professzor előadásait kiemelt érdeklődés övezte a hallgatók részéről, ugyanis a Kari Tanácsteremben az egyes alkalmakon 30–40-en is részt vett. Ennek és vendégünk kedves személyiségének köszönhetően kellemes hangulatban telt el a meghívott szegedi tartózkodása, amely időszak alatt a vendéglátók igyekeztek Szeged szépségeivel is megismerkedetni az osztrák professzort.

*Dr. Pétervári Máté
adjunktus*

Szupercella

Vis maior a Lófarán

2019. szeptember 9.

2019 szeptemberének első hetében az oktatás elindulásával és a naptári ősz kezdetével mit sem törődve a nyár változatlanul kánikulai hőséggel szolgált. (Ez a szemeszter első heti óráinak látogatottságán is érezhető volt...) A szeptember 8-i, vasárnapi időjárásjelentés

azonban, ha nem is a hőmérséklet alakulásában, de a csapadék terén már változást jósolt másnapra. „Hétfőn kezdetben északnyugaton, majd délkelet, kelet kivételével másutt is kialakulhat zápor, zivatar. Több helyen megerősödik, a Dunántúlon néhol, valamint zivatar

környezetében viharossá fokozódik a szél. A legalacsonyabb hőmérséklet 12–21, a legmagasabb hőmérséklet általában 28–35, északnyugaton 24–27 fok között valószínű.” Délben már Szegeden is 30 fok feletti hőséget jelzett a Klauzál téri gyógyszerár sarki hőmérője, de akkor még semmi előjele nem volt a két órával később történeteknek.

Pedig a Dunántúlon már reggel többfelé zivataroktól volt hangos az ég, északnyugaton pedig már 25 fokot sem mutattak a hőmérők. Ráadásul – amint ezt a furcsa jelenséget a meteorológusok örömmel elemezték – az úgynevezett *undulatus asperatus* alakult ki. Ezt a viszonylag ritka felhőtípust, amit a magyar szakirodalom ’kevert hullámfelhőként’ ismer, nagyon látványos, heves, olykor félelmetes időjárási események kísérik. A Duna vonalát átlépve a középső országrészen délben robogott át a zivatarlanc, melyeket heves villámlás, többfelé felhőszakadás kísért.

Szegeden a kánikulai hőség mozdulatlanságát két óra körül pillanatok alatt pusztító erejű szél tépte szét. A felhőszakadás- és zivatarveszély miatt kiadott másodfokú riasztás megkésettnek bizo-

nyult. Egy óra alatt húsz mm csapadék ömlött az utcákra, a városi közlekedés és a környékbeli vasútforgalom is leállt, egyes városrészekben megszűnt az áramellátás. „Sokan megsérültek, az embereknek halálfélelmük volt” jelentette este a TV2.

A Kar épületét negyed háromkor érte el a hurrikán erejű szél. Hogy éppen ekkor, annak rajtam kívül a második emeleti Erdei-terem népes hallgatósága is tanúja lehetett. 14 órakor kezdődött a Civil társadalmak és mozgalmak c. kurzus és mivel az Európai civil társadalmak kurzussal összevonva került megtartásra, a nagyterem szépen megtelt. Az óra előtti szünetben a hőségre tekintettel a Tisza Lajos körút és az udvar felőli ablakok is tárva-nyitva voltak. Az óra kezdetén az utcai forgalom lármája miatt a körútra nyíló ablakokat kértem becsukni, majd elkezdődött az óra. A katedrán állva nem sokára arra lettem figyelmes, hogy az utolsó két ablak mintha hirtelen besötétedett volna, pedig nem voltak a függönyök behúzva. Aztán kiderült, hogy a Gutenberg utca irányából előgomolygó fekete felhő okozta a váratlan sötétedést. Ekkor még nem

A kari udvarra hullott tetőelemek

volt hangja a 'támadásnak', egyelőre csak a szél rázta egyre hevesebben az ablakok üvegeit. Gyorsan bezártuk az udvar felé még nyitva maradt ablakokat is. A felhők már olyan alacsonyan szálltak, hogy a zsinagógának máskor a második emeletről jól látható kupolája eltűnt a sötétségben. Felgyújtottuk a terem világítását – 14:45-öt mutatott az óra. Ekkor szakadt le az ég. (Utólag már tudható, hogy a viszonylag hosszabb ideig tartó, fülledt és párás periódust hirtelen felváltó markáns hidegfront egymásra hatása hozza létre a légkör egyik legfélelmetesebb jelenségét, az ún. szupercellák kialakulását.)

A lezúduló víztömeg zaja, a folyamatoszá vált villámlások és mennydörgések zaja, a körüli fákról letört, össze-vissza röpködő ágak, gallyak érthető rémületet keltettek a teremben. Főleg, amikor egy ablak nem bírva a rá nehezedő szél nyomását, betört. Tanácsolni akartam, hogy üvegszilánkok ellen védekezésül esetleg be kellene húzni a függönyöket,

de inkább a terem elhagyására szólítottam volna fel a hallgatókat, ha hallani lehetett volna bármit is a zűrzavarban. Ekkor minden korábbinál nagyobb csattanás és dübörgés hallatszott, elsőre azt lehetett gondolni, hogy villám csapott az épületbe. A 207-es teremből két ajtón keresztül lehet közlekedni, mindenki a hátsó kijáraton igyekezett minél hamarabb kijutni (a hallgatók köztudottan kedvelik a termék utolsó sorait). A lift nem működött. Ennek az volt az oka, hogy kari épület déli oldalának a tetőzetét kb. száz négyzetméteren letépő szél hatalmas csattanással az udvar közepére dobta a padlástér egy részét is, amely az udvar szemben lévő részén működő liftet is használhatatlanná tette. Rossz elgondolni, mi történhetett volna, ha személyszállítás közben éri sérülés az üvegliftet...

Természetesen a többi teremben tartott előadások is félbeszakadtak, a hallgatóság így a lépcsőházban és a földszinti folyosókon torlódott össze,

A sérült tetőszerkezet

ugyanis a közel négy óráig folyamatosan ömlő esőben csak a legmerészebbek mertek az épület elhagyására vállalkozni. Végül személyi sérülés nélkül zárult a kar történetének e katasztrofális napja, de az életveszélyessé vált központi épület súlyos károkat szenvedett. A következő három nap órái elmaradtak, a Dékáni Hivatal, a Tanulmányi Osztály, és a Jogi Információs Kabinet a Bocskai utcai épületben kapott menedékjogot, a tanórák pedig a társkarok épületeibe, illetve egyetemen kívüli épületek terméibe kerültek elhelyezésre.

Dr. Révész Béla
egyetemi docens

*

A 'supercella' idején éppen az egyik gyakorlati órát tartottam a 2019/20. tanév első félévének második hetében. Egyébként ez a hétfő egybe esett az önkormányzati választások előkészülete keretében az ajánlási ívek benyújtása jogvesztő határidejének utolsó napjával, mi több: utolsó óráival.

A gyakorlati tanóra már a végéhez közeledett. Háromnegyed háromkor észrevehetően megélénkült a szél, ezért a nyitva lévő ablakokat becsuktam. Közben láttam, ahogy az utcán a hirtelen ébredt vihar a hulladéktároló kukákat könnyedén felborította, valamint a parkoló autóknak sodorta. Ugyanezekben a másodpercekben üvegtrés hangja hallatszott a zárt udvar felől. A légköri jelenség bentről is észlelhető része összesen egy percig sem tartott.

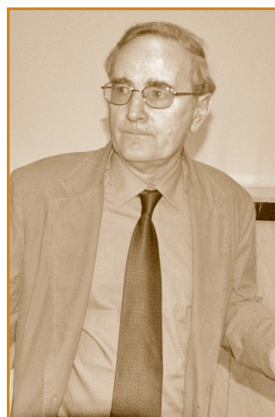
Az üvegcsörömpölés miatt kimentem a második emeleti folyosóra, miként többen is. Akkor láttam, hogy nem egy hirtelen becsapódott ablak üvege tört

ki, mint előzőleg véltem, hanem a tetőszerkezet egy része az udvar talaján hevert, a liftakna megsérült, a lépcsőház feletti tetőrész eldeformálódott. Az órát röviden befejeztem, mivel egyébként is csak néhány perc maradt volna hátra, a hallgatókat pedig megkértem: a földszinten gyülekezzenek. A Dékáni Hivatal munkatársai is erre szólították fel az ingatlanban tartózkodókat, így hamarosan a földszinten összegyűlt körülbelül hetven-nyolcvan fő. A kezdeti tanácsstalanságot követően meggyőződünk arról, hogy a vihar elült, s újabb tetőszerkezeti elemek nem hullnak, így körülbelül félórányi várakozás után a hallgatókat kiengedtük azzal, hogy aznap már biztosan nem folytatódik az oktatás. Az órákra érkezőket szintén távozásra kértük — értve a többes szám alatt a még ott lévő tanárokat, hivatali munkatársakat, valamint a hallgatói önkormányzat irodájában dolgozókat, akik szintén segítettek. Csodával határos módon senki sem sérült meg.

Hamarosan megérkezett a dékán asszony és az egyetem műszaki igazgatóságáról valaki. Ők áttekintették a helyzetet, felmentek a tetőtérbe is, ahol megsejlelték a beállt kárt (a bádoggal tetőfedél egy szobányi alapterületen hiányzott), majd megköszönve a közreműködésemet, a további oktatási munkavégzés alól mentesítettek. A vihart követően körülbelül másfél órával hagytam el a Kar épületét, a tűzoltók ekkor még nem érkeztek meg, ezért néhányan az utcán biztonsági szalaggal vették körbe az ingatlant. Ekkor láttam, hogy a tetőt borító, hiányzó fémlemezek az utca túloldalán landoltak.

Dr. Antal Tamás
egyetemi docens

Várady Tibor (1939) vajdasági magyar származású jogtudós, jogász és író. Egyetemi pályáját Jugoszláviában kezdte. A Belgrádi Egyetemen tanult, majd Újvidéken egyetemi tanárként nemzetközi magánjogot és nemzetközi kereskedelmi jogot oktatott. Az újvidéki Új Symposion avantgarde folyóirat egyik alapító tagja és szerkesztője. Doktori és mester fokozatát az Egyesült Államokban, a Harvard Egyetem jogi karán szerezte. Az Emory és a Közép-Európai Egyetem professzora. A nemzetközi választottbíráskodás egyik legnagyobb szak tekintélye, továbbá tagja a Szerb Tudományos Akadémiának. 1992 júliusától 1992 decemberéig Jugoszlávia igazságügyi minisztere Milan Panić kormányában.

A Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogi Tudományi Kara Várady Tibor professzornak Civis Academicus Honoris Causa-díjat adományozott; átadásakor, 2019. október 3-án tartott beszéde következik.

Frázisok és emberek

Reflexiók személyes emlékek nyomán

Nagy megtiszteltetés számomra ez az elismerés. És hadd tegyem hozzá, hogy ez nem frázis. Őszintén fontos számomra az is, hogy ezt az elismerést Szegeden kapom. Mindig tudtam, hogy a családomnak erős szegedi kötődései vannak. Amikor néhány évvel ezelőtt nagyapám naplóját kezdtem olvasni, pontosabban kerültek elélem ezek a kötődések. A naplót az újvidéki Forum kiadó meg is jelentette, és a szöveghez *Sajti Enikő* szegedi történész professzor tett lábjegyzeteket, melyek a történelmi háttérrel magyarázzák.

1943. IX. 21-én ezt jegyezte fel a nagyapám: „Ma van boldogult jó atyám születésének 114-dik évfordulója. Született Szegeden 1829. IX. 21-én. Szeged Alsóvárosi plébánián keresztelték.” Tehát szegedi a dédnagyapám. Aztán ott van a Naplóban egy 1944-ben tervezett szegedi utazás, melyet a történelem meg-

hiúsított. Nagyapám naplója szerint: „Tervünk ugyanis az volt, hogy III. 24-én nagyobb társasággal [...] Szegedre megyünk, mert Szegeden az ott megjelent Délvidéki Szemle, a Dugonics Társaság és a Szenteleky Társaság, a DMKSZ együttes rendezésében délvidéki szellemi találkozót rendez III. 24, 25 és 26-án. Erre engem is felkértek, hogy „a nemzetiségi kérdéssel kapcsolatos vitában én mondanám el a bánati magyar kisebbség sorsának alakulását a múltban és a jelenben”. Az előadás megtartására Batizfalvy János egyetemi tanár a szegedi női klinika igazgatója kért fel levélben. [...] De közbejött III. 19. és a határ lezárása.”

És hadd tegyem hozzá – némi habozás után – hogy a nagyapám a szegedi államfogházban is megjárta. Erről egy visszaemlékezés van az 1945. december 12-i naplóbejegyzésben. Nagyapám arról ír, hogy (és most idézek): „Kezembe akadt

a dr. Pap Gézával vívott párbaj után, az ügyész által kiadott vádirat. Nagyon hullámzó volt akkoriban – 1902 – a megyei ellenzék harca. A Nagybecskereki Hírlap felelős szerkesztője voltam. A lap keményen támadta az akkori megyei szellemet. Karlsbadban gyógykúrán voltam s távollétemben dr. Hollaender László ellenzéki kemény cikket írt volt az újságba, s e támadás miatt Pap Géza – akkor országgyűlési képviselő – lovagias elégtételt kért. A cikkíró vonakodott, s Karlsbadból én vállaltam a provokálást. Hazaérkezve – 1902. VI. 17-én – a regatta házban megvívtam a kardpárbajt, amely Pap homlokán történt sérülésével végződött. Ültem ezért a szegedi államfogházban tán 4-5 napot. Ezóta a vádat képviselő Wiedorn Adolf ügyész, a párbajnál jelen volt dr. Haidegger Lajos, dr. Iványi Mór orvosok, Dellimanics Lajos főispán, Poroszkay Béla megyei ügyész, Alföldy Ede, dr. Kardos Samu segédek, s dr. Pap Géza is különböző földekben pihennek. Csak én maradtam itt s írom e visszaemlékezést.”

Egyébként a párbajnál (mely akkor tilos volt) jelen voltak párbajsegédként igen neves jogászok is. Köztük Alföldy Ede, aki ismert bíró volt, emellett több könyvet és 50-60 tanulmányt jelentett meg jogtudományi folyóiratokban. Amikor megtaláltam a párbajvétséggel kapcsolatos iratokat, azt is megállapítottam, hogy nagyapámat pontosan 5 nap államfogházra ítélték. Ő akkor 35 éves volt. Papp Géza, a párbaj másik résztvevője szintén államfogházba került (3 napot kapott). Az ítélet szerint, a homlokán ejtett seb „két nap gyógyulási időt igényelt”. Mivel érdekelt, hogy milyen lehetett nagyapám sorsa a szegedi államfogházban, kutattam egy kicsit. Azt láttam, hogy azoknak, akik párbajvétség nyomán kerültek államfogházba, nem

kellett rabruhát viselniük, és bort is rendelhettek – naponta maximum öt litert.

Szóval a családom számára nem volt ismeretlen Szeged.

Az én személyes kapcsolataim Szegeddel nagyrészt a jogi karhoz kötődnek. A hatvanas évek második felében az Újvidéki Egyetem Jogi Kara külföldi kapcsolatokat is igyekezett építeni. Szegedre és Halleba látogattunk (Halle akkor Kelet-Németországban volt). A sorrendre már nem emlékszem. Halleval kezdem. Ott a jugoszlávnál keményebb kommunizmust és megingathatatlan protokollhűséget tapasztaltam. Hárman utaztunk, a berlini Schönefeld repülőtérén egy sofőr várt, és rögtön megkérdezte, hogy rangban ki közöttünk az első, ki a második, és ki a harmadik. Erre a kérdésre nem készültünk, el akartuk kerülni a választ, de ez nem sikerült. Addig nem ülhattunk be az autóba, míg ezt el nem döntöttük, mert ettől függött, hogy ki hova ül. A sofőr az egyetemig vitt, és ott a dékán fogadott. Nekem másnap egy előadást kellett volna tartanom a jugoszláv belső kollíziós jogszabályokról, és a dékán elkérte az előadás kéziratát, hogy elolvashassa. Nem volt kéziratom, csak jegyzeteim voltak. A dékán közölte, hogy mindenképpen el kell, hogy készítsek egy kéziratot, melyet át kell adnom, hogy később felolvashassam. Gyermekkoromban a magyar és szerb mellett a német is bevett társalgási nyelv volt Nagybecskereken, három nyelvet használva nőttem fel, így egy előadást meg tudtam még valahogy tartani, de egy német szakszöveg nyelvtanilag is helyes megírása a képességeim felett álló feladat lett volna. Ezt el is mondtam, a dékán mondta, hogy majd segítenek. Utasított egy tanársegédet, hogy segítsen a német szöveg megfogalmazásban. Így be lettek tartva a szabályok, az előadá-

som írásban is olvasható (és talán ellenőrizhető) volt, mielőtt szóhoz jutottam volna. A tanársegéd névére már nem emlékszem, de arra igen, hogy rokon-szenves volt, és azt is elmondta, hogy gyermekáldást vár, feleségének néhány héten belül kellett szülnie. Ez adminisztratív kötelezettségeket is vont maga után. Akkoriban még nem lehetett előre tudni, hogy kisfiú vagy kislány születik, viszont a hatóságokat előre kellett tájékoztatni. A fiatal német kollegámnak a várt szülés előtt három héttel (ha jól emlékszem) tájékoztatnia kellett az anyakönyvi hivatalt, hogy mi lesz a gyermek neve ha lány, ha fiú, és milyen neveket választanak, ha ikrek (két fiú, vagy két lány, vagy egy fiú egy lány). Rend volt. Az előadásomat megtartottam.

Szegeden is kommunizmus volt, de kevesebb protokoll – és hát itt relevánsabb volt az is, hogy magyar vagyok. Magarašević tanárral tettem az első látogatást – én akkor tanársegéd voltam. Magarašević volt az Újvidéki Jog Kar első dékánja. Nemzetközi jogot tanított. Valamennyire magyarul is tudott. Ő is protokollbarát ember volt, de inkább polgári családbeli illetet követett. Szabadkai szalonkommunista volt. Az első látogatás kapcsán több szegedi kollégára emlékszem, leginkább Nagy Károlyra. Elsősorban ő volt a vendéglátó szerepében. Vélhetően azért, mert nemzetközi jogot tanított. Nem tudom, hogy már első látogatásunkkor vagy később, de vele volt Bodnár László (akkor tanársegéd, ma *professor emeritus*) is. Találkozásunk kereteit nem csak a nemzetközi jog témavilága szabta meg. Nagy Károly a házába is meghívott – meghozzá disznóvágásra – és ezúttal más témák is felmerültek.

Sok mindenről beszélgettünk Szegeden. Mindenre már nem emlékszem.

Szóba kerültek országokat és ideológiákat túlélő jogász témák – és szóba kerültek képletek is. Ebben az időben Újvidéken – és legalább annyira Szegeden is – képletek uralkodtak, de több értelmiségi élete a képletek ellen irányult. A szembeszegülésnek az első feltétele a képletek látása és megértése. És ez talán könnyebb volt a kommunizmus alatt – mert durvábbak, feltűnőbbek, felismerhetőbbek voltak a képletek. Persze egy kicsit óvatosan kezeltük ezt a témát, mert nem igazán ismertük még egymást. De azért beszélünk uralkodó képletekről, frázisokról. Mindezt azért mondom, mert az évek során többször láttam magam körül túl sok képletet és képleturalmat, és többször próbáltam írni képletvilágról, frázisvilágról, és a szembeszegülések lehetőségeiről. Szeretnék ezúttal is megosztani néhány gondolatot erről a világról, melyet egész életemben figyelemre érdemesnek tartottam. Abban is reménykedem, hogy ezzel a szűkebb szakmán kívül is esélyem lehet valamilyen érdeklődésre.

De előbb megemlítem, hogy szóba került a jogászmultunk is. Erről Nagy Károly és Magarašević professzorok többet tudtak mondani. Én jogáspályám elején voltam. Elmondtam, hogy a jogász-szakmámat a családi ügyvédi irodában kezdtem. Nagypapám 1893-ban nyitott irodát, és ez a családi iroda 2014-ig működött. Hadd tegyem hozzá, hogy valamiképpen (ezt szinte csodának nevezhetem) minden irat fennmaradt, és az utóbbi években dokumentum-próza köteteiket igyekszem összeállítani az irattárra támaszkodva.

Családi hagyományok révén a joggyakorlat nem volt számomra ismeretlen, de 1962 nyarán kezdtem közvetlen közletről látni, miután diplomáztam és gyakornok lettem az apám irodájában.

Azt hiszem beszéltem szegedi kollégáimnak az egyik első ügyemről, melyben azt láttam, hogy a jognak korlátai is vannak – és ezeket másként látják szakmán kívül és belül. Ez az ügy – mely vacsora közben került szóba – úgy indult, mint egy válóper, de aztán láttam, hogy mégsem erről van szó. Egy körülbelül korombeli szerb tisztviselő keresett fel, aki a város szélén lakott, és akadozva, többször megállva, de a végén kimondta, hogy megcsalta a felesége. Kételyei sem lehettek, mert látta az eseményt a szomszédos kertben egy szénakazalnál. Hogy valahogy kilépjek a kellemetlen hangulatból, egy semlegesebb terepre, a jog színterére léptem át, és magyarázni kezdem, hogy hogyan lehetne válópert indítani. Az ügyfél azonban azonnal félbeszakított. „De hát én nem akarok válni doktor úr!” – mondta. (Mellesleg, akkor még nem voltam doktor.) Itt én bizonytalanodtam el, és megkérdeztem, hogy mit akar? Mondta, hogy azért jött el, mert hallotta, hogy ez tekintélyes ügyvédi iroda, és bízik benne, hogy jogásként ki tudom jární, hogy a felesége többé ne csalja meg. Ekkor értettem meg igazán – és ezt később több tapasztalatom igazolta – hogy a jognak korlátai is vannak. Körülbelül egy fél évig dolgoztam csak ügyvédjelöltként. Utána átjöttem Újvidékre tanársegédnek, de a családi ügyvédi iroda továbbra is fontos maradt számomra.

És most ismét a képletek világára és frázisokra térve, elmondanám, hogy szegedi látogatásaim alatt az egyik vizsgázó téma az öngazgatás volt. Ebben én is és a szegedi kollégáim is, egy eredetibb és érdekesebb kommunizmus keresését láttuk. Tito letért a sztálini mezsgyéről, saját utat keresett – és ez érdekes volt. Az öngazgatás jelen volt az egyetemeken is, és voltak különböző

hozadékai. Oktatói kérdésekben csak a tanárok döntöttek, de vagyoni kérdésekben mindenkinek egyforma szavazati joga volt. Többször meséltem egy portásról, aki roppant szeretett szavazni, és nemigen lehetett rábírní, hogy ne éljen minden lehetőséggel. Felemelte a kezét az „igen”, a „nem” és a „tartózkodom” mellett is. Viszont emlékszem egy takarítónőre is, akinek voltak valóban hasznos javaslatai, és többször többségi támogatást is nyert. Részletesebb törvény az öngazgatásról csak 1976-ban született, de az öngazgatói gyakorlat jelen volt már a hatvanas években is. Különösen izgalmas volt a kérdés, hogy milyen hozadékai lesznek az öngazgatásnak a gondolatszabadság terén. A kemény kommunista keretek nem mozdultak igazán el, de valamilyen mozgástér mégis alakult. Felhoznék egy pozitív példát. A tantestület elé került a kérdés, hogy maradhat-e Székely László tanársegéd (szociológiát tanított), miután azt állították róla, hogy kommunista-ellenes és rendszerellenes véleményeknek adott hangot. Öngazgatás nélkül simán ki dobták volna. A pártszervezet (melynek tagja volt az oktatók nagy többsége) arra az álláspontra helyezkedett, hogy nem maradhat. Viszont a döntés a tantestület kezében volt. Több mint egy óráig vitatkoztunk egy eljárásjogi kérdésről (melynek valójában döntő fontossága volt). Az volt a kérdés, hogy titkos, vagy nyilvános szavazás lesz. Nyilvános szavazás esetén, a párttagoknak nemigen lett volna választásuk. Valamelyik kollégánk egy Marx idézetet tett az asztalra – a titkos szavazás mellett. Tehát ha igazi marxisták vagyunk, titkos szavazás kell, hogy legyen. Én is a titkos szavazás mellett voltam. Ez lett, és Székely Laci megúsza. (Néhány évvel később mégis el kellett mennie.)

Ennek a helyzetnek a Belgrádi Egyetemen volt egy még látványosabb példája. Nyolc ismert disszidensnek sikerült az egyetemen maradnia, mert az öngazgató testület nem szavazta meg, hogy kидobják őket. (Később a Szerb Parlament egy külön törvényt hozott a nyolc disszidens oktató elbocsátásáról.) Nyugaton is érdeklődést keltett az öngazgatás, valamennyire ezt az irányt követte a németországi vállalatokban a *Mitbestimmung*. És természetesen érdekes téma volt az öngazgatás szegedi látogatások alkalmával – és akkor is, ha szegedi kollégák látogattak Újvidékre. Én nem igazán hittem az öngazgatásban – de érdekesnek tartottam, és közben vártam, hogy kiderüljön, hogy mi is ez? Nem derült ki – és ebben nagyon nagy szerepe volt annak, hogy politikai szílamok igyekeztek bitorolni a jog térségét, és hogy a jog ezt megengedte.

A Társult Munka törvény meghozatalát (1976-ban) nagy várakozás előzte meg. Engem is nagyon érdekelt, és – miután a gyakorlatban nem alakult ki világos kép – azt vártam, hogy ha majd a jog területére kerül a kérdés, akkor végre látni fogom, hogy mi is ez. De a törvény szakaszai és fejezetei zömmel csak ideológiai álláspontokat ismételtek, és meg sem kísérelték, hogy jogszabályokat faragjanak. Azt hiszem itt egyértelműen a jog felségterületének bitorlásáról volt szó. Amikor ezt a törvényt meghozták, az öngazgatás eszméje szent volt és sérthetetlen – és ezért nem volt arra lehetőség, hogy a törvényalkotók komolyan is vegyék azt amiben hittek (vagy amiben hinni illett). Nem lehet valóban szembesülni egy problémával, ha csak hitet követünk, és ki van zárva minden kétely.

Az öngazgatás valóban érdekes és eredeti elképzelés volt, és a jogszabályba öntés kísérlete arra adhatott volna

alkalmat, hogy ez valósággá váljon – de egyszersmind talán arra is, hogy kiderüljön, hogy ez mégsem reális elképzelés. Ezt a kockázatot nem vállalták a jogalkotók. Ahelyett, hogy jogi normákon belül igyekezzenek értelmet adni az öngazgatásnak és hogy egy működőképes mechanizmust igyekezzenek alkotni, a törvényhozók a törvényszakaszok számottevő részében nem jogi normákat, hanem az öngazgatás felé tett hűségnyilatkozatokat fogalmaztak. Ennek egyik példája a 45. paragrafus, mely azzal foglalkozik, hogy milyen tényezők alapján lesz kiszámítva a jövedelem. A 45. § 1. és 2. bekezdésében ez áll: „A jövedelem a társadalmi össztermék része, melyet a munkások a társult munka alapszervezeteiben pénzalakban nyernek mint társadalmi elismerést munkaeredményeikért valamint az össz-társadalmi munka eredményeiért a szocialista árutermelés feltételei között melyet a társadalmi munka alapszervezeteiben a munkások irányítanak a társadalmi javakkal való rendelkezés joga alapján. A társult munka alapszervezetében a munkások attól függően szereznek jövedelmet, hogy mennyire produktív a folyó munka, milyen sikeres az igazgatás és a társadalmi eszközökkel való gazdálkodás a saját és társadalmi holtmunkával az alapszervezetben, csakúgy mint a munka és az eszközök társulásának más alakjaiban, a jövedelem függ továbbá a termelés állandó alkalmazkodásától, és egyéb tevékenységek gyakorlásától piaci feltételek között, a társadalom szükségleteitől, és a viszonyoktól melyeket a munkások öngazgatást gyakorolva rendeznek és melyekről döntéseket hoznak a társadalmi-politikai közösségekben.”

Tehát így lett megállapítva, hogy kinek mekkora lesz a fizetése, ki mennyi pénzt kap az öngazgatói világban – a társult

munka szervezetekben. És most – kilépe az iróniából – azt mondanám, hogy ez az a hozzáállás, mely miatt nem volt igazi esélye az öngazgatásnak. A jogi normák terében politikai álláspontok, gazdasági kívánságok, jelszavak és más betolakodók helyezkedtek el. Nem maradt semmilyen tér tényleges kérdések megfogalmazására és megválaszolására.

Ezzel, a jog területét (is) bitorló frázisvilággal akkoriban még nem foglalkoztam jogi szakcikkemben. Ennek szenteltem viszont egy irodalmi próbálkozást, az *Egérszürke szoba titka* c. könyvet, mely a hetvenes évek közepén jelent meg magyarul is és angolul is, és Szegeden is bemutatásra került egy Symposium est alkalmával. Egy jogi tanulmányban csak később (2002) tértem vissza erre a témára, mert ennek szenteltem székfoglaló beszédemet amikor a Szerb Tudományos és Művészeti Akadémia rendes tagja lettem. Egyébként, nem csak a kommunizmus idején merültek fel kételyek abban a tekintetben, hogy valóban jog áll-e a jog felségterületén. *De iure belli ac pacis* c. híres könyvének előszavában Grotius kimondja, hogy sokan becsméréssel néznek a nemzetközi jogra, abban a hitben, hogy a pusztá név mögött nincsen valóság. Tehát jog-nak hívják, ott van, ahol a jognak kellene lennie – de nem igazán jog, ami ott van. Grotius ezt 1625-ben írta.

Visszatérve a kommunizmusra, 1917. november 11-én a Szovjetunióban törvény születik, melynek a címe: „A harcról a burzsoáziával és annak ügynökeivel, akik szabotálják a hadsereg étellel való ellátásának folyamatát és akadályozni akarják a béke megteremtését.”¹

1 Eredetiben: О борьбе съ буржуазіей и ея агентами, саботирующими дело продовольствія арміи и препятствующими заключенію мира.

E cím mögött az ember a jogi szakma szinte teljes tagadását érzi. A jelszavakat minden idomítás és szublimálás nélkül helyezik a jog felségterületére. Nem csak arról van szó, hogy a politika parancsol tartalmat jogi kifejezésformákba – maguk a kifejezésformák is félre lettek sörpörve. Hogy egy későbbi példát hozzak fel, 1987. június 30-án a Szovjetunió ezzel a címmel hozott törvényt: „Törvény össznépi vitáról az állam életének fontos kérdéseiről.”²

De hadd tegyem azt is hozzá, hogy a jog felségterületének bitorlása nem olyan jelenség, mely csak a kommunizmusra korlátozódik. Különösen sok politikai kísértést hoz a törvénycikkek címe – mert erről sokkal több ember értesül, mint a törvénycikkek tartalmáról. Mindössze másfél hónappal a 2011. szeptember 11-i terrorista támadás után, az amerikai Kongresszus *Ashcroft* igazságügyi miniszter javaslatára törvényt fogadott el, melynek címe: „USA Patriot Act”. Azaz: Az Amerikai Egyesült Államok Patrióta Törvénye. E törvényt többen azzal bírálták, hogy polgári jogokat és szabadságokat áldozott fel a terrorizmus elleni harc oltárán. Maga a cím tulajdonképpen egy akronim (mozaikszó), egy nem igazán elegáns próbálkozás, hogy olyan kezdőbetűkkel induló szavak sorakozzanak, és olyan sorrendben, hogy ebből összeálljon a „USA PATRIOT ACT”. Tehát a teljes cím: *Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act of 2001*. Ezt így fordíthatnám: „2001-es törvénycikk Amerika egyesítéséről és erősítéséről megfelelő

2 Eredetiben: О всенародном обсуждении важных вопросов государственной жизни.

eszközök biztosításával, melyek szükségese, hogy feltartóztassuk és megakadályozzuk a terrorizmust” (azt hiszem, a fordítás nem sokkal ormótlanabb, mint az eredeti). Ezt egy *performance* mutatóványnak is nevezhetném, melyet a jog területére tolatkodók mutattak be. Nem igazán sikeres és elegáns, mert a szavak választását csak kisebb részben a tartalom, nagyobb részben a kezdőbetű határozta meg. Azt mondhatnám, hogy ezúttal nem csak maga a jog, hanem valamennyire az angol jogi szaknyelv is ki lett lakoltatva.

Szóval fel kell ismernünk, hogy a jog felségterületén jogásznak maradni nem egy adottság, hanem egy komoly feladat.

Amikor az Újvidéki Jogi Karra kerültem, nem volt nehéz látni a körülöttem alakuló szólam- jelszó- és frázisvilágot, de arra nem éreztem esélyt, hogy tanársegédként, nem-párttagként, kisebbségi-ként, megpróbáljam – mondhatnám revizionista hozzáállással – a jog számára visszafoglalni teszem fel az alkotmányjog, vagy a jogszociológia területét. A nemzetközi magánjogot választottam, melyet elkerültek a politikai lendületek, és ahol olyan kísértés sem volt, hogy hazafias mozaikszó legyen egy törvénycikk címe. Később meg is szerettem a nemzetközi magánjogot. Szegedi látogatásaim idején nemzetközi magánjogon voltam tanársegéd, majd később docens.

Volt még egy téma, mely az első szegedi látogatásom alkalmával még nem, de később többször szóba került. A magyar nyelvű oktatás. Miután tanársegéd lettem és kezdtem megismerni az egyetemi környezetet, esélyt láttam arra, hogy párhuzamos magyar nyelvű oktatás is induljon. Tulajdonképpen ez lett volna az első alkalom, hogy magyar nyelvű egyetemi oktatás jöjjön létre Szerbiához

tartozó területen. Valamilyen esélyt teremtetek az akkor alakuló jugoszláv és vajdasági jogszabályok, és az a tény is, hogy Tito nem tartozott a többségi nemzethez, és nagyon jó politikus volt (ha nem is nagyon demokratikus politikus). A többségi lelkesedés helyett egyensúlyra igyekezett támaszkodni. És ahogy az egyensúly rendező elvé vált, ez nem csak a Jugoszláviát alkotó nemzeteknek, hanem a nemzetiségeknek (kisebbségeknek) is kedvezett. Tehát valamiképpen 'vonalon' volt a törekvésem – bár több vonal-követő kollégám ezen a ponton nem volt vonal-barát. Ekkor láttam először a kisebbségi jogok tagadásának néhány sajátos képletét. Például a felfelé hamisítást. Egy szerb barátom, aki párttag volt, mesélte, hogy egy pártértekezleten az egyik kollégánk, akinek kemény szerb nemzeti érzései voltak, és nem egyensúlyban gondolkodott, azt mondta, hogy „a Várady a szerb helyett akar magyar oktatást bevezetni”. Ez persze teljesen értelmetlen (és egyértelműen lesöpörhető) lett volna Szerbiában, egy karon, ahol a diákoknak kevesebb mint tíz százaléka volt magyar és alig volt magyar oktató. Ha tényleg az lett volna a javaslatom, hogy a szerb helyett legyen bevezetve magyar oktatás – ezt csak visszautasítani lehetett volna. Szóval könnyebb elvetni a felfelé hamisított javaslatot. Nem lett volna esélye a teljes magyar oktatásnak sem. Már csak azért sem, mert erre nem volt tanerő. De úgy láttam, hogy a részleges magyar nyelvű oktatás olyan cél, mely nem elérhetetlen.

Közben szembesülnöm kellett a valósággal – és különböző akadályteremtő retorikákkal. Viszont voltak olyan szerb kollégák is, akik támogatták a kezdeményezésemet. Ezek közé tartozott Magarašević professzor, aki később

maga is hajlandó volt bekapcsolódni. Magyarul nem tudott annyira, hogy részt vegyen az oktatásban, de támogat- ta, hogy egy tanársegéd magyarul tart- son gyakorlatokat, ő pedig magyarul is vizsgáztatott a tanársegéd jelenlétében. Ezt a gyakorlatot folytatta *Dejan Janča* tanár is, aki Magarašević után vette át a nemzetközi jog oktatását. Az első ma- gyar nyelvű órákat nekem sikerült tar- tanom – római jogból (nemzetközi ma- gánjogot tanítottam, de római jogból is tartottam gyakorlatokat). Igazi áttörést 1970-ben sikerült elérni, és ebben kulcs- szerepe *Nikola Vorgić*-nak volt, aki 1969- ben lett dékán. Nikola Vorgić kitűnő eredménnyel diplomázott, tehetséges jogász volt, párttag is volt, de mielőtt elkezdhetett volna várhatóan nagyon sikeres jogászpályát építeni, börtönbe került. Az volt ellene a – minden való- színűség szerint alaptalan – vád, hogy nem Tito, hanem Sztálin oldalán áll. Miután kiszabadult a börtönből, igyeke- zett, de nem tudott visszatérni a jogász- pályára, mert eleinte egy ügyvédi iroda sem volt hajlandó felvenni ügyvédje- löltnek, és arra sem volt esélye, hogy bírósági gyakornok legyen. Aztán mégis ügyvédjelölt lett, mert az apám felvette. És ezután már olyan pályán mozgott, melyen méltányos volt egy valóban jó jogásznak haladnia. Ledoktorált, polgá- ri perrendtartás területén jelentek meg figyelemreméltó publikációi. Emellett a pártba is visszatért. Amikor tanársegéd- ként kerültem az Újvidéki Jogi Karra, ő docens volt. Nagybecskerekben is ismer- tem, de Újvidéken ismerkedtünk meg igazán. Többször hangsúlyozta, hogy sohasem felejtí el az apám segítségét – és ez nem csak frázis volt. Nagyrészt raj- ta múlt, hogy sikerült magyar nyelvű oktatást bevezetni. A hetvenes években 10–12 tantárgyból folyt magyar nyelvű

oktatás. Közben sikerült magyar tanár- segédek is felvenni.

Volt egy párhuzamos kísérletem is, a magyar nyelvű szakterminológiai lektó- rátus, mely esélyt adott volna, hogy a di- ákok azokon a területeken is elsajátítsák a magyar jogi terminológiát, melyeken nem folyt magyar oktatás, és ez képe- sítette volna őket a – részben létező, részben remélt – magyar nyelven való ügyintézésre az igazságszolgáltatásban és közigazgatásban. Amíg ezzel próbál- koztam, több beszélgetésben felmerült, hogy helyesebb lenne nem csak magya- rul indítani lektorátust, hanem minden nyelven, melyek a Vajdaság Tartomány- ban elismert kisebbségi nyelvek. Néha úgy éreztem, hogy aki ezt mondja, csak akadékoskodni igyekszik, de több eset- ben azt is láttam, hogy segíteni igyekez- nek ezzel a javaslattal. Az is felötlött, hogy így nem valamiféle revizionizmust sejtetne a javaslat, hanem az új vajda- sági 'testvériség-egység' jelszó követését. Én úgy láttam, hogy ha ebben a keret- ben biztonságosabban helyezkedik el a magyar lektorátus – akkor legyen így. Ezért a tervben, melyet az asztalra tet- tem, ott volt minden kisebbségi nyelv. 1970-ben még csak magyar nyelvű lek- torátus indult, de később sikerült össze- hozni szlovák, román és ruszin nyelvű szaklektorátust is.

Megemlítek még egy feladatot, mely akkor megoldásra várt, és mely mai szemszögből anekdotává alakult. Ami- kor megindulhatott a magyar terminoló- giai lektorátus, a diákok zömmel tudtak róla, de ki kellett tenni egy hirdetést is, jelezve, hogy mikor és melyik tanterem- ben indul. Ezt le is gépeltem (írógépen) és elvittem az illetékes tisztviselőhöz, kérve, hogy tegye ki a hirdetőtáblára. Ő azonban azzal válaszolt, hogy nem tehet ki olyan értesítést, melyet nem ért, mert

ki tudja, mi van odaírva. Ezzel a problémával elmelehettem volna a dékánhoz, de nem akartam tovább élezni a tisztviselővel alakuló konfliktust, és egyszerűbb megoldást választottam. Magam tűztem ki a magyar lektorátus órarendjét bejelentő papírlapot a hirdető táblára. Több szegedi látogatásom alkalmával fontos beszélgetési téma volt a magyar nyelvű párhuzamos oktatás és lektorátus.

Most rátérnék egy másik időszakra. Amikor 1993-ban a Közép-Európai Egyetemre (és Magyarországra) kerültem, nem csak poggyászt, bútort, de valamennyi tervet is hoztam magammal. Azt a tervet, melyet a legfontosabbnak tartottam, egy amerikai tapasztalat ihlette. Többször jutott eszembe, amit a Harvardon több tanáromtól hallottam. *Harold Berman*, aki témavezetőm volt, a Yale-n diplomázott, de ő diákkorában elsősorban nem amerikai jogot, hanem Connecticut állam jogát tanulta. A Harvardon korábban Massachusetts-i jogot oktattak, a Berkeley-n kaliforniai jogot. Amikor a Harvardra kerültem a hatvanas évek végén, már amerikai jogot tanítottak. A váltás nem azért következett be, mert megszűnt a Connecticut-i, Massachusetts-i vagy kaliforniai jog. Ma sem szűnt meg. Viszont – azon felül, hogy ugyanabban az alkotmányos rendszerben alakultak a különböző tagállamok jogai – egyre több lett a hasonlóság, születtek mintatörvények, melyeket egyre inkább követtek, harmonizálódott a joggyakorlat is. Így vált taníthatóvá az amerikai jog, annak ellenére, hogy továbbra is léteztek (és léteznek) különböző tagállamok jogszabályai. Ennek a tapasztalatnak az ihletésében, az ötlött fel bennem, hogy talán egy hasonló lehetőség alakult a nemzetközi választottbíráskodás terepén – és hogy ez világszinten is taníthatóvá vált. Továbbra is

különböző jogszabályai vannak különböző államoknak, de ezek egyre hasonlóbbak. A harmonizációban kulcsfontosságú szerepet játszott az UNCITRAL mintatörvénye is. Egyre hasonlóbbak a választott-bírószági szabályzatok is, mert hasonló igényeknek igyekeznek megfelelni. Megvonható egy párhuzam az amerikai alkotmány szerepével is, mert az 1958-as New York-i Egyezmény, ha nem is azonosítható egy alkotmánnyal, de világszinten teremtett keretet, és nyújtott támaszt a választott-bírószági ítéletek elismerésének és végrehajtásának. Szóval úgy láttam, hogy amint taníthatóvá vált az amerikai jog anélkül, hogy megszűntek volna a tagállamok jogai, talán taníthatóvá vált világszinten a külkereskedelmi választott-bíráskodás joga is. Elképzelhetővé vált egy tankönyv is, mely gyakorlatilag minden országban használható. Ezt az elképzelésemet egy amerikai kiadóval közöltem. Azt válaszolták, hogy nagyon érdekesnek tartják az elképzelést, engem is becsülnék, de egy ennyire sajátos ötletnek akkor lenne csak igazán esélye (sikeres kiadás szempontjából), ha a könyv címlapján ott állna egy világnagyság neve is. Ezután megkérdeztem *Arthur von Mehren*-t aki tanárom volt a Harvardon, és akit a kiadó is a világnagyságok közé sorolt, hogy hajlandó lenne csatlakozni. Bevontam *John Barcelo*-t is, aki diáktársam volt a Harvardon és azóta a Cornell-en tanított. Létrejött az együttműködés, és a tankönyv is, melyet 'transznacionális' tankönyvnek nevezünk. 1999-ben jelent meg az első kiadás, most (2019-ben) a hetedik kiadásnál tartunk,³ és valóban használják minden kontinensen.

3 T. Várady – J. Barcelo – A. von Mehren: International Commercial Arbitration. A Transnational Approach, 7th Edition, West Academic Publishing, 2019.

Visszatérve az emberek és frázisok kapcsolatára, bevonnám a rendszerváltás utáni éveket is. Amikor 1993-ban eljöttem a Közép-Európai Egyetemre, oktatói feladataim közé tartoztak felvételi interjúk is. Emlékszem egy orosz jelöltre, akit megkérdeztem, hogy mikor alkalmazandó a Bécsi Vételi Egyezmény. Többek között arról kellett volna beszélnie, hogy a szerződő felek telephelye különböző államokban kell, hogy legyen, és hogy ezek az államok Szerződő Államok legyenek. A jelölt igen lendületes választ adott. Azt felelte, hogy mivel a Bécsi Egyezmény piacorientált, ezért minél gyakrabban kell alkalmazni. Kérdeztem, hogy alkalmazandó-e például, ha orosz a vevő és angol az eladó. Mondta, hogy Oroszország szerencsére már a piacgazdaság felé tart, bár még sokat kell tennie, de a verseny és a piacgazdaság fontos, és ezért alkalmazni kellene a Bécsi Egyezményt, mert így tovább erősödik a piacgazdaság.

Amikor ezt elmeséltem egy kollégámnak, úgy kommentálta, hogy „*Átesett a ló másik oldalára.*” Szerintem nem. Ott maradt, ahol volt. Ugyanazon az oldalon. Az ideológia oldalán. Azon az oldalon, ahol vannak alaptételek és szókapcsolatok melyek mindig az igazsághoz (vagy legalábbis az igazság látszatához) vezetnek, és amelyekre akkor is lehet támaszkodni, ha nem készültél – ha nem tudod, amit tudnod kellene a Bécsi Vételi Egyezményről. A ’párt vezető szerepét’, a ’békeharcot’ most egyszerűen felváltották más húzószavak: a ’verseny’ és a ’piac’. A gondolkodás maradt olyan, amilyen volt. Tekintély- és dogmaorientált. Ezt a jelenséget már Mefisztó (illetve *Goethe*) is megmagyarázta a *Faust*-ban. Szerinte: „Denn eben wo die Begriffe fehlen, da stellt ein Wort zur rechten Zeit sich ein.” *Jékely Zoltán*

fordításában: „mert ahol a fogalom hiányos, idején lelhetsz kellő szót oda.”

Nagyon fontosnak tartottam, hogy a Közép-Európai Egyetemen a divatjamúlt jelszavakat ne divatosabb jelszavak, hanem a szakma váltsa fel. A Nemzetközi Gazdasági Jog területén vezettem mesterképzést, itt volt mozgásterem, és próbálkozásomban sokat segített, hogy sikerült olyan embereket alkalmaznom vendégtanárként, akiknek világszintű szakmai elismertségük volt. Tanított például *Richard Buxbaum* a Berkeley-ről (aki közeli barátja volt *Mádl Ferencnek*) *Peter Behrens* a Hamburgi Egyetemről, *Peter Hay* aki az amerikai mellett a német nemzetközi magánjognak is egyik legnagyobb szakértője, *John Barcelo* a Cornell-ről, *Armand de Mestral* a kanadai McGill egyetemről. Előadásokat tartott több kitűnő magyar jogász is. Amikor a nemzetközi gazdasági jogi program alakult, még friss volt körülöttünk a rendszerváltás. Nem lehetett nem észrevenni a sok fontos változást, felszabadulást, és új esélyeket. De ha az ember figyelmesebben nézte, ami körülöttünk formálódott, azt is láthatta, hogy vannak magatartásformák, melyek fennmaradtak – csak más díszletek között kerültek kifejezésre.

Emlékszem, hogy a kommunizmus éveiben részt vettem egy zágrábi konferencián, melynek témája a szocialista felsőoktatás volt. Néhány előadónak voltak értékes gondolatai is, de a legtöbb gondolatmenet inkább hűséget, mint intellektuális érdeklődést tükrözött. Meglehetősen unalmas volt a konferencia. Valami kikapcsolódást keresve jegyezni kezdtem, hogy ki hányszor használ tartalomtól és kontextustól egyre függetlenebb, de pozitív besorolást ígérő szavakat. A délelőtti program utolsó két felszólalójánál kezdtem je-

gyezni. Körülbelül 15 percesek voltak a felszólalások. Ezalatt az egyik 16-szor mondta, hogy a 'Tito elvtárs' és 23-szor, hogy 'szocialista öngazgatás'. A következő szónok túlszárnyalta: 17-szer mondta, hogy 'Tito elvtárs' és 25-ször, hogy 'szocialista öngazgatás'. Hasonló volt a helyzet a többi felszólalónál is, akiknek a közlései alatt még nem jutott eszembe jegyzetelni.

Szeretnék itt is egy párhuzamot vonni. A kilencvenes évek második felében egy nyugat-európai konferencián vettem részt, mely szintén az egyetemi oktatásnak volt szentelve. Ezúttal nem szerb-horvát, hanem angol volt a tanácskozás nyelve. Most is kb. 15 percesek voltak az előadások. Hallottam több érdekes és értékes gondolatot, de néhány felszólalást inkább képletek jellemeztek. Egy ponton itt is jegyezni kezdtem. Az egyik felszólaló 15-szor mondta, hogy 'munkahelyteremtés', és 21-szer, hogy 'fenntartható fejlődés'. Azt őt követő felszólaló csak 11-szer ejtette ki, hogy 'munkahelyteremtés', de 23-szor, hogy 'fenntartható fejlődés'. Azt akarom mondani, hogy akkor is, ha ésszerű fogalmakról van szó, ha túlhasználat van, ha ezeket a fogalmakat minden kontextusba bele próbálják illeszteni, felmerül a kérdés, hogy túléli-e mindezt a tartalom?

Úgy érzem, hogy szép szavakat sem kellene túl sok alkalommal használni. Tudom például, hogy kisebbségiként valami meghatározót, megindítót éreztem, ha magyarul hallottam Nagybecskerekben, vagy Újvidéken a 'nemzeti' szót. Amivel akkor összekötöttem ezt a szót, az a Nemzeti Dal volt, nemzeti lobogó, nemzeti érzés. Mivel ezeket a szavakat ritkán ejtettük ki, ünnepélyesebbek is voltak. Aztán később Pesten látni kezdtem minden második sarkon, hogy 'nemzeti dohánybolt'. Nem hi-

szem, hogy ez nemzeti érzést erősítene. Kockázatos a túlhasználat. Tisztességes szavakat/fogalmakat is megingathat.

És mondanék még néhány szót sodrásokról, szólamokról, divatokról, embereket és valóságot háttérbe szorító frázisokról. Kulcsfontosságú, hogy a rendszerváltás ne csak szólamváltást hozzon – esetleg jobb szólamokra való váltást – hanem, hogy gondolkodás helyettesítse a szólamokat. Kreatív gondolkodáshoz kételyre is szükség van. *Nietzsche* szerint a megingathatatlan meggyőződések nagyobb ellenségei az igazságnak, mint a hazugság. Nyitott gondolkodásra van szükség.

Valóságpótló szavakról beszélve, és frissebb (valamivel frissebb) emlékeimet nézegetve, megemlíteném a 'tranzíció' szót is – és a vele kapcsolatos kételyeimet. Nem tartom értelmetlennek ezt a kifejezést. A kommunizmus/szocializmus után nem léphettünk egyik napról a másikra egy másik rendszerbe, természetes volt átmenetet, 'tranzíciót' emlegetni. De ez most már régóta tart. És eszembe jut, hogy a kommunizmus alatt sem mondtuk, hogy most kommunizmus vagy szocializmus van. Ez veszélyes lett volna, mert a kommunizmus/szocializmus valami eszményi volt, és ha ezt mondjuk, hogy ami itt van körülöttünk az már az, ez kételyeket ébreszthetett volna. Ezért az lett hangoztatva, hogy „építjük a szocializmust”, „építjük a kommunizmust”, „büszkén haladunk a szocializmus felé”. Szóval 'tranzíció' van még, és így ok van arra, hogy ne nézzük igazán kritikus szemmel mi körülöttünk van, mert ez még nem az igazi. Azt hiszem, a tranzícióban való gondolkodás felválthatja a valóságglátást. És ha néhány évtizedig ezt a gondolkodás-ösvényt követjük, eljuthatunk a fenntartható tranzícióig.

A szakmában is próbáltam, már amennyire tudtam, inkább felismerni, mint követni a képleteket. Azt láttam, hogy néha a választott-bíráskodás területén is váltakoznak a nyitott gondolkodás és divatkövető gondolkodás. Bíró-sági gyakorlatban egyre több elismerést nyer a választott-bíráskodás, és egyre korlátozottabb a választott-bíró-sági ítéletek felülvizsgálása. Ezt pozitív irányvonalnak tartom, de közben kialakult egy iránymutató jelszó is. Egyre többen hangsúlyozzák a *pro-arbitration* (azaz választottbíráskodás-barát) hozzáállás jelentőségét és indokoltságát. Viszont a szélesen elfogadott mottók használata néha inkább kényelemigényt, mint valóságigényt tükröz. Közben felvetődik az a kérdés is, hogy tulajdonképpen mi az, hogy *pro-arbitration*.⁴ Alakulnak olyan helyzetek, melyekben valóban értékes gondolatok divatos gondolatokká válnak, diadalmas sodrás alakul, és ez nem csak azokat viszi magával, akik megfontolták, hogy mihez csatlakoznak. Ennek érdekes, és elég bizarr példáját mutatja egy amerikai jogeset. Egy peres ügyben a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara (ICC) választott-bíró-sága úgy döntött 1994. augusztus 24-én, hogy a Kyocera japán vállalat 257 millió dollárt köteles fizetni a LaPine amerikai vállalatnak. Az ítélet meghozatala után LaPine egy kaliforniai bíróság előtt (District Court for the Northern District of California) kérte a választott-bíró-sági ítélet megerősítését (*confirmation*), míg Kyocera érvénytelenítést kért. A bírósági eljárásban a kulcskérdés egy szokatlan választott-bíró-sági kikötés érvényessége volt. A kikötés szerint érvénytelenítési eljá-

rásban a bíróság akkor is kimondhatja a választott-bíró-sági ítélet érvénytelenségét, ha arra a következtetésre jut, hogy a választott-bírák következtetései nem támaszkodnak megfelelő bizonyítékokra, vagy ha a választott-bírák hibás jogi következtetéseket vontak le. Az amerikai törvény nem ismer ilyen érvénytelenítési okokat. Ezeknek a bevonása már nem csak korlátozott, hanem gyakorlatilag teljes felülvizsgálatot eredményezett volna. A valóban nehéz kérdés az volt, hogy vajon a felek egyezsége, mely megalapozza a választott-bíró-sági eljárást, befolyásolhatja-e a választott-bíró-sági ítélet ellenőrzését is? (És ha esetleg nem, akkor az egész egyezség érvénytelen, vagy csak annak a bírósági ellenőrzésre vonatkozó része?) Az elsőfokú bíróság úgy látta, hogy érvénytelen a felülvizsgálást szélesítő kikötés, és ezt azzal indokolta, hogy ez választottbíráskodás-barát álláspont, mert minél visszafogottabb az ellenőrzés, annál inkább állunk a választott-bíráskodás oldalán.⁵ A fellebbviteli bíróság (Ninth Circuit) is úgy látta, hogy *pro-arbitration* irányvonalat kell követnie, viszont azt állapította meg, hogy mivel a választott-bíráskodás sarkköve a felek akarati autonómiája, az az igazi választottbíráskodás-barát állásfoglalás, ha elismerjük, amiben a felek megegyeztek, akkor is, ha az egyezség kiterjeszti a felülvizsgálatot.⁶ Szóval a két bíróság két merőben ellentétes választ adott a feltett kérdésre, de az indoklásban egyforma hűséggel tartott ki a *pro-arbitration* irányvonal mellett.

Azt persze nem mondhatom, és nem akartam mondani, hogy a Kyocera ügy

4 Ezzel a kérdéssel igyekeztem foglalkozni a What is Pro-Arbitration Today? c. írásomban, in: 21/22 Croatian Arbitration Yearbook 2014/2015, 7-25.

5 Lapine Technology Corp. v. Kyocera Corp. 909 F. Supp. 697 (N.D.Cal. 1995)

6 Lapine Technology Corp. v. Kyocera Corp. 130 F.3d 884 (9th Cir. 1997)

azonosítható azokkal a brutális jog-esetekkel, amelyekben a döntéshozók pártvonalat (és nem jogot) követve, ártatlan embereket ítélnék el. Viszont fontos észrevenni, hogy nem csak hamis szemléletek redukálódhatnak frázisokra. A választottbíráskodás-barát irányvonalat (*pro-arbitration policy*) mint sokan mások, magam is helyesnek tartom, de a jogkövetést nem válthatja fel és nem pótolhatja irányvonal követése. Más szóval, a divat nem helyettesítheti a gondolkodást – akkor sem, ha szép divatról van szó.

Miután beszámoltam egyről-másról amit az életem során láttam és tapasztaltam, hadd mondjam el azt is, hogy eljutottam a nyolcvanadik évemig. És visszatekintve engedtessek meg, hogy egyszer magam is használjam (a korábban szidott) ’fenntartható’ kifejezést. Azt hiszem, értelmiséginek lenni egy fenntartható feladat. Azaz, olyan feladat, mely feladat marad. Tehát ha értelmiségiként okkal elleneztem a kommunizmust, az nem jelenti, hogy most már életfogytiglan értelmiségi lettem. Ezt továbbra is bizonyítanom kell, új kihívásokkal, új képletekkel, új frázisokkal szembesülve. Nem fejeztem be a feladatvégzést. Hozzátenném, hogy bonyolult világban élünk és élünk. Nem lehet csak a legyőzött vagy elfeledett múlt szerint igazodni, ha valóban látni akarjuk, hogy most hol is vagyunk. A világban, ahol élünk, nem elég hinni vagy tagadni, látni is kell. A jogos elítélés sem helyettesítheti a látást, és érdeklődést. Nem válunk szabad gondolkodóvá csupán azért, hogy korholunk valamilyen izmust (akkor sem, ha nem szép izmus) – és csupán az elítéléssel nem is igazán mozgathatunk meg semmit. Nem lehet jó orvos, aki csak elítéli a betegséget

– csak akkor gyógyíthat, ha érdekli is a betegség.

A rendszerváltás sok mindent megkönnyített, kevésbé veszélyes már a gondolatok kifejezése – de ebből még nem következik, hogy könnyebb lett gondolkodni. Sodrások továbbra is kísértének. Látom például, hogy egy dicséretes sodrással társadalmi elismerést nyert az emberszeretet, de közben azt is látom, hogy nem kevesen vannak, akik sokkal inkább kedvelik az emberszeretetet, mint az embereket. És odáig is eljutottunk, hogy most már nem elég tagadni a kommunizmust ahhoz, hogy szabad gondolkodónak számítsunk. A valóság-látás feladat marad. Látnunk kell újra meg újra megújuló környezeteket – és látni kell, hogy kik is vagyunk újra meg újra megújuló környezetekben.

És itt – nem először – *Széchenyi* nyújthat útmutatást. A Világ c. könyvének már az alcíme is józanságot sugall. Nem azt jelzi, hogy a könyvet elolvasva majd megtudjuk, hogy melyik az igazi világ (vagy esetleg, hogy miért jó a globalizáció). Az alcím a következő: „Vagy is felvilágosító töredékek némi hiba ’s előítélet eligazítására”⁷ A ’Töredékek’ 43. oldalán pedig *Széchenyi* ezt mondja: „az ön- ’s körülmény-isméret minden javulás ’s javíthatás legsarkalatosabb alapja.” Tehát ha javulni, vagy javítani akarunk, nem csak szólamokat kell ismernünk és követnünk. Ismernünk kell magunkat is, és a mellettünk alakuló körülményeket, azaz a valóságot is.

Itt fejezném be. Még egyszer, nagyon köszönöm a megtiszteltetést – és nagyon köszönöm a figyelmet.

7 *Széchenyi István: Világ vagy is felvilágosító töredékek némi hiba ’s előítélet eligazítására*, Pest, Fűskúti Landerer Nyomtató Intézetben, 1831.

Megállapodás az Alkotmánybírósággal

Hosszú távú együttműködési megállapodást kötött az Alkotmánybírósággal a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara 2019. október 25-én. Az egyezség a két intézmény között hosszú ideje, több évtizede fennálló kapcsolatot erősíti meg.

Célja, hogy – amint a megállapodást aláíró dékán, *Görög Márta* professzor asszony fogalmaz – „a tudásközpontú szegedi jogi kar bővítsé hazai, s ezzel együtt nemzetközi kapcsolati hálózatát.” Köszöntőjében hívta fel a figyelmet *Rovó László* professzor, az Egyetem rektora arra, miszerint kiemelt jelentősége van az együttműködésnek abból a szempontból, hogy az SZTE felvehesse a versenyt a világ élmezőnyébe tartozó külföldi egyetemekkel. Ehhez ma már elengedhetetlen, hogy az erős elméleti alapok mellett lehetőséget biztosítsanak a hallgatóknak arra, hogy minél inkább gyakorlatorientált képzésben vehessenek részt. Ez az oktatásmódszertan szerkesztése mellett nyitást és elköteleződést is jelent az olyan új kérdéskörök felé is, mint a mesterséges intelligencia vagy a digitalizáció.

Emellett az Alkotmánybírósággal kötött együttműködés révén a diákoknak alkalmuk nyílik részt venni olyan közös szervezésű hazai és külföldi konferenciákon is, amik szélesítik a tudásbázisukat, s ez a szegedi diploma értékét tovább növelve később komoly versenyelőnyt jelenthet számukra a munkaerőpiacon. Kiemelte továbbá *Sulyok Tamás*, az Alkotmánybíróság elnöke, Karunk volt hallgatója, hogy az ilyen jellegű rendezvényekből nemcsak a hallgatók, hanem az egész ország is profitálhat. Hangsúlyozta mindemellett, hogy az SZTE jogi kara a hasonló magyar jogi karok között is kimagaslóan teljesít kiváló szakmai szellemi műhelyként.

A megállapodás lényege a közös rendezvényeken túl az oktatás, kutatás, képzés területén való hosszú távú együttműködés. Ez utóbbiak érintik a hatékony és kölcsönös információcserét a közös szakterületeken, a szakmai-tudományos programok népszerűsítését, illetve munkálkodást a közös kutatási programok területén. Az intézmények célul tűzték a megállapodásban egy aktív, közös szellemi műhely kialakítását,

Görög Márta és Sulyok Tamás aláírja a megállapodást

amelynek alapja az egyesített kapcsolati tőke, a kölcsönösen hasznosított szellemi erőforrások és a tudományos eredmények megosztása. Nagy hangsúlyt fektettek a hallgatókkal való kapcsolatra is, ami összehangolt oktatási, képzési tevékenységben valósul meg, illetve az Alkotmánybíróság elköteleződését fejezte ki amellet, hogy külön megállapodás alapján tanulmányi ösztöndíjban részesítse a szegedi jogi kar egyes, arra méltó hallgatóit.

A fentiekből kitűnik, hogy az ország felsőoktatási intézményei közül egyedül az SZTE-vel kötött megállapodás mind az Egyetem, mind a hallgatók, mind az Alkotmánybíróság javát szolgálja. A megállapodás ugyanis a kooperáció és a kölcsönösség elvére épül, így a megosztott kapcsolati tőke és tudásbázis több irányban is gyümölcsözően hasznosítható.

Nagy Botond
joghallgató

Uwe Hellmann professzor, Karunk legújabb díszdoktora

2019. november 9-én a Tudomány Napja alkalmából az SZTE ünnepi szenátusa *doctor honoris causa* címben részesítette a potsdami egyetem jogászprofesszorát, Dr. Uwe Hellmannt. Az ünnepséget követően a jogi kar új díszdoktora nagy sikerű előadást tartott a Karon „Jogi személlyel szemben alkalmazható pénzbeli szankció. Tévút vagy kiút a német gazdasági társaságok büntetőjogi felelősségének mizériájából” címmel.

Németországban a jogi személy büntetőjogi felelősségének újrászabályozásáról szóló, évtizedek óta tartó vita végére hamarosan pont kerülhet. 2019. augusztus 22-én *Christine Lambrecht* szövetségi igazságügyi miniszter bemutatta annak a törvénytervezetnek¹ a lényegei elemeit, amely többek között előírja a jogi személlyel szemben alkalmazható pénzbeli szankció bevezetését.

A jogi személlyel szemben alkalmazható pénzbeli szankció a német alkotmány jog szempontjából legalábbis a tágabb értelemben vett büntetőjoghoz sorolható, a törvénytervezet közlelbről megvizsgálva azonban akár a szűkebb értelemben vett büntetőjoghoz is tartozhat. A büntetőügyekben érvényesülő európai jogsegély értelmében is büntetőjogi jogkövetkezménynek, nevezetesen 'büntetőjogi karakterű szankciónak' minősül, amely az Európai Unió Alapjogi Kartája 50. cikkében meghatározott kétszeres értékelés tilalmának és a Schengeni Végrehajtási Egyezmény 54. cikkében foglaltak hatálya alá is tartozik.

A jogi személlyel szemben alkalmazható pénzbeli szankció, valamint a további, a fent nevezett törvénytervezetben előírt szervezettel szemben alkalmazható szankciók, úgy, mint a jogi személlyel szemben alkalmazható pénzbeli szankció alkalmazásának figyelmeztetés mellett történő felfüggesztése és a jogi személy megszüntetésének

1 A társaságok által elkövetett bűncselekmények megelőzéséről szóló törvény

lehetősége, egy harmadik utat nyit előttünk. A bevezetni kívánt új szankció sem közigazgatási és szabálysértési jogi értelemben vett pénzbírság,² sem pedig pénzbüntetés, hanem a német büntetőjog által eddig nem ismert, önálló, új kategóriaként jelenik meg a büntetőjogi jogkövetkezmények rendszerében. Az eddigi dualista szankciórendszer, amely büntetések kiszabásának és intézkedések alkalmazásának lehetőségén alapul, egy harmadik úttal egészülne ki. A jogi személyekkel szemben alkalmazható pénzbeli szankció a társaság tulajdonosának gazdasági érdekét érinti azáltal, hogy a társaság nyereségét és értékét csökkenti, ösztönözve ezáltal azt, hogy a társaság szervezetét úgy alakítsák ki és a vezető tisztségviselőket úgy válasszák ki, hogy a jövőben ne történhessen bűncselekmény.

Mivel a jogi személlyel szemben alkalmazható pénzbeli szankció nem minősül büntetésnek, ezért a szankció alkotmányosságát nem az emberi méltóságból levezetett bűnösségen alapuló felelősség elvével kell összeegyeztetni, hanem a tulajdonjog alkotmányos védelmével.³ Mivel alkalmas, szükséges és arányos eszközről van szó, így az alapjog-korlátozás megengedhető lenne. A szervezet felelőssége a vezető tisztviselőjének cselekményéért összeegyeztethető a büntetőjogi alapelvekkel és megfelel az európai jogi követelményeknek a jogi személyek büntetőjogi felelősségét illetően.

Uwe Hellmann a németországi Lübbecke-ben (Westfalen) született 1955-ben. Jogi tanulmányokat a bielefeldi egyetemen folytatott, és 1981-ben Düsseldorfban diplomázott. Dok-

Uwe Hellmann

tori fokozatát 1986-ban szerezte. 1992-ben posztdoktori képzése alapján lehetőséget kapott arra, hogy büntetőjogot, büntető eljárásjogot és adójogot tanítson. Miután a heidelbergi, trieri és bochumi egyetemeken is tartott előadásokat, megkapta professzori kinevezését Potsdamban, és megkapta a Potsdami Egyetem Büntetőjogi és Gazdasági Büntetőjogi Tanszékét.

Hellmann professzor úr előadásokat és szemináriumokat tart a német büntetőjogból, büntető eljárásjogból, társasági és adójogból, valamint az európai és nemzetközi büntetőjogból. Számos cikk és könyv szerzője, valamint törvénykönyvekhez ír magyarázatokat a legismertebb kommentárokból. Kutatói és oktatói munkája mellett gazdasági bűncselekményekkel és adóügyi bűncselekményekkel kapcsolatos büntetőeljárásokban is részt vesz jogi szakértőként vagy ügyvédként. 2014 óta a Potsdami Egyetem Szenátusának elnöke.

A Potsdami Egyetem Jogi Karának volt dékánjaként Hellmann professzor

2 A német szabálysértési törvény 30. §-a szerint

3 A német Alaptörvény (*Grundgesetz*) 14. cikke

A professzor átveszi oklevelét

úrnak fontos szerepe volt a Szegedi Tudományegyetem jogi karán a Német Jogi Iskola megalakításában. 2008 óta rendszeresen tart *pro bono* előadásokat a közös potsdami/szegedi LL.M. képzés hallgatóinak. Büntetőjogot, gazdasági bűncselekményeket és ehhez kapcsolódó tárgyakat oktat Szegeden. Szenve-

délyes és karizmatikus, egyúttal nagy tudást igazoló szakmai előadásmódja miatt nagy népszerűsége tett szert azon hallgatók között, akik karunkon a német jogi képzési programjában részt vesznek.

dr. Almási Ibolya
mesteroktató

Nemzetközi Jogi Ki Mit Tud?

A Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszék oktatói már régóta tervezték egy innovatív jellegű, új verseny megszervezését. Az ötletelés és a megvalósítás egyik fő támogatója *Hárs András*, tanszékünk tudományos segédmunkatársa volt. Végül a tervből valóság lett: 2018 novemberében megrendezésre került az I. Nemzetközi Jogi Ki Mit Tud? Verseny, amelynek szervezésből jómagam is kivettem a részemet. A versenyt kifejezetten a nemzetközi jogot tanuló hallgatóknak szerveztük, ezzel is segítve felkészülésüket a vizsgára.

A hagyomány folytatódott, és 2019 őszén, november 13-án újra megrendeztük a megmérettetést. A lebonyolításban mindig sok segítséget kaptunk a Tanszék aktuális PhD hallgatóitól. A versenyen háromfős csapatok mérettették meg magukat és a kezdeményezés sikerét mi sem bizonyítja jobban, mint hogy már az első alkalommal is 14 csapat jelentkezett, s 2019-ben is 11. A verseny értékelő bizottságában tanszékünk oktatói, *Szalai Anikó* és *Kertészné Váradi Szilvia* vettek részt, akiket *Sulyok Márton*, az Alkotmányjogi Tanszék adjunk-

A zsűri: Kertészné Váradi Szilvia, Sulyok Márton és Szalai Anikó

tusa (2018-ban a Nemzetközi Magánjogi Tanszék adjunktusa, *Császár Mátyás*) segített a bíráskodásban.

A verseny felépítése merít a klasszikus *Activity* jellegű feladatokból, amelyet a nemzetközi jogi jogesetmegoldással egészítünk ki. Az első fordulóban egy változatos kérdésekből összeállított elméleti jellegű teszt dönti el, melyik öt vagy hat legjobb csapat jut tovább a következő fordulókra. A verseny második része tisztán *Activity* jellegű feladatokból állt, így a hallgatóknak nemzetközi jogi fogalmakat és kifejezéseket kell rajzolniuk és elmutogatniuk. Ebben a körben a *TABU* elnevezést viselő feladatban nemzetközi jogi fogalmakat

kell a csapatoknak kitalálni úgy, hogy a csapattársuk bizonyos szavakat nem ejtethet ki a magyarázat során. Az utolsó és legösszetettebb megmérettetés a jogesetmegoldás, ahol a csapatok felkészülnek a versenyen kiadott jogesetekből, majd szóban ismertetik eredményeiket, valamint válaszolnak a zsűri kérdéseire.

A hallgatók jelentkezését motiválja, hogy a legjobb eredményt elért csapatok gyakorlati megajánlott jegyekkel, a legkitűnőbbek pedig kollokvium jelessel is gazdagodnak. A jogesetmegoldáson részt vett hallgatók közül a 'Legjobb előadó-díja' is kiosztásra kerül. Az első három helyezett csapat tagjai értékes könyvekkel és elismerő

A csapatok

oklevelekkel gazdagodnak. A hallgatók mindig nagy szorgalommal készültek a versenyekre, bemutatva magas színvonalú jogesetmegoldó készségüket és rátermettségüket. A versenyt az egyik legsikeresebb tanszéki kezdeményezésnek tartjuk, így mindenképpen megszervezésre kerül az elkövetkező tanévekben is.

Helyezést elért hallgatók 2019-ben

1. helyezett csapat

Gárdi Annamária

Galina Ildikó

Botos Mihály

2. helyezett csapat

Csábi Fanni

Salgó Nóra

Nagy Botond

3. helyezett csapatok (megosztva)

Csonka Milán Michel

Melís János

Korcsik Levente Ádám és

Abazid Attila

Berkó Zoltán

Farkas Levente

Legjobb szóbeli előadó

Korcsik Levente Ádám

dr. Sziebig Orsolya Johanna
tanársegéd

A Nemzetközi Magánjogi Tanszék mint H2020 konzorciumvezető

A Szegedi Tudományegyetem először nyert konzorciumvezetőként H2020-as pályázaton (illetve a nemzetközi magánjog területén ez a projekt egész Közép-Európában az első). A „Cross-border litigation in Central-Europe: EU private international law before national courts” (CEPIL) elnevezésű kutatási program szakmai vezetője a karunk Nemzetközi Magánjogi Tanszékének vezetője, *Nagy Csongor István* egyetemi tanár. A konzorciumban egyetemünkön kívül még öt regionális felsőoktatási intézmény vesz részt. A projekt keretében a konzorcium az uniós nemzetközi magánjogi rendeletek gyakorlati alkalmazását vizsgálja a közép-európai tagállamokban. A kutatás célja, hogy megkönnyítse és elősegítse az uniós nemzetközi magánjogi rendeletek megfelelő és egységes alkalmazását,

Nagy Csongor István

megvizsgálja, hogy a jelenlegi nemzeti gyakorlatok összhangban vannak-e az uniós joggal (beleértve az Európai Bíróság releváns döntéseit) és más tagállamokkal.

mok gyakorlatával. Továbbá, a projekt célja, hogy javítsa az uniós nemzetközi magánjog ismertségét, valamint a nemzeti jogalkalmazók és gyakorló jogászok tudatosságát a területen.

A kutatás Csehországra, Észtországra, Horvátországra, Lengyelországra, Lettországra, Litvániára, Magyarországra, Romániára és Szlovákiára terjed ki, helyi kutatókkal és egyetemekkel együttműködve. A módszertant illetően: a kutatók interjúkat készítenek gyakorló jogászokkal (ideértve a bírókat, közjegyzőket és ügyészeket is), illetve feldolgozzák az uniós rendeletekre vonatkozó nemzeti joggyakorlatot. Az utóbbi tekintetében a projekt együttműködik az Unalex adatbázissal, ami hasonló témakörökben tartalmaz nyugat-európai jogeseteket. A projekt által feldolgozott

jogesetek így könnyedén elérhetőek lesznek a nemzetközi közönség számára is. A projekt keretében továbbá megszervezésre került és kerülni fog több nemzetközi és nemzeti konferencia, *workshop*, illetve publikációk is születnek.

A projekt több szempontból is hasznos egyetemünk számára. A jelenleg alkalmazott nemzetközi kutatói partnerhálózat kiváló alapot szolgáltat a későbbi tudományos együttműködések és pályázatok számára, megkönnyíti a jövőbeni kutatási pályázatok és projektek megvalósítását. Továbbá, a kialakult hálózat hosszútávú kutatási kapcsolatokhoz fog vezetni az érintett országok, egyetemek és kutatók között, amire régióinkban rendkívül nagy szükség van.

*Dr. Víg Zoltán
adjunktus*

Az üzleti jogi oktatás és kutatás aktuális irányai

Az Üzleti Jogi Intézet a 2016-ban történt alapításakor az aktív, szakmai-tudományos szerepvállalás, a nemzetközi kapcsolatok kialakítása és elmélyítése, valamint a hallgatói tehetséggondozás mellett tette le voksát. E meghatározó alapelvek figyelembevételével állíthatjuk: az Intézet 2019-ben folytatott egész éves munkáját a tudományos sikerek jellemezték.

Az intézetben folyó oktatási és kutatási tevékenység a pénzügyi jog, a bank-, az értékpapír- és tőkepiaci jog, a versenyjog és a közbeszerzések joga, a fogyasztóvédelem, az e-kereskedelem, az infokommunikációs és a médiajog, az agrár-, az ingatlan-, a környezetvédelmi és energiajog köré szerveződik. Intézetünk gondozza továbbá a szegedi jo-

gászképzés specialitásának számító ún. modulos képzésben Üzleti Jogi Modulját, amelyben nagy hangsúly helyeződik arra, hogy hallgatóink az üzleti életet érintő, gyakorlatorientált jogi ismereteket szerezzenek és tehetségüket kibontakoztathassák.

2019 januárja fontos eseményt tartogatott az intézet számára is, véget ért ugyanis az első üzleti jogi modulos csoport képzése. *Megköszönve a csoportnak, hogy modulos féléveik alatt elért eredményeikkel aktívan járultak hozzá intézetünk hírnevének öregbítéséhez, oklevélátadó ünnepséget szerveztünk részükre.* A végzős hallgatók 2019 februárjában átadták helyüket a következő üzleti jogi modulos csoportnak.

A fényképen (az első sorban): Sipos Lilla, Labancz Andrea, Gellén Klára egyetemi tanár, Farkas Csamangó Erika, Pásztor Zita, Pécsi Enikő, Erdei Anna, Marton Ronald, Hegyes Péter (a hátsó sorban): Paja Gábor, Nagy Titanilla, Nagy Nándor, Prikkel Petra, Oláh Ágnes, Török Dániel, Magyar Dávid, Szalkai András, Erdei Péter és Krusóczki Bence

Márciusban az Üzleti Jogi Intézet oktatói, Dr. Farkas Csamangó Erika, Dr. Hegyes Péter és Dr. Paja Gábor felkészítésével vett részt karunk csapata a XVI. Országos Agrárjogi Jogesetmegoldó és Perbeszéd Versenyen, Miskolcon. A versenyen az ország hat jogi karáról (ELTE, ME, SZE, KRE, DE, SZTE) érkeztek 3-3 fős csapatok. Az SZTE csapata ezen a versenyen is kiválóan szerepelt: alperei pozícióban I. helyezést, míg felperesi pozícióban III. helyezést ért el, az ítéletszerkesztés tekintetében pedig külön dicséretben részesült.

*A csapat tagjai:
Bus András, Árvai Gergő és Zsurzsa Zsolt*

Régi-új modulós hallgatóink tudományos kutatás iránti érdeklődése és tehetsége az áprilisban megrendezésre került XXXIV. Országos Tudományos Diákköri Konferencián csúcsondott ki. Az Üzleti Jogi modulós hallgatók közül Pénzügyi jog I. tagozatban Prikkel Petra *Kriptoadó, avagy a XXI. század bányaadója* című tanulmányával (Témavezetői: Dr. Kampler Béla – Dr. Gyenge Balázs) III. helyezést ért el. Médiajog tagozatban Varga Zita *Dinamikus technológiai tendencia vs spirális körforgás? - a médiajog tárgyi hatályának visszatérő kérdései* című dolgozatával (Témavezetője: Prof. Dr. Gellén Klára) nemcsak a Wolters Kluwer Hungary különdíját érdemelte ki, hanem az Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság OTDK dolgozatok számára kiírt pályázatán is díjazott lett. Az Agrár-, Szövetkezeti és Környezetvédelmi jog tagozatban Csajnyik Tímea egy agrár-biotechnológia jogi szabályozásainak kihívásaival foglalkozó dolgozat opponenciájával pedig a *Legjobb opponens* díját hozta el.

Az Üzleti Jogi Intézet szakmai-tudományos fejlődéséhez nemcsak intézetünk munkatársai, hanem magyar és külföldi meghívott előadóink is nagyban hozzájárulnak. Ennek megfelelően, a tavaszi hónapok a szakmai rendezvények és előadások megszervezésének

és lebonyolításának jegyében teltek. Áprilisban – az intézeti specifikumnak tekinthető kerekasztal keretében – az általános forgalmi adó kérdéseire fókuszáló konferenciát szerveztünk, ahol az intézet oktató-kutatói – *Gyenge Balázs* és *Kamplér Béla* – mellett előadóink között köszönthettük a NAV munkatársait, *Péter-Darázs Klaudiát* (NAV Felbbsíteli Igazgatóság osztályvezetője) és *Kiss Attila* ezredesét (NAV Bács-Kiskun Megyei Adó- és Vámigazgatóságának igazgatóhelyettese), valamint a Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság bíróját, *Szabó Lászlót* is. Előadóink a szakmai élet fontos kérdéseibe vezették be a hallgatókat: bemutatták többek között az európai uniós és nemzeti joggyakorlatot és az áruforgalom fizikai ellenőrzésének lehetőségeit, valamint a jogügyletek minősítése során a hatékony jogorvoslat érvényesítésének lehetőségeiről is beszéltek.

Májusban angol nyelvű tantermi előadást tartott az üzleti jogi modul hallgatóinak az internetjog üzleti életet érintő kérdéseiről *Dr. Andreea Vertes*, a *temesvári West University* oktatója. Előadásában a közelmúlt jogesetein keresztül ismerhették meg hallgatóink a közvetítő szolgáltatásokat érintő európai és amerikai joggyakorlatot és ismerhették meg az adatvédelem, az e-kereskedelem, vagy az ún. webkettes szolgáltatások témakörét.

A Lodz-i Egyetem Adójogi Tanszéke és az Üzleti Jogi Intézet között Erasmus kapcsolat kiépítésére még 2018-ban került sor, 2019-ben pedig az együttműködés keretében, *Prof. Dr. Ziemowit Kukulski* az 'Introduction to the International Taxation' és *Dr. Malgorzata Sek* az 'E-Commerce and the EU VAT' intézetünk által szervezett fakultatív és Erasmus kurzusain keresztül nyerhettek bepillantást az érdeklődő hallgatók a nemzetközi pénzügyi jog és adójog aktuális kérdéseibe.

Májusban került sor az 'Új kutatási irányok az agár- és környezetvédelmi jog területén' című országos konferencia megrendezésére, ahol a Debreceni Egyetem, az Eötvös Loránd Tudományegyetem, a Károli Gáspár Református Egyetem, a Miskolci Egyetem, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem és a Szegedi Tudományegyetem agrár- és környezetjogi kutatói osztották meg tudományos eredményeiket a hallgatókkal. Az elővigyázatosság elvének értelmezésétől kezdve, a precíziós gazdálkodás jogi kérdésein át, a műanyag hulladék csökkentésének új szabályrendszeréig számos időszerű témát tárgyaltak a kutatók az Üzleti Jogi Intézet által szervezett szimpóziumon. A konferencián intézetünk előadói voltak *Bobvos Pál*, *Farkas Csamangó Erika*, *Hegyes Péter* és *Varga Csaba Koppány*. A szakmai kiválóságok-

A fényképen: *Gyulai-Nagy Zoltán*, *Mészáros Hajnalka*, *Andreea Vertes*, *Pigniczki Panka*, *Berta Ildikó*, *Kárász Máttyás*, *Szabó Bernadett*, *Klucsai Nóra*, *Chugyik Bettina*, *Németh Réka*, *Kreiniker Tamás*, *Homonnai Renátó* és *Szegesvári Szabolcs*

ban bővelkedő egész napos rendezvény a jogtudósok és a gyakorlati szakemberek párbeszédét is megalapozta.

Novemberben, röviddel az őszi félév megkezdését követően, *Tudományos Diákköri Ülésnapot tartottunk hallgatóinknak*, ahol két rendezvény megszervezésre is sor került: *pénzügyi-adózási témakörben és az energetika, energiajog területét érintve*. Az 'Előadások az Üzleti Jog világából – Az adózás és a pénzügyi kultúra egyes kérdései' című rendezvényen a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Vám- és Pénzügyőri Tanszékének oktatói, *Szabó Andrea* pénzügyőr ezredes, tanszékvezető egyetemi docens, *Suba László* pénzügyőr alezredes, tanársegéd, *Magasvári Adrienn* pénzügyőr alezredes, tanársegéd és *Pajor Andrea* mesteroktató tartottak előadásokat hallgatóinknak az adózói magatartás alakításának kommunikációs lehetőségeiről, a 'Z generáció' pénzügyi kultúrájáról, illetve az egyetemi hallgatók adó- és járulékkötelezettségeiről.

innovatív megoldásokba és jövőbeni kihívásokba, a hulladékgazdálkodás problémáiba, illetve a villamos energia kérdéseibe vezette be a hallgatóságot.

Molnár Szabolcs és az üzleti jogi modulós hallgatók

Decemberben került sor a 'Price Media Law Moot Court' elnevezésű nemzetközi, angol nyelvű perszimulációs verseny budapesti regionális fordulójára, ahol karunkat az üzleti jogi modulós *Csjernyik Timea*, *Klucsai Nóra*, *Varga Zita*, *Mészáros Hajnalka* és *Segesvári Szabolcs*, valamint az általános modulós *Kardos Vivien* képviselték.

A fényképen: Pajor Andrea, Magasvári Adrienn, Szabó Andrea, Suba László, Gyenge Balázs és Ibrabim Ádám

A Tudományos Diákköri Ülésnap második rendezvényén az „Energiajog mérnöki szemmel” című előadáson *Molnár Szabolcs* energetikai főmérnököt, a Magyar Mérnöki Kamara Energetikai Osztálya alelnökét hallgattuk meg, aki az energiajog kialakulásába, az egyes

Nemzetköziesítési törekvéseinkkel összhangban, külön kiemelés érdemel az intézet munkatársainak részvételével megvalósuló nemzetközi adójogi projekt; ennek keretében szervezte meg a European Law Institute a 'European Tax Development in R&D' című *workshop*-ot Lyon-ban.

*Segesvári Szabolcs, Klucsai Nóra,
Mészáros Hajnalka, Varga Zita, Kardos Vivien,
Csjernyik Tímea*

Szakmai kiadványaink között említjük a Gellén Klára szerkesztésében 'Gazdasági tendenciák és jogi kihívások a 21. században' címmel megjelent kötetünket, amelyben az Üzleti Jogi Intézet

munkatársai mellett hazai és nemzetközi szakemberek tanulmányai mutatják be és elemzik korunk aktuális jogi kérdéseit. Ugyancsak 2019-ben jelent meg Bobvos Pál és Hegyes Péter által írt 'A mező- és erdőgazdasági földek agrárjogi vonatkozásai' c. egyetemi jegyzet is.

Intézetünk kiemelten fontosnak tartja az ismeretek folyamatos bővítését, ezért a már diplomával rendelkezők részére is kínál magas színvonalú képzést. A Környezetvédelmi Jogi Posztgraduális képzésben 2019-ben hatan szereztek oklevelet, akik egyúttal a *Legum Magister* vagy *Master of Laws (LL.M.)* cím viselésére is jogosultakká váltak. A hat főből öten környezetvédelmi szakjogász végzettséget, egy fő pedig jogi szakokleveles környezetvédelmi szakember végzettséget kapott. A környezetvédelmi jogi szakirányú továbbképzésünk 2019-ben már az *Arsboni* jogi folyóirat által szervezett *Legal Fest*-en is bemutatásra került.

*dr. Labancz Andrea
tanársegéd*

*Gellén Klára, Farkas Csamangó Erika, Miklós László, Kovács Mónika
és középen a képzés hallgatói*

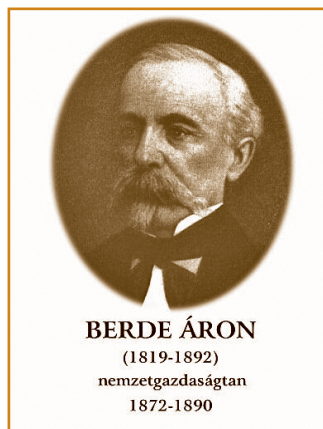

200 éve született Berde Áron

„Uraim! Egy új egyetem megalapítása áll előttünk. Önök tudják, hogy az egyetemet nem a néma falak, hanem a tanárok szellemi ereje alapítja meg jó hírnevében, áldásos működésében.”¹ Egyetemünk centenáriumi évfordulójának közeledtével érdemes megemlékeznünk nagy tudósainkról. Köztük elsőként a jogelőd tudományegyetem első rektoráról, *Berde Áron*-ról (1819–1892) és az ő szakmai munkásságáról. Ezzel együtt születésének kétszáz éves évfordulójára is emlékezünk.²

Berde Áron 1819. március 8-án született, Laborfalván. Édesapja, *id. Berde Áron* a második székely gyalog határőr ezredhez tartozott, mint lófő nemes, akinek székelyudvarhelyi gimnáziumi tanulmányait a napóleoni háborúk okán meg kellett szakítania: nyolc évig katonáskodott, azt követően birtokán gazdálkodott, ennek eredményeképpen fiát következesen tudós pályára szánta.

Ifj. Berde Áron tanulmányait a laborfalvi unitárius elemi iskolába kezdte.

Az ott ért élmények mély hatással voltak rá egész életében, amelyre visszaemlékezésében is szívesen kitért. Ezt követően a székelykeresztúri Unitárius Gimnáziumban folytatta tanulmányait, majd 1837-től a Kolozsvári Unitárius Kollégiumban tanult, amelyet elhagyva 1842-ben a berlini egyetemen kezdte meg felsőfokú tanulmányait, ahol a természettudományok keltették fel a figyelmét, különösen a kémia. Amennyire ideje engedte, az államtudományok, közgazdaságtan neves előadóit (*Heinrich Rudolf Gneist*) is szívesen hallgatta. A berlini egyetemen *Eilhard Mitscherlich* vezette a vegyészeti tanszéket; valamint *Christian Gottfried Ehrenberg* orvosprofesszor, a mikroszkopikus állat- és növénytan megalapítója szintén mestere volt. *Heinrich Wilhelm Dove* nemcsak fizikusként volt rá mély hatással, hanem meteorológiai előadásaival is, hatására írta meg első tudományos művét. A szünidőkben

1 Beiktatási beszéd, melylyel (sic!) Berde Áron egyetemi rektor 1872. november 10-én a kolozsvári Királyi Tudományegyetem rektorának sorát megnyitotta, in: Beszéd, melyek a Kolozsvári Kir. Tudomány-Egyetem megnyitása alkalmával MDCCCLXXII. október 19-én és november 10-én tartattak, Kolozsvárt, Stein J. M. Kir. Egyetemi Nyomdász, 1873, 44.

2 Az ismertetés alapját szolgáltatta: Gaál György: Berde Áron útja a természettudományoktól a közgazdászattig (Erdélyi Tudományos Füzetek 214), Erdélyi Múzeum Egyesület, Kolozsvár, 1993, 1–48.

ellátogatott több egyetemi városba, hogy megismerhesse az ottani professzorokat: Marburg, Giessen, Heidelberg, München. 1844. augusztus 24-én érkezett haza Kolozsvárra, így *Brassai Sámuel* mellett a város legképzettebb természettudósa, s talán egyetlen, első szakosodott vegyésze lett.

Berde Áront 1844. szeptember 29-én a konzisztórium megbízásából *gróf Bethlen Ferenc* és *Pataki József* inspektor-kurátorok, valamint *Aranyosrákosi Székely Sándor* püspök-helyettes ünnepélyesen beiktatják a kollégium egyik 'tanszékebe', ahol a latin, teológia, valamint egyháztörténeti órák tartását bízták rá. 1845-től Berde átvette Brassaitól a természettant, vegytant valamint az állománytant (statisztikát), ezzel megvalósult legnagyobb álma, hogy természettudományi 'tanszéken' adjon elő. Kémiai kísérleteket is folytatott az 1850-es években, amely sajnálatosan az egészségére is kihatottak, más memoárokban ezzel magyarázzák, hogy Berde elfordult a kémiától és a közgazdaságtan felé irányította a figyelmét.

Az unitárius kollégiumban 1850-től Berdének jutott a matematika és a természetrajz oktatása, majd 1853. február 7-én a Főtanács Berde Áronra ruházta az intézmény igazgatását, amely székben négy év múlva *Kovácsi Antal* követte. 1863-ig Berde rangidős tanárként a természet- és vegytan, illetve természetrajz tantárgyakat oktatta, amikor is jogakadémiai tanárrá nevezték ki. Ezen időszakban, 1860. március 12-én olvassa fel levelező tagi székfoglalóját a Magyar Tudományos Akadémián „A levegői nyirkosság némely égalji befolyása” címmel, amelynek szakmai értékelése során súlyos kritikák érték, minek következményeképpen többé nem tette tisztelettét az Akadémián.

A kolozsvári jogakadémia újranyitására 1863. december 7-én került sor, azt megelőzően 1863. november 13-án nevezték ki a tanári kart, akik közül egyetlen egy tanár kapott rendes tanári besorolást, egy rendkívüli tanárit, a többi helyettesit. Mind közöttük laborfalvi Berde Áron a politikai tudományok, nemzetgazdaság és államismeret nyilvános rendes tanára lett. 1869-ben bízták meg a jogakadémia igazgatósával, miközben az órák tartását is folytatta. Egyes források szerint Berde az alaptárgyai mellett a statisztika, a pénzügytan, az osztrák birodalomhoz tartozó országok történelme és az etika tantárgyak rendkívüli tanítására is feljogosítást kapott.

Az ország második tudományegyetemének kérdése már a kiegyezést követően felmerült, azonban a kultuszminiszterek váltása következtében mindez eltolódott, végül 1872. szeptember 29-én nevezi ki Ferenc József a Kolozsvári Tudományegyetemre az új egyetemi tanárokat. Közben szeptember 4-én az országgyűlés a XIX. törvénycikkkel jóváhagyja az új egyetem felállítását. Az első kinevezettek között Berde Áron is szerepelt, mint a politika tudományok, nemzetgazdaságtan és államtudományi ismeretek professzora. 1872. október 19-én a Katolikus Liceum dísztermében *gróf Mikó Imre* miniszteri biztos kezébe mindnyájan letették az esküt, megválasztották az egyetemi hatóságokat, s megalakították az egyetemi tanácsot. Első rektorul egyhangúlag Berde Áront, rektor-helyettesül Brassai Sámuel választották meg.

Berde a november 10-én elhangzott rektori székfoglaló beszédében kitért arra a kérdésre, hogy milyen viszony várható a két magyar egyetem között: „Uraim! A vélemények egysége nyugal-

mat szül, s a nyugalom halál. A vélemények különbözősége küzdelmet, s ez által életet okoz. A tudomány, az eszmék országában bizonyos anarchiára van szükség, hogy az igazságok kifejlődjenek, s a műveltség országa szépüljön. A két egyetem közti verseny kimaradhatatlan.” Berde székfoglalójában megjósolta, hogy a legjobb kolozsvári tanerők egymást követően fognak a fővárosi egyetemre pályázni. Mindez később sajnálatosan komoly gyakorlattá vált. Beszédének a végén kifejtette az egyetemről vallott felfogását: „Bevallom, hogy ez az egyetem nem az én ideálom szerinti egyetem. Már több mint négy éve, midőn ti. a kolozsvári egyetem eszméje megpendült, s erre nézve egy szerény tervezetet terjesztettünk fel, akkor is az volt a nézetem, hogy ma az egyetemnek kettős hivatása van: a tudomány fejlesztése és terjesztése tudományos emberek képzése által, és a tudomány vívmányainak a társadalomba való bevezetése. Nevelni a tudomány országát és szépíteni a gyakorlati életet. Egyetemünk szervezete szerint ez utolsó csak részben történik, amennyiben gyakorló jogászokat, orvosokat és tanítókat nevel az államnak, de ami nagy fontosságú, a természeti törvények mechanikai vagy technikai alkalmazását közvetíteni nem feladata; nincs politechnikai hivatása. Én ezt elvi és praktikai hibának tartom szervezetében [...]”

Berde egyetemi pályafutásáról kevés adat áll rendelkezésre. 1883/1884. tanévben a jogi kar dékánja, a következő akadémiai évben prodekanja volt. Sora véve Berde egyetemi működésének 17 és fél éves idejére meghirdetett előadásait megállapíthatjuk, hogy alapkurzusa a nemzetgazdaságtan volt, ezt rendszerint a II. éves joghallgatók láto-

gatták. A pénzügytan csak a második szemeszterben került előadásra. Ezek mellé heti 1–2 órás szakkurzusokat hirdetett, többségük valamely aktuális gazdasági kérdéshez kapcsolódott, s ingyenes előadásként a nagyközönség számára is látogatható volt. 1888. október 11-én a Jog- és Államtudományi Kar megünnepelte Berde Áron, Haller Károly és Groisz Gusztáv negyedszázados tanári jubileumát; október 12-én az egyetemi tanács is üdvözölte őket, tiszteletükre fáklyás körmenetet, bankettet tartottak és a hallgatók köszöntötték őket a lakásukon beszédek kíséretében.

Berde 1889 júniusában nyugdíjaztatását kérte, amelyet jóvá is hagyott a minisztérium, s egyben „hosszas és buzgó szolgálata közben szerzett érdemeiért a Miniszter Ő Nagyméltósága köszönetét és elismerését” fejezte ki, amelyet irányában az egyetemi tanács útján tolmácsolták. Berde tanszéki utóda 1891. augusztus 31-től *Pisztóry Mór*, a pozsonyi jogakadémia korábbi tanára lett.

Berde Áron hosszan tartó szenvedés után, 1892. január 25-én kora reggeli órában adta vissza a lelkét teremtményének. A temetési szertartását *Ferencz József* unitárius püspök és *Péterfi Dénes* lelkész celebrálta. Az Egyetemi Kör és a jogászhallgatók nevében *Oberschall Pál* mondott búcsúbeszédet. A gyászmenetben testületileg jelen volt az egyetem, az Unitárius Kollégium tanári kara, az unitárius egyházvezetőség. Külön kiemelik a források *gróf Béleli Ákos* főispánt és *Szász Domokos* református püspököt. A Házsongárdi temető lutheránus sírkertjének szélén, a köztemető főútjára néző – ma is meglévő – laborfalvi Berde kriptában helyezték örök nyugalomra. A sírba tételnél az akadémia részéről *Brassai Sámuel* és *Kőváry László* jelent meg. A a Jog- és

Államtudományi Kar külön nem képviseltette magát, ehelyett a gyászoló családnál fejezte ki mély együttérzését.

Berde tudósi rangját, hírnevét egyetlen nyomtatásban megjelent eredeti, kétkötetes munkájának köszönheti „Légtüneménytan” címmel. A mű három részre oszlik. Az első, általános részének fejezetei: Léggör, Hőmérték, Szelek, Vízemű tünemények, Léggöri villany, Légnymás. A második része „A két Magyarhon égaljviszonyai”-t mutatja be. A harmadik rész pedig a meteorológia hasznosíthatóságát „Égaljunk befolyása a növényekre” és „Égaljunk befolyása az állatokra” alcímek alatt. A kötet eljutott az akadémia tudósai kezébe, s amikor tizenegy évi szünet után ismét összeült az Akadémia közgyűlése – 1858 decemberében –, Berde elnyerte érte a második legjobb természettudományos műnek kijáró Marczibányi-jutalmat.

Az 1860-as évektől felhagyott a vegytani és természettudományos cikkek írásával, s majdnem minden dolgozata közgazdasági vonatkozású lett. 1872-ben a Jogtudományi Közlöny hasábjain „A tőkéről” címmel hat részben publikálta az erre vonatkozó megállapításait. A Magyar Polgárban 1881 novemberében és decemberében „A valuta-kérdés” címmel közölt ötrészes dolgozatot, amelynek megjelentetését az éppen folyó nemzetközi valutakonferencia tette aktuálissá. Fő kérdése a tanulmányának az ezüst- és aranyvaluta közötti viszony, ezen belül az egyik vagy másik elsőbbsége volt.

Az Unitárius Kollégium egykori könyvtárának kéziratára két példányban is megőrizte Berde egyetemi nemzetgazdasági előadásainak jegyzetét: az egyik *Ferencz Ákos* II. éves joghallgató 1880/1881. tanévben készített kézírata,

a másik *Rotarides Mihály* szintén II. évesé, amely az 1883/1884. tanévről maradt fenn. A jegyzetek a gazdaságtörténettel foglalkozó számára hasznos adatokat szolgálhatnak Berde szakmai tájékozottságára, nézeteire vonatkozóan.

Sokoldalúságát fejezi ki, hogy lapnyomtatásba és mezőgazdálkodásba is belekezdett élete folyamán. Berde néhány évi tanári munka után felismerte, hogy nem csak a diákok számára hiányoznak a természettudományi alapismeretek. Ebből kiindulva egy népszerűsítő folyóirat megjelentetésére határozta el magát. Mindehhez legnagyobb segítsége a Református Kollégium 1845-ben kinevezett természet-, vegy- és számtantanára, *Takács János* lett. Közös erőfeszítésükkal indult meg 1846 júliusában a Természetbarát c. természettudományos folyóirat, amely összességében 2 évet élt meg, ami összmagyar viszonylatban a második, Erdélyben az első természettudományos periodika volt. Berde második lapalapítása az önkényuralom korára esett. 1852. október 2-án jelent meg a Hetilap – gazdasági, műipari és kereskedelmi folyóirat – első száma, majd 1855-ben március 21-i megszűnésig 26 számot jelentettek meg. Az 1856. március 31-én megindított Kolozsvári Közlöny szintén Berde Áron nevéhez fűződik.

Berde első mezőgazdasági ismereteit Laborfalván, a szülői háznál kaphatta édesapjától. A Természetbarát 6. számában a következőket írja: „A nemzetgazdaság nem csupán kézmű, mint igen sokan vélik, hanem egyszersmind valóságos tudomány is. Ezen tudomány a növényélet feltételeinek, a növény elemeinek s a tápszert adó forrásoknak ismertetésén alapszik. [...] Ha a mezői gazda tudományos elvek nélkül teszen kísérleteket és újításokat, bizonyosan

kevés eredményre számíthat, mint ezt korunkban is példák igazolják.”

Szucsági földbirtokosként elveit a gyakorlatban is sikerrel alkalmazta. Sőt, pályamunkát írt tapasztalatairól, felhasználva a külföldi szakirodalmat: „Mit tegyen az erdélyi gazda, hogy jóllétre jusson?” Az Erdélyi Gazdasági Egyesület (EGE) által kitüntetett pályamunka (Kolozsvár, 1859) egy új mezőgazdasági rendszer kialakításának kézikönyvévé vált. A mezőgazdasággal való szoros kötődése révén az Erdélyi Gazda 1892. január 31-i száma meghatározó sorokkal búcsúztatta Berdét. Innen derült ki, hogy jeles *pomologus* is volt: „Az elhunyt a legutóbbi időkig, amíg súlyos betegsége attól vissza nem tartotta, az EGE-nek folyton a legbuzgóbb tagjai közé tartozott, és állandóan tagja volt az igazgató választmánynak és a gyümölcsészeti szakosztálynak, úgyhogy sok fontos közgazdasági kérdés az ő hozzájárulásával oldatott meg. Mint nagy pomológus, a gyümölcs kultúra terén a gyakorlatban is nagy tevékenységet fejtett ki és szucsági terjedelmes gyümölcsösében a legkitűnőbb gyümölcsfajok pompáztak. Méltán fájjaljuk a kitűnő tudósnak és nagy tevékenységű gazdasági egyleti tagnak elvesztését.”

Berdét mint tekintélyes természettudóst, közgazdászt számos egyesület és bizottság tagjaként választották. Az 1845. december 14-én *gróf Mikes János* elnökelete alatt megalakult kolozsvári Iparegylet kilenctagú választmányába is bekerült. Az Erdélyi Múzeum Egyesületnek a kezdetektől alapító tagja volt. Azon 41 tudós közé tartozott, akik 1860 februárjában megalakították a természettudományi szakosztályt, majd ennek képviselőjeként rendszeresen részt vett az egyesületi Évkönyv szerkesztőbizottságá-

ban. Alapító tagja volt az 1885 áprilisában megalakult Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesületnek is.

Az unitárius egyházzal való kapcsolata rendkívül ellentmondásosnak mondható, ugyanis az egyházi ösztöndíj-rendszernek köszönhetően az akkori felfogás szerint egy életre lekötölte magát az egyházhoz, azonban ő volt az első, aki kinőtt az egyházi keretből és kérte a kötések megszüntetését. Később olyan magasra ívelt pályája, hogy egyháza elismerte tudományos közéleti megbecsültségét, azzal, hogy érdemesnek találták a világi vezetésre is. Ennek bizonyítéka, hogy 1845-ben a felszentelendő teológusok zsinati vizsgálati bizottságának elnöke lett. 1846–1848, majd 1852–1860 között a *defensor matrimonii* (házasságvédő) tisztséget töltötte be az unitárius egyház keretében. E tisztségénél fogva a főpapi szék tagja is volt, s e minőségéről csak 1867-ben mondott le. Ezen felül 1858-tól 1862 szeptemberéig pénztári jegyzői és számvevő bizottsági írnoki tisztséget is ellátott. Berde az 1863/1864. akadémiái évben valóságos ’jogi vitát’ okozott az egyházi vezetés keretein belül azzal, hogy világi állásra pályázott (jogakadémiai tanár), s ezzel együtt kérte kötelmi levele és esküje alóli felmentését. Ugyanakkor óráit még két teljes tanéven át minden bérézés nélkül megtartotta a kollégiumban, a zavartalan működés biztosítása érdekében. Berdét 1873-ban választották meg a kollégium felügyelő gondnokává, majd 1876-ban a főgondnoki székig vezet az útja. Ő volt az első ’doktor-főgondnok’, aki szellemi teljesítményével vívta ki ezt a megtiszteltetést.

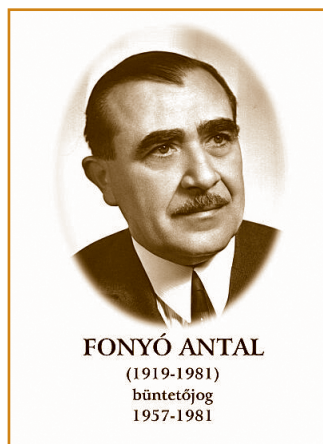
Dr. Ámán Ildikó
tudományos segédmunkatárs

100 éve született Fonyó Antal

Fonyó Antal, a Bűnügyi Tudományok Intézetének büntetőjogász elődje, egykor büntetőjog különös részt oktató professzora 2019 júliusában ünnepelte volna 100. születésnapját. A százéves évforduló alkalmából életéről, valamint tudományos munkásságáról szóló megemlékezéssel tiszteleg előtte a Bűnügyi Tudományok Intézete.

Fonyó Antal 1919. július 23-án született Szatmárnémetiben. Huszton orosz nyelvű középiskolát végzett, itt szerzett érettségit 1937-ben. Egyetemi tanulmányait a pozsonyi egyetem jogi karán kezdte meg 1937-ben, majd jogi tanulmányait 1939-től a budapesti jogi karon folytatta. 1942-ben itt szerzett jogi doktorátust. A diploma megszerzését követően ügyvédjelöltként, majd pedig a demokratikus magyar államrendőrség tagjaként dolgozott, 1951-ig. 1951. október 15-én tanársegédi, majd 1952-ben adjunktusi kinevezést kapott az Eötvös Loránd Tudományegyetem jogi karának büntetőjogi tanszékére.

Szegedre 1956-ot követően került. *Schultheisz Emil* nyugdíjazását követően, 1957. október 1-től ideiglenes jelleggel, majd 1958. július 11-én a pályázati eljárás lefolytatását követően a VII. rendes kari tanácsulésen megbízták a József Attila Tudományegyetem Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi tanszékének vezetésével, valamint docensi feladatok ellátásával. 1960-ban a szegedi jogi kar dékánjává választották, amely pozíciót 1964-ig töltötte be. 1961-ben kandidátusi disszertációjának megvédésével az MTA Tudományos Minősítő Bizottsága az állam- és jogtudományok kandidátusává nyilvánította, majd 1962. augusztus 1-jén egyetemi tanári kinevezést kapott. Egészen 1981. december 3-án bekövetkezett halála napjáig a Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszéket vezette.

Fonyó Antal publikációs tevékenysége három fő téma, jogterület köré csoportosul: gazdasági büntetőjog, a valamenyire munkáját átható kriminalizáció-dekriminalizáció kérdése, valamint a büntetési rendszer és a büntetés-végrehajtási jog. Kandidátusi értekezését gazdasági büntetőjogi témában írta, a mű címe: 'A gazdaság elleni bűncselekmények fogalma'. A gazdasági büntetőjogi kérdések iránti érdeklődése egész életének tudományos munkásságát áthatotta, tankönyv-, valamint kommentárfejezetek is kötődnek a nevéhez e témakörben. Mindemellett publikált a felsőoktatás, különösen a büntetőjog oktatásának, fejlesztésének témájában is.

Oktatási tevékenysége során gyakorlatorientáltság jellemezte, hangsúlyozta, hogy a büntetőjog oktatásának közelebb kell kerülnie a gyakorlathoz, kiemelte a kiegészítő diszciplínák (mint pl. a kriminológia) oktatásának fontosságát. Fonyó Antalnak szívügye volt mindemellett a tehetséggondozás, ahogyan arról egykori kollégái is megemlékeznek. A fiatalok szakmai tevékenysége ösztönzése céljából rendszeresen szervezett ún. műhelyértekezleteket. Élete utolsó műhelyértekez-

letét 1981. november 26–27. között tartotta. E rendezvényről szóló beszámolót, ahol a JATE Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszékének tudományos fokozattal még nem rendelkező oktatói számoltak be kutatómunkájuk állapotáról, a Jogtudományi Közlöny megörökítette az utókor számára. Rendszeresen működött közre doktori munkák bírálatában is. 1981 májusában vett részt élete egyik utolsó doktori vitájában, ahol *Horváth Tibor*: 'A büntetési elméletek fejlődése' című doktori értekezését bírálta.

Szintén aktív tudományos szervező tevékenysége mutatkozik meg a hazai, valamint nemzetközi konferenciák szervezésében is. *Nagy Ferenc* Fonyó Antalról és Schultheisz Emilről írt munkájában idézi Horváth Tibor gondolatait, amelyek Fonyó halálának 10. évfordulójára

megrendezett kari konferencián hangzottak el: „Feledhetetlenek azok a Fonyó által szervezett konferenciák, amelyeket áthatott a mások iránti nyíltsága, emberi melegsége és szeretete, és amelyek tudományos műhely jelentőségűvé avatták ezeket a találkozásokat.” Élete utolsó évtizedében három nagyobb volumenű, nemzetközi konferenciát szervezett az általa kutatott témákban: a szankciórendszerről, a gazdasági bűnözésről, valamint a büntetőjogi felelősség differenciálásáról és annak hatáiról. Az utolsó konferencia előadásairól az ő szerkesztésében orosz nyelvű tanulmánykötet jelent meg 1981-ben, e kötet szerkesztése, valamint a kötetben található tanulmánya volt élete utolsó tudományos munkája.

*Dr. Molnár Erzsébet
adjunktus*

Hofszang József emlékezete

Megrendülten hallottuk a hírt, hogy 2019. április végén, 83. életévében elhunyt sokunk tanára, többünk kollégája: *Hofszang József*, a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara Büntetőjogi Tanszékének nyugalmazott oktatója. Derűs egyénisége, csillogó műveltsége, kedves anekdotái, bölcsessége és jogi tapasztalata örökre hiányozni fog.

Kedves Barátunkkal néhány éve fiatal tanítványai készítettek beszélgetést, amelyet a Dialógus hasábjain (2016, 41–47. <http://www.juris.u-szeged.hu/download.php?docID=81505>) bármikor föllapozhatunk. Aki ismerte: szerette, aki szerette: annak lelkében örökké él Jóska Bátyánk...

*Dr. Balogh Elemér
egyetemi tanár, dékán*

Kari Hírek

EFOP

A Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának alumni kiadványa, a Dialógus jelenlegi száma a korábbi hagyományoknak megfelelően átfogó képet kíván nyújtani Karunk oktatóinak és kutatóinak tudományos munkásságáról, amelyet az EFOP-3.6.2.-16-2017-00007 számú, 'Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban' című projekt jelentős mértékben támogatott. A projektben résztvevő kari oktatók és kutatók alapvetően arra törekedtek – összhangban az alábbi projektcélokkal –, hogy a 21. század technológiai, informatikai, társadalmi változásaira adekvát válaszokat adjanak. A projekt átfogó célja a hazai vagy tág értelemben vett kelet-európai innovációs mintázatok feltárása tanulási aspektusból, az európai tudományos hálózatokkal való kooperáció erősítése, új együttműködések fejlesztése, a jövőben kiemelkedő jelentőséggel bíró K+F területeken tudományos kapacitások erősítésével, fenntartható fejlesztésével. A projekt konkrét célja a társadalmi innováció szempontjából kritikus hazai és regionális társas tanulási mintázatok és tanulási defektusok azonosítása interdiszciplináris nézőpontból, különös tekintettel az informatikai innovációk humán és technológiai implementációs korlátainak oldására, az innovációk kiaknázási hatékonyságának fokozá-

sára. A technológiai és informatikai, valamint a társadalmi innováció összefonódottsága, a társadalmi rendszerek és szervezetek közötti interakció az egyes tudományterületeken folyamatosan kutatott kérdést jelent. A Dialógus jelen számában közvetlenül vagy közvetetten a projekt támogatásával megvalósult tudományos eredmények disszeminálására kerül sor, hozzájárulva ezzel is a hallgatók és oktatók szakmai és tudományos előmeneteléhez és a nemzetköziesítéshez.

*Dr. Varga Norbert
egyetemi docens*

Dr. Kertész Váradi Szilvia adjunktus (Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszék) az olaszországi Paviában a 27th Euromicro International Conference on Parallel, Distributed and Network-based Processing (PDP 2019) elnevezésű konferencián 'Legal Considerations of IoT Applications in IoT-Fog-Cloud Environments' címmel tartott előadást. 2019. február 13-15.

Az Üzleti Jogi Intézet oktatói, *Dr. Farkas Csamangó Erika*, *Dr. Hegyes Péter* és *dr. Paja Gábor* felkészítésével vett részt karunk csapata a XVI. Országos Agrárjogi Jogesetmegoldó és Perbeszéd Versenyen, Miskolcon. Kiválóan szerepeltünk: alperesi pozícióban I., felperesi pozícióban III. helyezést értünk el, ítéletszerkesztésben pedig külön dicséretben részesültünk.

2019. március 1.

A Szegedért Alapítvány Kuratóriumának 2019. február 19-i döntése alapján az Alapítvány fődíját 2019-ben *Dr. Homoki-Nagy Mária* jogász, egyetemi tanárnak ítelték oda. A díj ünnepélyes átadására a Szegedi Nemzeti Színházban került sor, amellyel a díjazott Szegedi Tudományegyetemen végzett oktatói, kutatói és tudományos szervezői munkáját ismerték el.

2019. március 12.

Dr. Visontai Szabó Katalin adjunktus (Civilisztikai Tudományok Intézete) a Pécsen megrendezésre került Family Law Workshop Marriage - Family - Child Protection in the European Legal Culture elnevezésű konferencián 'Child custody decisions now and long ago' címmel tartott előadást.

2019. április 29.

Dr. Görög Márta egyetemi tanár (Civilisztikai Tudományok Intézete) Miskolcon a Magánjogot Oktatók Fialok XIII., és a Magánjogot Oktatók Egyesületének X. éves rendes konferenciája elnevezésű rendezvényen 'Az egyetemi szolgálati találmány hasznosíthatósága' címmel tartott előadást.

2019. május 31.

Dr. Pongó Tamás adjunktus (Alkotmányjogi Tanszék) Dublinban a World Anti-Bullying Forum 2019 elnevezésű konferencián 'How to define cyberbullying from a legal perspective?' címmel tartott előadást.

2019. június 4-6.

Dr. Pétervári Máté adjunktus (Magyar Jogtörténeti Tanszék) Brüsszelben a XXVth Annual Forum of the Association of Young Legal Historians elnevezésű konferencián

'The Administrative Officials' Sense of Identity in Hungary After the Austro-Hungarian Compromise' címmel tartott előadást.

2019. június 5-7.

Dr. Kertészné Váradi Szilvia adjunktus (Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszék) Rómában a 4th International Conference on Fog & Mobile Edge Computing (FMEC 2019) elnevezésű konferencián 'Privacy-awareness of Users in our Cloudy Smart World' címmel tartott előadást.

2019. június 10-13.

A Szegedi Tudományegyetem Klebelsberg Könyvtárában mutatták be *Prof. dr. Homoki-Nagy Mária* tanszékvezető egyetemi tanár, (SZTE ÁJTK, Jogtörténeti Tanszék) „Az általam megkért hiteles tanúk előtt a következő végső rendelkezésemet téstem...” Jobbágy-paraszatok végrendeletei Szentés mezővárosban című monográfiáját, amely alkalomból dr. Marjanucz László történész (SZTE BTK, Modernkori Magyar Történeti Tanszék) beszélgetett a szerzővel.

2019. június 11.

Dr. Labancz Andrea tanársegéd (Üzleti Jogi Intézet) Győrben az EU Business Law through the lens of Digital Revolution elnevezésű konferencián 'Cryptocurrencies: a theoretical approach' címmel tartott előadást.

2019. június 14.

Dr. Juhász Krisztina adjunktus (Politológiai Tanszék) Madridban a 26th International Conference of Europeanists - Call for Proposals Sovereignities in Contention: Nations, Regions and Citizens in Europe elnevezésű konferencián 'State of Emergency without

Emergency Situation, the Case of Endless State of Emergency Caused by Mass Migration in Hungary' címmel tartott előadást.

2019. június 20-23.

Dr. Szivós Kristóf doktorandusz (Civilisztikai Tudományok Intézete) a temesvári doktorandusz konferencián 'Electronic signature in civil procedure' címmel tartott előadást.

2019. június 21.

Dr. Varga Norbert egyetemi docens (Magyar Jogtörténeti Tanszék) Athénban az Athens Institute for Education and Research elnevezésű rendezvényen 'The World War I and Cartel Law in Hungary' címmel tartott előadást.

2019. július 15-18.

A krakkói Jagiellonian University 2019 szeptemberében tartotta Unions of States in the Past. Theory and Practice elnevezésű nemzetközi konferenciáját, amelynek oktatói szekciójában *Dr. Varga Norbert* egyetemi docens (SZTE-ÁJTK) adott elő. A tanácskozás második napján pedig immár negyedik alkalommal kerülhetett sor a krakkói egyetem és a Szegedi Tudományegyetem által életre hívott együttműködés keretei között lengyel-magyar hallgatói workshopra, amelyen hat magyar és négy lengyel hallgató ismertethette jogtörténeti témájú kutatásait.

2019. szeptember 20-21.

Varga Norbert Krakkóban

Dr. Nagy Csongor István egyetemi tanár (Nemzetközi Magánjogi Tanszék) Párizsban az Actors in International Investment Law: Beyond Claimants, Respondents and Arbitrators elnevezésű konferencián 'The European Union as an emerging actor of international investment law: speaking globally, thinking regionally?' címmel tartott előadást.

2019. szeptember 26-27.

Dr. [Diószegi] Szabó Pál tudományos munkatárs (Európai Jogtörténeti Tanszék) '...Let she remain in the faith of the Greeks' The marriage plan between the noble family of Hunyadi and of Celje in the of the Ecclesiastical Union (1448, 1451) címmel tartott előadást a Central and Eastern European Legal History Conference, nemzetközi jogtörténeti konferencián, Bécsben.

2019. szeptember 27.

A Szegedi Törvényszék épületében mutatták be ünnepélyesen a Szegedi Tudományegyetem Magyar Jogtörténeti Tanszéke által gondozott, a Szegedi Törvényszék történetét bemutató könyvsorozat IV. kötetét, amely a *Fejezetek a Szegedi Törvényszék 150 éves joggyakorlatából* címet viseli. A rendezvény alkalmával a szerzők ismertették az általuk publikált fejezetek tartalmát a főként bírákból álló közönséggel, valamint a rendezvény zárásaként a Magyar Jogtörténeti Tudományos Diákkör tagjai a Szerződési jog a gyakorlatban címmel egy a levéltári források által ihletett magánjogi pert modelleztek. A perszimuláció az I. világháború által generált magánjogi problémák bemutatására épült. A sorozat megjelenését és a rendezvény megszervezését a

A perszimuláció résztvevői

„Ráth György bírósági történelem és hagyományápolás” című pályázat tette lehetővé.

2019. október 4.

Dr. Karsai Krisztina egyetemi tanár (Bűnügyi Tudományok Intézete) „Kiszámítható bűnök” címmel tartotta meg előadását a büntető igazságszolgáltatásban megjelenő gépi döntéshozatalról, az első TEDx konferencián Szegeden, az IH rendezvényközpontban.

2019. október 5.

Dr. Farkas-Csamangó Erika adjunktus (Üzleti Jogi Intézet) Budapesten az Arsboni, LegalFest 2019 elnevezésű konferencián ’A Környezetvédelmi jogi szakirányú képzés bemutatása’ címmel tartott előadást.

2019. október 8.

Dr. Balogh Elemér egyetemi tanár (Európai Jogtörténeti Tanszék) a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Jogtudományi Intézete által Kolozsvárott

szervezett bűnügy-történeti konferencián „Savanyú Jóska, az utolsó bakonyi betyár” címmel tartott előadást.

2019. október 10–12.

Dr. [Diószegi] Szabó Pál tudományos munkatárs (Európai Jogtörténeti Tanszék) *Carmina Hungaricana (új versek 2017–2019) című verseskötetét mutatták be a szegedi Somogyi Károly Megyei és Városi Könyvtárban.*

2019. november 5.

Dr. [Diószegi] Szabó Pál tudományos munkatárs (Európai Jogtörténeti Tanszék) *Edict of Manuel I. Komnenos concerning the Right of Asylum (1166) címmel tartott előadást a Byzanz und das Abendland VII. nemzetközi bizantinológiai konferencián, Budapesten.*

2019. november 27.

Dr. Antal Tamás egyetemi docens (Európai Jogtörténeti Tanszék) *Újvidéken a Harmonization of Serbian and Hungarian (domestic) law with the European Union Law and cross-border cooperation elnevezésű rendezvényen ’The Legal Status of the Territory of Vojvodina between 1941 and 1944’ címmel tartott előadást.*

2019. december 11.

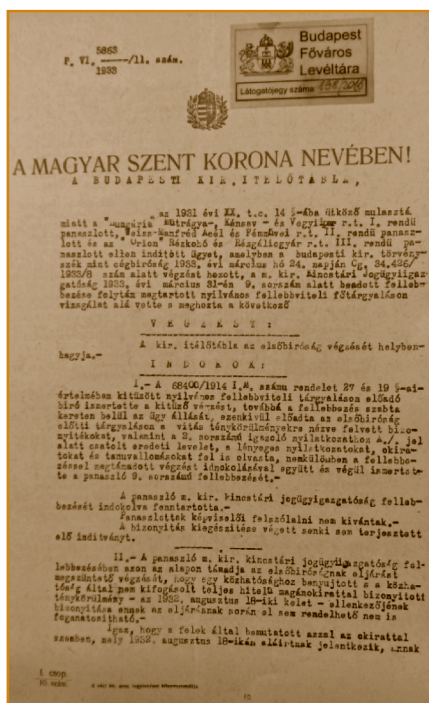
A karunkról szóló hírek egyre színesebbek, így a hazai és külföldi vonatkozású konferencia-szereplések mellett rovatunkban adtunk helyet egy fontos kutatási program beszámolójának is.

A kartellfelügyelet kutatása

„A gazdasági válságból való kibontakozás jelei mutatkoznak világszerte. A termelés és ezzel a fogyasztás is emelkedik s minden remény megvan arra, hogy a gazdasági helyzet javulása folytatódni fog.” *Halla Aurél* szavai mentén elindulva világossá válik a kutató előtt, hogy a gazdasági szervezkedés olyan változáson ment keresztül a 20. század első felében, amelynek eredményeként bevezetésre kerültek a kartellfelügyeleti szervek. A két világháború közötti időszak gazdasági és politikai rendszere alapvető hatást gyakorolt a társadalomra, amelyre a jog meglévő, de még nem kodifikált jogintézmények szabályozásával válaszolt. A kartelljogi kutatás jelenlegi fázisában a kartellfelügyeleti szervek (a Kartellbíróóság, a Kartellbizottság, a rendes bíróságok, a választott bíróságok) működésének bemutatása a cél.¹

A szerződési és az egyesülési szabadság garantálása, a szabadverseny kialakulása eredményezte azt, hogy a gazdasági élet szereplői a termelés optimalizálása végett, továbbá az árak és a hozzá kapcsolódó haszon növelése érdekében minden lehetséges jogi eszközzel arra törekedtek, hogy kihasználják a gazdasági helyzetet és olyan társaságokat hozzanak létre, amelyek elsődleges célja a verseny korlátozása. A 20. századi kartellmozgalom lényege a szabad verseny önellentmondásában keresendő,

hiszen a szabad verseny eredményeként jelentek meg a tisztességes versenyt korlátozó intézkedések, amelyek ellen csak a versenyszabadság garantálásával lehetett harcolni a fogyasztók érdekében, ami nem jelentett mást mint a közjó, a közgazdaság és a jóerkölcs alapvető érvényesítését. Ezért tartottam fontosnak, hogy a kartelljog hazai kialakulásának fejlődéstörténetét, kodifikációját és a gyakorlatot a deduktív módszer segítségével megismerjük, az általános szabályok dogmatikai fejtegetését követően a joggyakorlat bemutatása teszi teljessé a kartellmozgalom, különösen a kartellalaki jog, azaz a kartellfelügyeleti szervek szabályozásának és működésének ismertetését.

1 A kutatást a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj (BO/00198/18/9) keretében folytatom, amelynek disszeminálását az ÚNKP (az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-19-4 - Bolyai+ kétszámú Új Nemzeti Kiválóság Programja) támogatta.

A levéltári források elemzése jelenti egy jogtörténeti kutatás igazi mélységét, ami alapján olyan kutatási eredmények bemutatása a cél, amelynek következtében az olvasó előtt kitárulkozik a kartellek szabályozásának ellentmondásos világa a 20. században. A jogtudományi reflexió és a bírói gyakorlat együttes vizsgálata adhat átfogó képet a kartellfelügyelet, a bíróságok és a kormányzati szervek tényleges működéséről. A cél tehát nem lehet más, mint, amelyet *bárá Korányi Frigyes* is megfogalmazott a Magyar Jogászegylet Gazdasági Intézetének 1929. május 8-án tartott ülésén, amelynek témája a kartelljog kodifikációja volt. „Ebben a háború utáni zűrzavarban higgadt elmével, teljes tisztánlátással szétbontani az okoknak s okozatoknak szövevényeit; felismerni a gazdasági élet egyes funkcióinak vagy egyes üzleti kombinációinak valóságos kihatásait, a szabályozás szükségességét s helyes mértékét, a törvényhozói vagy kormányzati belenyúlás valódi előnyeit vagy veszélyeit: csak a gyakorlati élet legkiválóbb ismerőinek s aktív tényezőinek hozzászólásával lehet.” Az 1931:XX. tc. (Kartelltörvény) valószínűleg meg a kartelljog, alapvetően a kartellközjog szabályozását Magyarországon az európai kodifikációs folyamatok részeként, amelyben az állami intervenció törekvések játszották az elsődleges szerepet. Azonban a kartellmagánjog egységes szabályozása elmaradt, amelynek hiányában a magánjog, különösen a kereskedelmi jog általános szabályai szolgáltak zsinórmértékül a jogalkalmazó számára.²

A magyar kartelljog érvényesülését a bírói gyakorlat alapján lehet leginkább bemutatni. A fennmaradt peres iratok alapvetően csak az első- és a másodfokú bíróságok ítéleteit tartalmazzák, kevés az olyan levéltári forrás, amelyben megtalálható a teljes peranyag. Ennek következtében az ítéletek rendelkező és indokolási részében található információk nyújthatnak segítséget az anyagi, de különösen az eljárásjogi szabályok gyakorlati vizsgálatához. A konkrét ügyek által az olvasó bepillantást nyerhet a bejelentési kötelezettség elmulasztása miatt indított eljárásba, a cégek mindennapi életébe a kartelltörvény hatálybalépését követően. A levéltéri kutatásokat nehezítette, hogy a kartellügyek nem kerültek a peres anyagok mutatóiban feltüntetésre, hanem a kutatónak kell azokat megkeresni.

A következő levéltári források feldolgozására került sor a kutatásom során. A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában a Földművelésügyi Minisztériumi Levéltár, Általános iratok (K-184.) található meg a Kartellbizottság töredékes jegyzőkönyvei. A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Gazdasági Levéltári Főosztály (256-V.) anyagai között a választott bírósági ítéletek, kamarai ügyek kartelljogi vonatkozásai kutathatók. A kutatás alapvető forrásbázisát mégis a Budapest Főváros Levéltárában megtalálható: a jogszolgáltatás területi szervei (1841–1973) (VII. 1. d.) című forrásgyűjtemény képezte. A vidéki levéltárak közül a Magyar Nemzeti Levéltár Bács-Kiskun Megyei Levéltárában (A jogszolgáltatás területi

2 A Gazdasági Versenyhivatal az intézmény fennállásának 25. és a kartelltörvény 85. évfordulója alkalmából kiírt pályázatára a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara és a Pázmány Péter Katolikus

Egyetem Jog- és Államtudományi Kara által benyújtott és támogatott kutatás keretében indult el a kartelljog hazai történetének vizsgálata 2015-ben, majd pedig folytatódott 2016-ban.

szervei, Bíróságok és ügyészségek, A Károlyi Törvényszék iratai, Cégbíróági iratok: VII. 2. c), a Baranya Megyei Levéltárban (a Pécsi Királyi Törvényszék iratai, peres iratok: VII. 2. b) és a Csongrád-Csanád Megyei Levéltárban (a Szegedi Kir. Ítéltábla iratai 1942/VII. 1.) végeztem kutatásokat.

A kartelljogon belül a kartellrendészeti jog szoros összefüggésben állt az állam kartellfelügyeleti hatalmával, ami magában foglalta a rendbírságozási eljárást is. A kartell törvény szerint rendbírsággal azt lehetett büntetni, aki a kartellmegállapodást, vagy határozat bemutatását elmulasztotta és mulasztásának okát nem igazolta, továbbá, aki az adatközlési kötelezettségét nem teljesítette, vagy az intézkedés foganatosítását akadályozta.

Az első két esetben az illetékes törvényszéknek kellett eljárnia. Az volt az

illetékes törvényszék, amelyiknél a részvénytársaságot vagy a szövetkezetet, illetőleg a biztosító vállalatot bejegyezték. Ha pedig több törvényszéknél volt bejegyezve, akkor az volt az illetékes bíróság, amelyik a fő telephelynek vagy külföldi cég belföldi képviselőjének cégbírósága volt. Ha az eljárás megindításakor a cég már nem szerepelt a cégjegyzékben, akkor az a törvényszék volt illetékes, ahol a céget utoljára bejegyezték. A Kincstári Jogügyigazgatónak a miniszter indítványára alapján benyújtott kérelme következtében indult meg az eljárás. Kivételes esetben a Kúrián belül felállított különbíróság, a Kartellbíróság is eljárhatott, ha ismételt eredménytelenül történt a bírság kiszabása, vagy ha a kereskedés és az iparüzés gyakorlásának végleges eltiltása miatt indítottak eljárást.

*Dr. Varga Norbert
egyetemi docens*

Kitüntetések

Doctor Honoris Causa

Prof. Dr. Uwe Hellmann, a Potsdami Egyetem Szenátusának elnöke kapta az Egyetem Napján, 2019. november 9-én. Hellmann professzor előadásokat és szemináriumokat tart a német büntetőjogból, büntető eljárásjogból, társasági és adójogból, valamint az európai és nemzetközi büntetőjogból. Számos cikk és könyv szerzője, valamint törvénykönyvekhez ír magyarázatokat a legelismertebb kommentárokból. Kutatói és oktatói munkája mellett gazdasági bűncselekményekkel és adóügyi bűncselekményekkel kapcsolatos büntetőeljárásokban is részt vesz jogi szakértőként vagy ügyvédként. A Potsdami Egyetem Jogi Karának volt

dékánjaként fontos szerepet töltött be a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán a Német Jogi Iskola megalakításában. 2008 óta rendszeresen tart *pro bono* előadásokat a közös potsdami/szegedi LL.M. képzésben, amely az országban egyedülálló módon közös diplomát ad a végzetteknek. A kitüntetett karunkon tartott előadása 'Élet a Karon' rovatunkban olvasható.

Deák Ferenc-díj

Dr. Szabó Imre egyetemi tanár (Civilisztikai Tudományok Intézete) vehette át 2019 májusában Dr. Trócsányi László igazságügyi minisztertől.

Moór Gyula-díj

Dr. Görög Márta egyetemi tanár, intézetvezető (Civilisztikai Tudományok Intézete) vehette át 2019 májusában Dr. Trócsányi László igazságügyi minisztertől.

Szegedért Alapítvány 2019. díj

Dr. Fülöpné Dr. Homoki-Nagy Mária egyetemi tanár, tanszékvezető (Magyar Jogtörténeti Tanszék) vehette át 2019. március 12-én a Szegedért Alapítvány gálaműsorán.

Magyarok Európáért Díj 2019

Szekeres Ildikó irodavezető, projektmenedzser (ügyvivő-szakértő, Nemzetközi és Regionális Tanulmányok Intézete) vehette át 2019. május 9-én az Európa-nap alkalmából Gulyás Gergely, a Miniszterelnökséget vezető miniszter és Zupkó Gábor, az Európai Bizottság Magyarországi Képviselőténak vezetőjétől.

Pedagógus Szolgálati Emlék- érem

Juhászné dr. Zvolenszki Anikó ny. adjunktus (Civilisztikai Tudományok Intézete) vehette át 2019. június 20-án a VIII. rendes Kari Tanácsülésen.

dr. Laluska Pál ny. adjunktus (Üzleti Jogi Intézet) vehette át 2019. június 20-án a VIII. rendes Kari Tanácsülésen.

dr. Majsa József ny. adjunktus (Politológiai Tanszék) vehette át 2019. december 12-én a II. rendes Kari Tanácsülésen.

Rektori Elismerő Oklevél

Dr. Almásiné dr. Hévízi Natália hivatalvezető (Dékáni Hivatal) vehette át a 2019. július 4-ei átadó ünnepségen az SZTE rektorától.

Sas Gabriella 2019. június 30-ával leköszönő osztályvezető (Dékáni Hivatal Tanulmányi Osztálya) vehette át 2019. július 4-ei átadó ünnepségen az SZTE rektorától.

Pro Universitate-díj

Dr. Badó Attila egyetemi tanár, intézetvezető (Összehasonlító Jogi és Jogelméleti Intézet) vehette át a 2019. november 09-ei Ünnepi Szenátusülésen az SZTE Rektorától.

Pro Laudande Promotione-díj

Dr. Pétervári Máté adjunktus (Magyar Jogtörténeti Tanszék) vehette át 2019. november 9-én, az Egyetem Napján.

Év Oktatója Elismerő Oklevél

Dr. Fülöpné Dr. Homoki-Nagy Mária egyetemi tanár, tanszékvezető (Magyar Jogtörténeti Tanszék) vehette át 2019. szeptember 7-én a Szegedi Tudományegyetem Tanévnyitó Ünnepségén. (A Szegedi Tudományegyetem többféle módon ösztönzi az oktatói, kutatói, gyógyítói, tudományos és publikációs tevékenységet, az utánpótlás nevelésében nyújtott kiemelkedő teljesítményt. Ennek elismeréseként a Szegedi Tudományegyetem Szenátusa a 2019. tavaszi félévében új díjakat alapított, melyeket idén első ízben adtak át.)

Címzetes egyetemi tanár

Dr. Fábíán György ny. egyetemi docens (Politológiai Tanszék)

Címzetes egyetemi docens

Dr. Béla Éva, a Szegedi Rendőrkapitányság Igazgatásrendészeti Osztályának osztályvezetője

Dr. Farkas Zsuzsanna, az Alapvető Jogok Biztosa Hivatalának jogi főreferense

Juhászné dr. Zvolenszky Anikó, a Civilisztikai Tudományok Intézetének nyugalmazott adjunktusa

Dr. Géczy József Alajos, a Politológiai Tanszék nyugalmazott adjunktusa

Dr. Urbán Zoltán László, a Jász-Nagykun-Szolnok megyei Rendőr-főkapitányság rendőrfőkapitánya

Kari kitüntetésben részesültek

Menyhárt Gáspár-díj

Dr. Karsai Krisztina egyetemi tanár, intézetvezető (Bűnügyi Tudományok Intézete)

Civis Academicus Honoris Causa-díj

Prof. Dr. Várady Tibor, a CEU professor emeritusa

Oktatói Kari Életmű-díj

Dr. Kiss Barnabás egyetemi docens (Alkotmányjogi Tanszék)

Az Év Oktatója

Dr. Pétervári Máté adjunktus (Magyar Jogtörténeti Tanszék)

Dr. Szalai Anikó egyetemi docens (Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszék)

Posztumusz Oktatói Kari Életmű-díj

néhai Dr. Kovács László ny. egyetemi docens (Politológiai Tanszék)

Kiváló Dolgozó-díj

Kovács Ildikó ügyvivő-szakértő (Dékáni Hivatal, Jogi Információs Kabinet)

Szekeres Ildikó ügyvivő-szakértő (irodavezető, projektmenedzser, Nemzetközi és Regionális Tanulmányok Intézet)

A Kar Tiszteletbeli Tanára-díj

Dr. Lacsné István címzetes egyetemi docens (Összehasonlító Jogi és Jogelméleti Intézet)

Diplomaosztó

Jogász szak

nappali tagozat: 102 fő
levelező tagozat: 65 fő

Jogi asszisztens szak

felsőoktatási szakképzés: 33 fő

Nemzetközi tanulmányok

alapszak (BA), magyar nyelven: 24 fő
mesterszak (MA), magyar nyelven: 14 fő
mesterszak (MA), angol nyelven: 25 fő
mesterszak (MA), francia nyelven: 19 fő

PhD

Dr. Árkosy Lilla
Dr. Kruzsliz Péter Pál
Dr. Sziebig Orsolya Johanna
Dr. Tóth Sándor Máté
Zebari Dildar Frzenda-Zuber

Munkaügyi és társadalombiztosítási igazgatás

alapszak (BA), nappali tagozat: 52 fő
alapszak (BA), levelező tagozat: 26 fő
mesterszak (MA): 13 fő

Habilitáció

Dr. Révész Béla
Dr. Szalai Anikó Klára

Politológia

alapszak (BA): 27 fő
mesterszak (MA): 4 fő

MTA doktora

Dr. Badó Attila

Díszoklevelet kaptak

A szegedi jogi karon 65 (vas), 60 (gyémánt) és 50 (arany) évvel ezelőtt végzetek 2019. szeptember 19-én vehették át a Rektori Hivatalban életkorukkal és becsülettel végzett munkájukkal kiérdemelt díszokleveleiket.

Vasdiploma

Dr. Fleischmann József Mihály

Gyémántdiploma

Dr. Fekete Rudolf

*Halmosi Károlyné dr. Horváth Mária
Márta*

Dr. Nagy Péter

Dr. Várhalmi Károly

Dr. Zlehozszki Ilona

Aranydiploma

Dr. Balla Mária

Dr. Bartha István

Dr. Bartha Istvánné dr. Sári Mária

*Dr. Jánossy Ferencné dr. Kaáli-Nagy
Zsuzsanna*

Mészárosné dr. Kuti Katalin

Dr. Pazár László

Dr. Szili Mihály

Dr. Vida János Péter

Az avató tanács: Mészáros Balázs, a kari HÖK elnöke, Gellén Klára oktatási rektorhelyettes és Görög Márta dékán; Nagy Péter gyémántdiplomás köszönőbeszédet mond

Díszokleveleik átvételére várnak az ünnepeltek